

IRODALMI

EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT BUDAPEST, 2022. XII. évfolyam 3. sz.

000ISSN 2063-1936

Alapítva: 2011. január 1.

Tulajdonos: Bárdos László (2016-ig), Fetykó Judit

MINDEN JOG FENNTARTVA

A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül bocsátják a folyóirat rendelkezésére.

IRODALMI EPRESKERT 5.

SOKOLDALÚ VIRTUÁLIS MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

**BUDAPEST, 2022
XII. évfolyam 3. szám**

**SZERKESZTŐSÉG CÍME:
1144 Budapest, Csertő park 2. IV/43
Tel: 06 30 448 99 06**

**SZERKESZTŐ:
FETYKÓ JUDIT**

**TECHNIKAI MUNKATÁRS:
NAGY ZOLTÁN
SÁROSI JÓZSEF**

ISSN 2063-1936

**Alapítva: 2011. január 1.
Tulajdonos:
Bárdos László (2016 júliusig)
Fetykó Judit**

MINDEN JOG FENNTARTVA

**A megjelentetett írásokat, képeket az alkotók mindennemű ellenszolgáltatás nélkül
bocsátják a folyóirat rendelkezésére**

Ajánlott lapok

Börzsönyi Helikon

<http://www.retsag.net/helikon/lap.htm>

CanadaHun

<http://canadahun.com/>

FullExtra

<http://www.fullextra.hu/>

GRAMOFON

<http://www.gramofon.hu/>

HETEDHÉTHATÁR

<http://hetedhethatar.hu/>

Irodalmi Rádió

<http://irodalmiradio.hu/>

Litera-Túra folyóirat

<http://www.litera-tura.hu/>

**MAGYAR ELEKTRONIKUS
KÖNYVTÁR**

<http://mek.oszk.hu/>

**Magyar SzínházTechnikai
Szövetség**

<http://msztasz.hu/szinpad/>

NAPÚT

<http://www.naputonline.hu/>

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

<http://www.oszk.hu/>

Versmondó

<http://www.versmondo.hu/afolyoiratrol>

Art'húr Irodalmi Kávéház

<https://www.facebook.com/arhurirodalmikavehaz/>

Gondola Kulturális Magazin

[https://bg-
bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/](https://bg-bg.facebook.com/pg/gondolamagazin/posts/)

Délibáb – Cserhát

www.delibab-cserhat.hu

Bodó Csiba Gizella honlapja

<http://bodonecsibagizella.hu/>

Kenyeres Zoltán honlapja

<http://sites.google.com/site/kenyereszoltan/>

Kotaszek Hedvig honlapja

www.kotaszekhedvig.5mp.eu

Péter Erika honlapja

<http://www.petererika.com/>

Litera-Túra Művészeti Magazin:

https://www.facebook.com/pg/literaturamuveszetimagazin/posts/?ref=page_internal

Ajánlott megjelenések a MEK-en

(az oldalakhoz tartozó kapcsolódó oldalakon elérhetők a szerzők további művei)

BÁRDOS LÁSZLÓ: *Szóérintő*

<http://mek.oszk.hu/08800/08805/>

BODÓ CSIBA GIZELLA: *Válogatott versek*

<http://mek.oszk.hu/10400/10429/index.phtml>

DEBRECZENY György: *ellentétpárhuzamok*

<http://mek.oszk.hu/19000/19021/index.phtml>

FETYKÓ JUDIT: *Epreskert*

<http://mek.oszk.hu/06000/06084/>

HORVÁTH-HOITSY EDIT: *Így éltem itt...*

<http://mek.oszk.hu/11500/11558>

KAMARÁS KLÁRA: *Álmok útján*

<http://mek.oszk.hu/07100/07157/index.phtml>

KŐ-SZABÓ IMRE: *Színlelt szerelmek*

<http://mek.oszk.hu/19400/19435>

MOSONYI KATA: *Búzamező, varjakkal*

Szakadt színfalak közt

<https://mek.oszk.hu/20100/20158/>

<https://mek.oszk.hu/20100/20157/>

Hangok bűvöletében NÉMETH SÁNDOR
énekes, vers- és prózamondó **RIPORT-KÖNYV**

<http://mek.oszk.hu/12200/12217/>

PÉTER ERIKA: *Túlhordott ölelés*

<http://mek.oszk.hu/08300/08362/html/index.html>

SZ. PÓRDY MÁRIA: *Rigó árnyékágon*

<https://mek.oszk.hu/11000/11044/>

UMHAUSER FERENC: *A felfedezését váró költő*

<http://mek.oszk.hu/10500/10525/>

HÍREK

Megjelenés a MEK-en

KŐ-SZABÓ IMRE: *Biciklis bankrablók* (novellák)

<https://mek.oszk.hu/23200/23272>

*

MESTER GYÖRGYI író a WIKIPÉDIÁN

https://hu.wikipedia.org/wiki/Mester_Gy%C3%B6rgyi

*

Tisztelt Alkotóink és Olvasóink!

Mindenkit értesítek, hogy a Litera-Túra folyóirat következő, 61. száma nem szeptember 10-én, hanem 2022. OKTÓBER 10-én fog megjelenni. Addig is kellemes barangolást kívánok a nyári lapszámban:

<http://www.litera-tura.eu/>

Szeretettel:

Hajnal Éva
tulajdonos-főszerkesztő

HÍREK – GYÁSZ

Sajnálattal értesítem minden ismerőst, barátját, hogy Édesanyám,
Kamarás Klára 2022 szeptember 8.-án elhunyt.*

KAMARÁS KLÁRA
(1932–2022)
író, költő

Így írt önmagáról:

1932. december 18-án születtem. Legrégibb és legkedvesebb emlékeim Pécshez kapcsolódnak. Ott születtem, éltem tanulmányaim befejezéséig.

Pici gyerekkoromtól vonzott minden művészi, alkotó munka. A sors más útra terelt. A Pedagógiai Főiskolán szereztem matematika-fizika-rajz szakos tanári oklevelet. Azóta Letenyén élek.

Évekig, mint annyian, csak fióknak írtam, a nyilvános publikálás legcsekélyebb lehetősége nélkül. Változást a számítógép, az Internet hozott számomra és Kaskötő István biztatása adta meg azt az önbizalmat, amire szükségem volt a publikációhoz. 2002-től a kanadai Kaláka irodalmi weblap, versrovatvezetője és társszerkesztője voltam a lap megszűnéséig. (2018.)

Megjelent kötetei:

Arcok a múltból, 2006

Ólomból szőni pilleszárnyat, 2006 versek

Letenyei fák, 2007, válogatott versek

Álmok útján, 2008, versek, képek, elbeszélések

Anica, 2009

Pepita füzetek, 2010

Mint fák a szélben, 2010, összegyűjtött versek

Fúzió, (Tímár Zoltán rajzaival), 2010, versek

Derült égből 2011

Utak és évek, 2011

Mária lányai, 2012

Orchideák, 2012 versek, elbeszélések

Cinka cica és Kandúr Karcsi kalandjai, 2012, versek

Kutyául érzem magam, 2012, versek

Figyeljete gyerekek Klári néni mesél, 2013, versek

Miből lesz a cserebogár, 2013, versek

Napraforgók, 2014, elbeszélések, versek

Álmok asszonya, 2014

Pünkösdi kenyér, 2015, versek, próza

Hegymenet, 2017, versek, elbeszélések

Vak taligán, 2019, új és válogatott versek

Falánk idő, 2022, versek

* Kamarás Klára fiának értesítése

HÍREK – GYÁSZ

KAMARÁS KLÁRA (1932– 2022)

KAMARÁS KLÁRA <i>Péter Erikának</i> Apró tündér-kék pillangónak látlak, még inkább tarka, repdeső madárnak, ki lomb közül kíváncsiam kandikál. Nem tör meg semmi. Élet, sem halál. Verssoraid meséket rejtenek. Ne légy te más, írd úgy, mint egy gyerek, ki holnapnak ír, nem csupán a mának. Megjelent: Mercator Studio, 2009. Kamarás Klára, <i>Álmok útján</i> , 73. oldal	PÉTER ERIKA <i>Kamarás Klárának</i> Miként tudsz ólomból pilleszárnyat szőni, kósúlyú poggyással piheként körözni? Lelkeddel belém látsz, lényed felém nyújtod, széttaposott álmom földmélyből kihúzod. Életerős kezed simítja homlokom, mintha anyám volnál, vagy édes rokonom. Megjelent: Accordia Kiadó, 2009. Péter Erika, <i>Szeretőim a szavak</i> , 86. oldal
---	--

Kamarás Klára halálával mondhatni –, más fontos szerzők, szerkesztők mellett, (akik már nincsenek köztünk, vagy visszavonultak és nem alkotnak nyilvánosan, honlapjaikat nem folytatják), egy már-már „hőskor” ért véget az amatőr-profi határos irodalomban.

A hajdani e-mailezéssel, levelezőlistákkal, virtuális honlapokkal kezdődő kapcsolat mára részben átfordult más, főleg napi megjelenést adó formákba, melyekben még Klára is részt vett.

Emlékezzünk rá sokáig! Nyugodjon békében!

Fetykó Judit

Kép: Internet

TARTALOMJEGYZÉK

A. TÚRI ZSUZSA	115
AMBRUS JÓZSEF	47
BALOGH ÖRSE	88
BARANYI FERENC	14
BÁRDOS LÁSZLÓ.....	132
BODNÁR LÁSZLÓ	94
BODÓ CSIBA GIZELLA	74
BŐSZE ÉVA.....	128
BUDA FERENC.....	76
CIRILL KABIN CSABA.....	72
CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET.....	113
DARVAS JUDIT	49, 109
DEDIK JÁNOS	75
EGERVÁRI JÓZSEF	102
FÁBIÁN MÁRIA	67, 117
FEIGE MÁRTA	32, 61, 92, 99
FELLINGER KÁROLY	25
FETYKÓ JUDIT.....	133
FÖLDESZ GABRIELLA.....	119
FÜREDI FERENC.....	101
FÚZY-MOLNÁR ZOLTÁN	53
GAÁL ERNŐ	126
GÓSI VALI.....	33
GUTI CSABA.....	29
HABOS LÁSZLÓ	131
HAJNAL ÉVA.....	66
HALÁSZ ERZSÉBET	127
HOLÉCZI ZSUZSA	116
HORVÁTH HOITSY EDIT.....	26
JÓNA DÁVID.....	56
JÓZSEF ATTILA	12
KAMARÁS KLÁRA	7, 23, 24
KARAFFA GYULA.....	28
KETYKÓ ISTVÁN.....	111
KOLUMBÁN JENŐ	100
KOOSÁN ILDIKÓ	41
KORIM LÁSZLÓ	82
KOTASZEK HEDVIG	11
KOZÁK MARI.....	89
KŐ-SZABÓ IMRE.....	68
KÖVES JÓZSEF	121
KULCSÁR TIBOR	51
LADÁNYI MIHÁLY	42, 43, 44, 45, 46
LENGYEL PIROSKA NOEMI.....	63
MÁNDY GÁBOR.....	124
MESTER GYÖRGYI.....	90
MOSONYI KATA	18
NAGY BERTALAN.....	10, 73, 145

NAGY JÁNOS.....	114
NYAKÓ ATTILA	125
NYERGES GÁBOR ÁDÁM	22
ÖTVÖS NÉMETH EDIT	54
PÉTER ERIKA	7, 50
PETHES MÁRIA.....	55
REJTŐ GÁBOR.....	62
SÁRKÖZI LÁSZLÓ	112
SITKU RÓBERT	52
SOKHEGYI GYÖRGYI	95
STANCSICS ERZSÉBET	85
SZ. PÓRDY MÁRIA	34
SZ. PÓRDY MÁRIA	35
SZABÓ MÁRTA	84
SZEDŐ TIBOR	118
SZEGŐ JUDIT.....	27
SZENDY-SZABÓ LIZI.....	34
SZEPESI JOLKA	110
SZOLLÁTH MIHÁLY.....	71
TARHOS FERENC	70, 81
TÁTRAI S. MIKLÓS	57
TÓTH-KURTZ MÁRTON	65
TRAUTSCH TÍMEA.....	125
UMHAUSER FERENC.....	77
VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF.....	93
VASADI PÉTER.....	21
VASI FERENC ZOLTÁN.....	129
VERASZTÓ ANTAL.....	87
VERRASZTÓ GÁBOR.....	88
VIHAR BÉLA	130
VIHAR JUDIT	15

Csipkebogyó

Fotó: NAGY BERTALAN

KOTASZEK HEDVIG: *Bölcsőben*
elektrografika

JÓZSEF ATTILA

HAZÁM

1

Az éjjel hazafelé mentem,
éreztem, bársony nesz inog,
a szellőzködő, lágy melegben
tapsikolnak a jázminok,

nagy, álmos dzsungel volt a lelkem
s háltak az uccán. Rám csapott,
amiből eszméletem, nyelvem
származik s táplálkozni fog,

a közösség, amely e részeg
ölbecsaló anyatermészet
férfitársaként él, komor

munkahelyeken káromkodva,
vagy itt töpreng az éj nagy odva
mélyén: a nemzeti nyomor.

2

Ezernyi fajta népbetegség,
szapora csecsemőhalál,
árvaság, korai öregség,
elmebaj, egyke és sivár

bűn, öngyilkosság, lelki restség,
mely, hitetlen, csodára vár,
nem elegendő, hogy kitessék:
föl kéne szabadulni már!

S a hozzáértő, dolgozó
nép okos gyülekezetében
hányini-vetni meg száz bajunk.

Az erőszak bűvöletében
mit bánja sok törvényhozó,
hogy mint pusztul el szép fajunk!

3

A földesúr, akinek sérvig
emeltek tönköt, gabonát,
csákányosokkal pusztá tért nyit,
szétveret falut és tanyát.

S a gondra bátor, okos férfit,
ki védte menthetlen honát,
mint állatot terelni értik,
hogy válasszon bölcs honatyát.

Cicáznak a szép csendőrtollak,
mosolyognak és szavatolnak,
megírják, ki lesz a követ,

hisz "nyiltan" dönt, ki ezer éve,
magával kötve mint a kéve,
sunnyít vagy parancsot követ.

4

Sok urunk nem volt rest, se kába,
birtokát óvni ellenünk
s kitántorgott Amerikába
másfél millió emberünk.

Szíve szorult, rezgett a lába,
acsargó habon tovatűnt,
emlékezően és okádva,
mint aki borba fojt be bűnt.

Volt, aki úgy vélte, kolomp szől
s társa, ki tudta, ily bolondtól
pénzt eztán se lát a család.

Multunk mind össze van torlódva,
s mint szorongó kivándorlókra,
ránk is úgy vár az új világ.

5

A munkásnak nem több a bére,
mint amit maga kicsikart,
levesre telik és kenyérre,
s fröccsre, hogy csináljon ricsajt.

Az ország nem kérdi, mivégre
engedik meggyűlni a bajt
s mért nem a munkás védelmére
gyámolítják a gyáripart.

Szövőlány cukros ételekről
álmodik, nem tud kartekekről.
S ha szombaton kezébe nyomják

a pénzt s a büntetést levonják:
kuncog a krajcár: ennyiért
dolgoztál, nem épp semmiért.

6

Retteg a szegénytől a gazdag
s a gazdagtól fél a szegény.
Fortélyos félelem igazgat
minket s nem csalóka remény.

Nem adna jogot a parasztnak,
ki rág a paraszt kenyerén
s a summás sárgul, mint az asztag,
de követelni nem serény.

Ezer esztendő távolából,
hátán kis batyuval, kilábol
a népségből a nép fia.

Hol lehet altiszt, azt kutatja,
holott a sírt, hol nyugszik atyja,
kellene megbotoznia.

7

S mégis, magyarnak számkivetve,
lelkem sikoltva megriad -
édes Hazám, fogadj szivedbe,
hadd legyek hűséges fiad!

Totyogjon, aki buksi medve
láncon - nekem ezt nem szabad!
Költő vagyok - szólj ügyészedre,
ki ne tépje a tollamat!

Adtál földmívest a tengernek,
adj emberséget az embernek.
Adj magyarságot a magyarnak,

hogya mi ne legyünk német gyarmat.
Hadd írjak szépet, jót - nekem
add meg boldogabb énekem!

1937. máj.

BARANYI FERENC

MERT HŐSÖK VOLTAK

Mert hősök voltak, akik egykor
véres csütörtök, vörös péntek
napján zászlóval a kezükben
tüntetni nyílt utcára léptek,
kemény volt harcuk. A mienknél
nem nehezebb, de tűzzel-vett vér
virágával volt ékeesebb harc.

Más a mienk. Más. Vértelen harc,
hitünkkel-tisztuló közegben
küzdünk, noha gyakran nem tudjuk:
mikor? mikor nem? s hol az ellen?
Mert nem ütközet a mi harcunk,
nem támadás ekkor vagy akkor,
hol megszabott helyen s időben
pereg a tűz két arcvonalról,
arcvonalaink száma sok száz
s szétszalad ezer kusza szála,
gyakran talán rokont kerít be
s ráhurkolódik a barátára,
harcolunk okos hallgatással,
bélelt szóval, daróc-beszéddel,
harcolunk, ha kimért konokság
dobálja szívünk jeges késsel,
harcolunk a mi harcainkra
göggel legyintőkért és ellen,
(bár elfáradva mi is néha
legyintenénk legszívesebben...)
erő minden megértett gond és
gyöngeség, amikor miattuk
szitkozódunk, hitünk elejtve...

Harc, mikor felizzunk a tetre,
s harc, ha seregünk néha tétlen,
a perc stratégiája dönt, hogy
"tétlenség", vagy tett kell-e éppen.

Munkások, melleteknek régen
hideg szuronyok szegeződtek,
miránk fondorlat csöve sandít
s gyanakvás gyilkol. Ez se könnyebb.

Ha vesztettetek – menthető volt.
Ha mi veszünk – nekünk nincs mentség.

Mert nektek győzni dicsőség volt,
De nekünk győzni kötelesség.

(1960)

MEGBOCSÁTOM

Neked még azt is megbocsátom,
hogy nincs mit megbocsátanom,
kegyetlenül jó vagy te hozzám,
a jószágod már fájdalom,
neked még azt is megbocsátom,
hogy vak gyanúsításaim
miatt én bűnhődöm, felőröl
a magam-fabrikálta kín,
neked még azt is megbocsátom,
hogy szüntelen kedvembe jársz
s már nem tudom, mi ejt karomba:
odaadás, vagy megadás,
neked még azt is megbocsátom,
hogy már e csöpp kétség miatt
még selymes szóval símogatni
rendelt sorom is vádirat,
neked még azt is megbocsátom,
hogy tiszta vagy, mint ... Nem tudom.
Csak azt tudom, hogy tisztaságod
csak úgy hiszem, ha piszkolom,
mert égi már e tisztaság, hogy
földibb legyen - szennyezni kell.

Neked még azt is megbocsátom,
hogy megcsallak valakivel.

(1967)

Baranyi Ferenc: *Könyörgés apátiáért, Új versek*, 1987–1997, 2018.

<http://mek.oszk.hu/02200/02296/02296.htm>

VIHAR JUDIT

Műfordítói rekordok

Bizonyára nem véletlen, ha egy irodalmi művet többször fordítanak le ugyanarra a célnyelvre. Belejátszik ebbe az adott kor ízlése, különböző stílusáramlatok felkapottsága, de az is lehet, hogy valamiért a műfordítókat különösen megragadja egy-egy alkotás szépsége, netán az alkotó művészi tevékenysége. Mindenesetre nehéz kinyomozni, miért lett egy bizonyos műalkotás egy másik nyelven rekorder, vagyis miért fordították le többen is ugyanazt a művet.

1. A francia irodalomból magyar nyelven nagyon népszerű *Guillaume Apollinaire* (Róma, 1880 – Párizs, 1918), eredeti nevén Wilhelm Albert Vladimir Apollinaris de Kostrowitzky, akinek nehéz és kalandos élet jutott osztályrészül. Anyja elszegényedett lengyel grófnő, apja svájci-olasz arisztokrata származású katonatiszt volt, aki rokonai akarátának engedve elhagyta családját a későbbi költő négy esztendő korában. Apollinaire testvérével és anyjával különböző városokba költözött, ahol anyja táncosnőként, kitartott szeretőként próbálta eltartani gyermekeit. Párizsba költözve a költő tizenhét éves korától már tárcaregényeket, újságcikkeket írt, majd Németországban házitanítóként keresett pénzt. A német költészet nagy hatást tett rá. 1911-ben a kubizmus külön ágát képviselő Puteaux-csoporthoz csatlakozott. Az igazi sikert azonban az *Alcools* [Szeszek] (1913) című versgyűjteménye hozta meg számára, amely addigi tizenöt éves munkásságának szinte minden szakaszából tartalmaz műveket, melyek közül több a szimbolisták hatását mutatja.

Magyarul először *Kassák Lajos Tett* című lapjának első száma 1915-ben közli a *Saint-Merry muzsikását*, *Raith Tivadar* fordításában. A húszas években több műve is megjelent magyarul, de igazi hatása a harmincas évek végén kezdett kibontakozni, Radnóti Mikós, Rónay György és Vas István kitűnő fordításainak köszönhetően. 1940-ben jelent meg a Radnóti és Vas által szerkesztett *Guillaume Apollinaire válogatott versei* (Vajda János Társaság, Budapest; Cs. Szabó László tanulmányával, Picasso rajzaival). Műveinek legteljesebb magyar nyelvű gyűjteménye a *Réz Pál* szerkesztette *Válogatott művei*, amely az Európa kiadónál több kiadást is megért (1967, 1973).

Talán Apollinaire formai újításai is szerepet játszottak abban, hogy olyan népszerű lett költészete Magyarországon. Az ókor óta ismert képverset, vagy kalligramot valójában az ő alkotásai tették igazán kedvelté. A költő a verssorok és versszakok sajátos grafikai-típoográfiai elrendezésével egyszersmind képileg is megjeleníti a vers tartalmi mondanivalóját. Az ilyen jellegű költemények fordítása a műfordító tevékenységét is bonyolultabbá teszi, különös kihívás a számára.

A *Le pont Mirabeau*, a Mirabeau-híd című alkotása a már említett *Alcools* című kötetben jelent meg 1913-ban, Apollinaire egyik legkiemelkedőbb költeményei közé tartozik.

A gyönyörű szerelmes vers egy szakításról szól, s többek között a párhuzamos gondolatrítmusok és ellentétek teszik megragadóvá, ugyanakkor zeneisége is elkápráztató. A költő a párizsi Mirabeau-hídat két szerelmes érzéseihez hasonlítja, a két szerelmes karjainak összefonódása olyan, mint maga, a Mirabeau-híd. Heten fordították le magyarra ezt a költeményt, melyben a strófák végén a következő refrén szerepel:

„Vienne la nuit sonne 1’heure
Les jours s’en vont je demeure

Eörsi István (1931–2005) fordítása:

„Óra verj az éjszakában

Megy az idő, én megálltam.”

Korrekt fordítása a sorok tartalmi részét hűen tükrözi, a formai kritériumok azonban nem olyan hangsúlyosak.

Illyés Gyula (1902–1983) fordítása:

„Jövel éjjel, óra kondulj,
Minden elmegy Minden elmúl”

Amellett, hogy ez a fordítás túlságosan archaizál: „jövel”, „elmúl”, még meg is hamisítja az eredeti verset, ahol az idő és a költő ellentétét ábrázolja Apollinaire: az idő, akár a Szajna vize elmúlik, elfolyik, a szerelmes, viszont itt marad. Illyés mindennek az elmúlásáról ír csak.

Mészöly Dezső (1918–2011) fordítása:

„Csak szállj le éj, az óra üt
Csak szállj idő, én várok itt”

Mészöly meg inkább a formai kritériumokra ügyel, a „csak” szó ismétlése a két gondolat kiemelését célozza. Ezek a sorok inkább drámaiak, mintsem líraian csengenek.

Rónay György (1913–1978) fordítása:

„Jöjj éj verj óra lassan
Az idő megy én maradtam”

Ebben a gyönyörű fordításban csupán a második sor végi igei személyrag tűnhet zavarónak.

Havas Kálmán (?) fordítása:

„Jönnek az éjek és múlnak a napok
S' mindennek dacára még mindég itt vagyok”

Ez talán a leggyengébb fordítás a hét közül, mert szerelmes versben stílustalan kifejezést használ: „mindennek dacára”. Emellett többes számot alkalmaz: „éjek”, az egyes szám helyett. Ráadásul a vers formai kritériumaira is fittyet hány.

Kemény Ferenc (1917–2008) fordítása:

„Éj jön múlnak a napok
óra üt én maradok”

Ebben a fordításban a ritmus túlságosan daraboló, ami az eredetiben nincs meg. A szavak előtti névelőhiány pedig magyartalanná teszi a költeményt. Olyan, mint egy táviratszöveg.

És végül, talán a legszebb, *Vas István* (1910–1991) fordítása:

„Óra verj az éjszakában
Megy az idő én megálltam”

Vas Istvánnál az eredeti francia versrészlet szépsége természetes ritmusban, természetes zeneiséggel árad, s eközben világossá válik az ellentét az idő és a költő között.

2.

Egy japán költő, a nagy költők közül is a legnagyobb, a 17. századból *Macuo Basó* (1644–1694) a tizenhét szótagos haiku művelője. Egyik híres versét többen is magyarra fordították. Basó a *haikut* vitte tökélyre, amely nemcsak Japánban vált népszerűvé, hanem az egész világon is. Basó alkotóművészete idején Japánban megszűnt az ország széttagoaltsága, erős központi hatalom jött létre, a városok virágzó fejlődésnek indultak. A nyugati parton elterülő Kiotó helyett, amely megmaradt császári székhelynek, a fősziget keleti oldalán fekvő Edo, a mai Tokió egyre nagyobb szerephez jutott. A legenda ezt úgy beszéli el, hogy a mostani tokiói Aszakusza kerületben egy alkalommal három halász egy kis színarany Buddha-szobrot fogott ki a tengerből. Ezen a helyen szentélyt és pagodát emeltek, s ettől kezdve Edo, a kis halászfalu rohamos fejlődésnek indult.

Basó az országot járta, hogy az emberekben felkeltse a költészet iránti szeretetet. Szinte megszállottként hitt a vers erejében, abban, hogy a költészet nemesebbé teszi az emberi lelket. Gyalogosan vagy lóháton, hajón vagy csónakon, széles karimájú kalapban, sásból font megtépett köpenyben vándorolt.

De mi jellemzi valójában a haikut, amelynek Basó egyik legnagyobb mesterévé lett? A haiku első és harmadik sorában öt, a második sorban hét szótag van, e miniatűr költemény mindössze tizenhét szótagból áll, a világíra egyik legtömörebb kötött formájú költeménye.

A japán versben nincsen rím a verssorok végén, de a sorok belsejében előforduló betűrímre azonban számos példa található. Basó következő haikuja az [i], az [s], az [sz] és a [z] hangok ismétlődésével a kabóca hangját utánozza.

Sizukasza ja
iva ni simiuru
szemi no koe

Néma csönd honol
sziklaszirtbe hasít
kabócazene.

Basó tehát egy adott pillanatban néhány szóval a mindennapi élet egy jellemző parányi szeletét ragadja meg. Ezután, a feszültség tetőfokán, a művész elhallgat, a folytatást az olvasóra bízva, aki ezáltal szintén az alkotás részesévé válik. Basó ezt a következőképpen fogalmazza meg: a harang egyhangú kongása után fülünkben még hosszan zúg ez a hang. Ugyanígy a vers elolvasása után is valamilyen hangnak még tovább kell visszhangoznia az olvasóban. A haiku mágikus erejű, mert nemcsak képeket fest, hanem segít meghallani az esőcseppek kopogását, a fák sóhaját, a madárdalt.

Basó szerint a haiku ellentétben alapszik, amely formailag is kifejeződik a versben. Az első két sor ellentétben áll az utolsóval, melyben valamilyen váratlan fordulat, csattanó szerepel, akár csak az epigrammában, a haiku európai testvérében. A következő haikuban, melynek legalább hat fordítása létezik, is ez az ellentét és meglepő fordulat teszi megkapóvá, meglepetésszerűvé a költeményt.

Furuike ja
Kavazu tobikomu
Mizu no oto

Sima víztükör.
Béka ugrál a parton –
Megcsendül a tó!

(Rácz István fordítása)

Folytatjuk....

MOSONYI KATA

HOGY ELÉRJEK A PLATÁNSOR HŰVÖSÉBE

(Számadás egy barátságról)

Hommage á Petri György

A Big Apple, e dübörgő vadállat: New York kétes fényeivel egyre távolodott, még mindig csábítóan, visszahívogatóan, de a gép már München felett ereszkedett. Első dolgod volt, hogy szabad telefonkészülékre leljél: *Jövök már*, ziháltad izgatottan; kilencszázkilencvennyolcban mobilom nem lévén, a vonalast gyorsan letettem, Budapesten, meglepetten. Férfi-nő barátsága is lehet *Trapéz és korlát*, motozott fejemben, határmezsgyén való hányattatás, határpontokkal, azok megsértése nélkül. Intellektuális kihívás, lelki fékek, főképp, hogy közöttünk „nem voltak tiszta, egyértelmű leképezések”.

Én még „a napsütötte sávtól” indulhattam, a múlt rendszer „világvégi kutyaólját” épp csak megszenvedtem, a bőrömön – neveltetésem révén – nem tapasztaltam. Iránytűnk a morál volt, kéretlenül is házhoz jött a szellem. Pilinszky metafizikája lett ingyencségünk, a líra működött, kedvenc metaforánk, a hatyú beúszott a képbe, Nemes Nagy és Weöres Sándor a minőséget progresszív kerubként védte. Derkovits tépett varjai már rég szétszéledtek, a Keleti blokk kinyílt, akár egy titkos ajtó, s az áporodott, benzingőzös levegőbe beszállt a régóta vágyott Nyugat, mint tébolyodott, részeg éjjeli pillangó.

Új szelek fújdogáltak, s mi tíz évnyi szegényes albérletünkből három gyermekünkkel, adóssággal telten, családi házba költöztünk. Belső meggyőződésünk védett a világ szennyétől. A **kísértést** csak fogalmilag ismertem, úgy véltem csupán csak vallási hűhó! Az ördög? Ugyan! Csak a regékben! De mikor New York almája befészkelődött tudatomba, mert a reptérről egyenest hozzánk jöttél, s barátilag forrón a konyhafalhoz nyomtál – férjem, ki barátod volt – mit sem sejtve, öt méterre a nappaliban várt rád, már konkrétan, empirikusan is tudtam, hogy mit jelent e sanda műszó. És gyanítom, hogy e családbarátság hőfoka e sorok fő oka, vagy amit mai napig nem értek: az ártatlanság hogyan lehet vétek.

Kisfiamat gyakran öledbe vetted, tudtommal nem volt gyermeked, családot, sem feleséged. Sajnálhattalak volna, de elárultad, hogy akinek kisugárzása van, az vonzott téged. És kinek nincs kisugárzása?! Még tán az ördögnek is. Kissé kénbűzös, Bunsen-égő szagú, mint mesterkedésed. Amerikába hívtál fiammal, lazán, könnyeden, bár tudtuk: „a lélek kész, de a test erőtelen”. Erdélyi emigránsként jöttél

az Újvilágból, napokig velünk éltél, mint kinek nincsen senki mása.
Vállalkozó voltál, mint akkor oly sokan, kifestetted a házunk,
táskádból gyermekruhák peregetek, személyre szabottan könyvek,
mert gyorsan kiismertél minket, én pedig már tudtam, mi
a kísértés, és azt is, hogy csak az ördög lehet ilyen könnyed.

Rád tör váratlanul, sumákol, felkavar, rejtőzködik, eltűnik,
előtör, mögötted caplat. Csak azt kérdi: *hogyan vagy?* Hálóköntöse
előkészítve az ágyra dobva, hogy belépéskor reszket tőle a lég,
csukódik ajtó-ablak, zaklatottan jár-kel, színleg figyel, szétszórtan
kapkod –; hiszen űzött voltál te akkor és „zavaros, mint a fölkapart
iszap”, mint ki attól félt, hogy az intellektuális kihívás révén félrelép.
Én meg akkortól temetkeztem bele könyvbe-újságba, de akkor még
nem idegesített, ha szóltak hozzám, s te igyekeztél magasra tenni
a mércét. A föllálványozott New York Kávéházba vittél, a Nyugatosok
fő törzshelyére. Ekkora kiváltság, te jó Ég! Majd baktatva a pesti
aluljáró bűzös légterében megszólaltál: *most már megnyugodtál*,
de én meg semmit sem értettem, máig kutatom e mondat miértjét.

A Budai várban csatangoltunk, koptattuk lelkünk a macskaköveken,
én, aki annyit guberáltam a világ kincsei közt, kegyelemből,
most értetlenül álltam e kompromittáló helyen, akár egy idegen.
Aztán majdnem szemtanúi lettünk férjem halálának: gyógyszerallergia
miatt duplára dagadt arccal feküdt a kórházi ágyon, falfehéren,
s mi ketten az ágy lábánál álltunk báván: az ördög játszik velünk?
Mit akar az Isten? Kábán félni kezdtem attól, hogy ránk szakad az ég!
Már „nélküled kívántam benned bízni még, szakrális szomszédomat”
kellett volna oltani, de az Ég hallgatott, s így nem tudtam, miképp.
„Bár rejtse arcod dupla ablak”, hány női szív sajgott érted, a koncerten
csak azt figyelték, kihez léptél, jelenléted: kockás zakód kiket zaklat.
Majd pedig évekre eltűntél, a világ minden táját belaktad, csak
magányos csörgésed verődött olykor-olykor a kiüresedett falaknak.

Sohasem csókoltuk meg egymást, hisz barátok voltunk, s a beteljesült
barátság sokkal igazabb, izgatóbb, több, mint a beteljesületlen szerelem.
Feszített hétköznapiokon és megszentelt ünnepeken kapcsolódott lelkünk.
Pedig közben történt velünk egy s más: nálam válás, majd újabb házasság.
Akkori hívásod az Óperencián túlról sosem feledem: *most maradtam
örökre egyedül*. De pár hónapra rá meghalt az új férjem. – Másfél évi
némaság után én, aki tragédiákon edződtem, vállat vontam: ha ilyen
büszke vagy és rejtőzködő, mint erdőben a vadak, akkor csak maradj ott,
„ahol a fehér tajték sistereg, komoran feloldoz” és kiégéssel fenyeget. –
Fiam közben felnőtt, ő is csak rándított a vállán, hallván a nevedet.
Ez kínos volt, része a törlesztésnek. De miféle igazságosztásnak? Hisz
semmi sem történt, csak álnokul közeledtél, „mérleg hava”-módra.
Harminc év alatt – ha akarjuk – bármi megtörténhetett volna?

Legutóbb Óceánia egyik szigetéről jött a távoli kérdés: *hogyan vagy?*
Most hol élsz? Majd két hónappal később: *megyek haza. Haza kell
mennem, Pécsre is! Valami fürdőt keresek, meglátogatlak*. Meglepett

az élet ily logikátlanága. Óceánia nem elég fürdő? Itt épp a Covid tarol, felemészt a karantén szigorú rendje, kínzó magánya. Miért jöttél? Amikor hírlik, hogy egy burmai nőben végre társra lőttél, mint a mesében, ott, a szigetvilágban. Hogy bocsánatot nyerjen a vétküNK, amit el sem követtünk? El sem követtél? Vagy mert féltél, hogy túlléped, ami évtizedek múltán földerengett? – Szeretem ezt a mediterrán várost. Fülemben most a bűgő hang így hegedül: *nem vagyok soha egyedül*. Távoli, mint a tenger zúgása, erdők susogása, sziklaszirteken napfény szikrázása. (Egy kérdés kísért még: mi lett volna, ha akkor belebújok köntösébe?) De a Szél feloldoz, és iparkodom, hogy elérjek a platánsor hűvösébe.

Fotó: DARVAS JUDIT

VASADI PÉTER

Viharban

most megragad, törik a nyelvem
vérzik, leránt, mert énekeltem

akár a nyíl, fagy áll a csöndbe
hozzászögez, ráég körömre

csak reccsenés, villám, zsarátnok
kapkod a matróz, nyel meg tátog

eső a számba, jég nyakamba
alámerít víz mocska habja

vízszintesen világ zuhog rám
ököllel üt, soroz a hullám

mikor kezdődött? hol a vége?
választhatok: keresztre, térdre

keresztem a vitorla rúdja
dolgát térdem magától tudja

hogyan mit s miért, szóval se kérdelem
csúszkálók a kereszt tövében

és szűkölök, mint kutya kölyke
reménybe, félelembe lökve

hajóm forog; ki s merre kerget?
nem adják ingyen a kegyelmet

VASADI PÉTER: *A zendülés vízszaga*, Széphalom Könyvműhely, Budapest, 2002.

NYERGES GÁBOR ÁDÁM

Erre most nincs idő

*Gyorsul az életem.
Szöggel rögzített, sajgó pontjainál tapintatosan
meglódul, iparkodik mind feltűnésmentesebben,
diszkrétén túllenni magán. Egy tavalyi nyarat
emlékezetemben tegnapra számúz, kamaszkorom
talán a múlt hétre. Felcsévéli előzményeit, s
régifilmek gyorsított tempójában, vékonyodó
hangon játssza le.*

*Hálás vagyok ezért.
Holott jobb pillanatait, mint a kényszerű koplalások
után zabálók, meg sem ízlelgettem, „erre most
nincs idő”. A rosszabbakra próbálok nem gondolni.
Múltam fogy, jövőm pedig főleg rossz mintákban
fodrozódik előttem. Mindkét irányban másképp
és más tempóban múlik, trükkös az időm. Elvben
még fiatal vagyok.*

*De már eltervezem
előre, hogy majd egy ponton, akár fáradó
kutyasétáltató, kicsit megfeszítem az izmaim,
leszorítom a sarkam, lassítom majd a tempót.
Megnézem majd épületek homlokzatait, megjegyzem
a fákat, leveleket. Megpróbálok majd felidézni,
sikertelenül, persze, legfontosabb arcokat. De „erre
most nincs idő”,
hazudom, addig is.*

ÉS, 2022/30

HOMLOKTÉR – KAMARÁS KLÁRA (1932–2022)

NYUGALMAT VÁRVA

Hányan akarták már megváltani
ezt az eszeveszett világot?
Valahol mindig eltört valami,
pedig mindenki mindig jobbra vágyott.

Vér és verejték mindhiába folyt,
és nem lett jobb, s hiába prófétáltak
önjelölt megváltók, hogy vége az igának,
mindnek keze maga felé hajolt,
mikor a kormány kerekét elérte.
Hogyan lehetne végre béke?

Olaj és pénz, bőség és éhhalál,
boldog rivalgás és ezernyi átok...
Szavak és szavak. Üres fecsegés,
hazug oltárok és hazug plakátok.

FELHŐKET HAJT A SZÉL

Úton, útfélen ott a lábnyomom,
a verseimet pedig rád hagyom!

Tudom, hogy elfelejt mindenki,
az emberélet olyan semmi.

Már új út, új szivárvány nem fogad,
neked sem lesz új társad, csak magad.

Mit rád hagyok, belátom, semmiség:
versek, kutyák, fák, csillagok s az ég.

Önzés ez is, hogy tovább itt legyek,
ha csak addig is, mint a fellegek,

miket futó szél hajszol messze el.
Kisüt a nap s egy rigó énekel...

NEKROLÓG A TÖRMELEK FÖLÖTT

Eltört a kék-virágos tálca.
Értéke nem volt, semmi márkajel,
még gyári szám sem sínylődött az alján.
Valami régi készlet utolsó darabja,
naponta használt, megtűrt ócskaság.
Amíg itt szolgált, szinte minden volt,
hol sütemény, hol szelet hús került rá,
sőt, főzés közben zöldség, kaparék...
Ha nem volt kéznél más, csak előkapták,
mindenre jó volt, vagyis semmire...
Ha vendég jött a polcon állt magába`,
fehér abroszok néma csillogása
már rég` nem volt alatta.
Utolsó lett az öblítő hűlő vizében is.
Néha megrettent, ha vacsora végén
rádobálták a kopott csontokat.
Leléptetik? Tán lefokozzák végleg,
s mint kutyátál töltheti öreg napjait?
De lám, a sors e szégyentől megóvta,
tisztára mosva, szépen csillogott,
mikor a kemény konyhakőre koccant.
...és most mégis, mégis nagyon hiányzik.

A LÁNC

Nem én vagyok a lánc végén az ékszer,
Mit készítettek hosszú századok.
A szép jövőre lehunyt szemmel néztem:
Honnan tudhattam volna, ki vagyok ?
Ma már tudom, de már minden hiába ...
Egekbe vágytam, s űztem álmokat,
Nem láttam azt, hogy legszebb az egészben:
Vállalni bátran láncszem voltomat.
Láncszem vagyok egy hosszú-hosszú láncban.
Más lesz a kincs, ó jaj, mikor jön el?
Csak tartsd erősen, csak vigyázva bátran:
A lánc, a lánc még ne szakadjon el!

HOMLOKTÉR – KAMARÁS KLÁRA (1932–2022)

MÁR NEM IS FÁJ

Már minden volt, öröm és fájdalom,
könnyek között egy kevés szerelem,
napfényben mennyi csalfa csillogás,
és mélysötétben elnyelő verem...

Lassan elfogynak mind a bánatok,
és fakulnak a dús örömszínek.
Az igazságok szertefoszlanak...
Hinnék... hinnék, ha volna még kinek.

Lehullnak az álarcok és ruhák:
Itt a király is törpe s meztelen!
Már nem is fáj a szétfoszló idő,
és az sem, hogy minden reménytelen.

A KÖLTŐ ÉS MÚZSÁJA

A költő fölött elszáll az idő.
Mi megmarad, talán a gondolat,
mert életünk, mint múló pillanat,
úgy tűnik el, hogy meg se mérhető,
mit értünk el, s értelme volt-e? Ír
az ember, ha úgy érzi, írni kell,
és az se számít, ki olvassa el,

s megőrzi-e a türelmes papír...
A múza az, ki mindig megmarad
holtában is örök fiatalon:
csókja ott lángol egy-egy verssoron,
s felhők között száll, míg a föld alatt
porlad ki róla írt - ne vedd zokon-,
már könyve is poros a polcon.

HORIZONT

Tudom, hogy közelít a perc,
mikor minden megáll.
A horizont, a kéklő, édes messzeség,
mint felkiáltójel hasít az égbe,
s szürkére árvult, rezignált közöny
suttogja utoljára: vége.
De addig, addig égjen minden gyertya,
zengjen a dal, mint régen, tegnap és ma,
s a test, lehet bár gyenge és beteg,
amíg van gondolat, akad ki érti meg.
Meghal a vágy, meg-...a bársony tekintet,
összeszűkül s körbezár csöpp világom,
de biztatom magam:
Amíg az öntudat, a lélek él s szabad,
az utolsó percig ne hagyd magad!

HANGULATKÉP

Mint a hajótörött, ki lassacskán kihűl,
és érzi hamarosan elmerül,
de látja még a tovaúszó pallót,
úgy nézem messze lengő éveim...
Nincsenek vigasztaló érveim,
de mondok nekik egy utolsó helló-t!

FELLINGER KÁROLY

HÉTFŐ

(Röhrig Gézának)

János szomorú, legszívesebben el-
süllyedne a föld alá, egy szomorú-
fűzfa helyére, amit kidöntött a
semmiből kerekedett, baljós vihar,

most úgy érzi, pont öt perccel vagyunk az
utolsó óra előtt, ráadásul
ő ma az utolsó óra ezen
a világon, ami pontos időt mutat.

Összegyűjti hát szeretett otthona,
szülőfaluja mondait, meséit,
a dúlőneveket, népdalokat is
beleértve, úgy érzi, ki kell adni

könyvben a gyűjtést, így talán megmarad
valami az utókornak, nem fognak
mindent átnevezni, elfelejteni,
kitörölni az Isten emlékeze-

téből, így talán az új, más-más nyelvű
betelepülők könnyebben átérzik
a gyorsan fogyatkozó őslakosok
mély fájdalját, zord megalázottságát.

János egyedüli lehetősége
a pénzszerzésre, a könyv mielőbbi
megjelentetésére, ha eladja
szüleitől örökölt termőföldjét.

Gyorsan kiszámolja, hány könyv lehet a
föld árából, elégedetten veszi
tudomásul, áldott falujában jut
majd legalább egy példány mindenkinek.

Boldogságot érez, megcselekedtem
mindent, mondogatja büszkén, cipője
is elkopott, megérdemel egy újat,
majd leveti, gyökereivel együtt.

János szomorú, legszívesebben el-
süllyedne a föld alá, egy szomorú-
fűzfa helyére, amit kidöntött a
semmiből kerekedett, baljós vihar.

ANGYALFŰ

Amikor harmadik fiát íratta
már magyar nyelvű alapiskolába
János nővére, régi nagy szerelme,
barátai, vállveregető derék

ismerősei, János kék szemére
vetették, nagy nemtetszésüknek adva
hangot, miféle család is az övék, hogy
tehet ilyen rosszat a gyermekével

valaki, ráadásul egy anya, hisz
mégiscsak alkalmazkodnunk kellene
a realitáshoz, mivel nem Magyar-
országon, hanem Szlovákiában van

az otthonunk. János érezte, most nem
kenyérrel akarják lekenyerezni,
ezek tényleg petőfieskedőnek
tartják őt, nem a tenyerükön hordoz-

zák, pedig a szüleik, nagyszüleik
miatt volt lelkiismeret-furda-
lásuk az otthon hagyott magyaroknak,
mivel azokat egykor erőszakkal

telepítették át Baranya megye
tíz dombos falujába, az elűzött
svábok portáira, akikért még ma
is szól a harang szülőfalujukban.

János dombnak felfelé tart, a sírok
felé botorkál, hogy hátra ne essen,
megkapaszkodik az öreg fák kitü-
remkedő, kiálló gyökereiben.

HORVÁTH HOITSY EDIT

ALUDNI, ALUDNI...

Kőszirt tűhegyén elaludnék,
a sziklamorzsás szurdok alján
görgő sodorban; fűtlen hátán,
tüzes, nap-marta fakír-ágyán
a szemcsés homokrengetegnek,
felajánlkozva éhes ebnek,
kráter-szegélyen, lávabordán,
liános, mély vadonba vetve,
hol szövedékén át meredne
a hiúz-képű, ferde hold rám,
vagy csont-sárgán, fakón, szikáran,
akár kihantolt, póré holtak,
lényegig végleg lebomoltak,
vasrácsról futna át az áram
testembe, vagy szöges keréken
ínszagató küllőre húzva,
pörölyvel csontig összezúzva
aludnék el –, foszforos fényben
jégtömbön, vad, kietlen éjben:

csak tudnék már feloldozásig jutni,
csak egyszer e hínáros poklot
tudnám magamból kialudni...!

SZEGŐ JUDIT

Könnyek az esőben

Esőben ázva csillog a város.
Az esti fény ma olyan magányos.
Ballagok, nem sietek, mert minek?
Kifordult ernyőm friss szél veszi meg.

Csöpög a hajamból egy csepp, száz csepp...
Folyik arcomon, siet, nem áll meg.
Kedvet kap egy könnycsepp, egy kis árva,
Együtt búsulunk utcákat járva.

Sétálunk ketten, a könnycsepp meg én.
Kopog az eső lámpák peremén.
Otthonfényű ház árnya elsuhan.
Lehajtom fejem, hol az én utam?

Neonfény visszaint önmagának,
Piros, kék színben izzik a bánat.
Lépne a bábu, színes kirakat
Üvegtükrébe fagyott pillanat.

Kísérnek újszülött könnycsepptársak,
Sós gyöngyökbe zárt, parányi vágyak.
Eláll az eső, s egy csillag ragyog...
Szép álmot könnyek, már boldog vagyok!

KARAFFA GYULA

Olyanok

járnak mostanság az eszembe hogy az ember
csak ül csak üldögél nem beszél
oszt' egyszerre csak kimond valami igazságot
vagy csak úgy valamit ami eddig nem volt
vagy volt de nem neki és nem így
nem így de eztán már igen
és hogy honnan kitől miért
mert olyan zavaros ha az ember csak ül
csak üldögél nem beszél
oszt' egyszer csak kimond valami igazságot

de ugyanígy van ez például a találmányokkal is
az ember csak ül csak üldögél nem beszél
oszt' egyszerre csak kimond valamit
akár ahogy azt az Isten is tette elsöre
aztán megcsinálja elkészíti összerakja
és büszkén néz rá ha működik
ha nem akkor is mert a saját gyermeke
de ez is olyan zavaros ha az ember csak ül
csak üldögél nem beszél
oszt' egyszer csak kitalál valamit

olyanok járnak mostanság az eszembe
hogy mindig csak az igazat kéne
már ha szólunk egyáltalán ebbe a szótlán világba
mikor csak üldögélünk a tévé előtt
csak a valódit kéne de mi lenne velünk
csak a képmutatás vezet a látszat
s tán ez a látszat a valóság maga
ahogy álmodjuk az érzéseket az ízeket az illatokat
ha belém szúrnának egy pengét
tán a vérem sem folya el

KARAFFA Gyula: *Tartozásaim gyűlnek...*, Nagyoroszi, 2015, Runner Média Kft

GUTI CSABA

Ragacs

A napraforgók búsan meredeztek a kert végében. A szél néha unottan hintáztatott rajtuk egyet, mire azok ijedten kapkodtak száradó leveleikkel a levegőbe, hátha valamiben megnyugvást találhatnak. Csönd ült a fákra, a színes madárcák már mind elmentek, nem trillázott rajtuk semmi. A fészkek üresen tátogtak bele a hűvösödő alkonyba, hogy jóllakjanak a szórtan órákkal. Olykor baljósloán az öreg diófa is elengedett egy-két levelet. Szép csöndesen tette mindezt, nehogy valaki tudomást vehessen róla. Még rákiabálnák az emberek, hogy ő hozza a nyakukra az őszt.

Minden lelassult, álmos lett, a hetekkel korábbi zsiszegésnek már nyoma sem maradt. Peti az udvaron botorkált, és próbálta magát elfoglalni valamivel. A kert tele volt gyümölcsfákkal, az édesapja ugyanis abban a kis földben találta meg a családjá boldogulását. Óva intette hát gyermekét minden ott elkövetett rosszaságtól, hisz, ahogy értek a gyümölcsök, úgy lett belőlük szép sorjában portéka, befőtt, vagy éppenséggel pálinka. Aztán ez a sok minden egyszeriben gazdát cserélt, és kenyérré vált az asztalon.

Ezekre a fákra nem lehetett felmászni, ágaikból nem lehetett csúzlit faragni, sőt bunkert sem lehetett köréjük építeni. Szabad volt azonban őket gondozni, locsolni, a töveiket kapálgatni. Az öreg kertész, a fák szeretetét próbálta beleültetni a fiába is, aki szívesen segédkezett, és próbált jó kisinasnak bizonyulni. Sok délutánt eltöltöttek a fák között, de ősz végén, amikor az utolsó gyümölcs is lekerült a fákról, beköszöntött a hideg, és már nem volt mit tenni.

Peti sokszor nem tudta mit is kezdjen a megmaradt szabadidejével. Édesanyja sok könyvvel ajándékozta meg, de velük nem kötött oly nagy barátságot a fiú, csupán átpörgette az öreg besárgult lapokat, aztán érdektelenül félrerakta őket. Mindhiába! Gyerek volt még, aki játékra vágyott, mozgásra, szabadságra, odakint a szabadban a fák között, a fűben, vagy akár a pataokban térdig gázolva.

A fiúnak nem voltak testvérei, és a közelben barátai sem, így semmi sem volt olyan izgalmas, mint ahogyan az többedmagával lehetett volna.

Aztán egyik nap az öreg kertész fűtyörészve, vidáman érkezett haza a vásárból.

– Nahát, ilyen jól sikerült az alku? – kérdezte a felesége, aki ritkán látta ilyen jókedvűnek a férjét.

– A vásár is jó volt –, felelte sejtelmesen az öreg –, és a fiú bajára is megvan a gyógyír!

– Na, és mi lenne az? – kérdezte hitetlenkedve az asszony.

– Egy kiskutya! – vágta rá a férje.

– Egy kiskutya? – kérdezett vissza mindjárt az asszony, mint aki nem jól hall.

– Az ám! – bizonygatta az öreg.

– Megpróbálhatjuk! – adta rá az áldását az asszony.

Így került hamarosan egy apró eb a házhoz.

El kellett telnie egy rövid időnek, amíg a kis állatot a házukba fogadhatták, hisz annak az anyja tején még meg kellett erősödnie.

De egy szép napfényes, késő őszi napon az is eljött, hogy Peti, és az apukája elindultak, hogy kiválasszák az alomból azt a szerencsés kiskutyát, aki azontúl náluk lakik majd. Elöl ment Peti szinte futva, hisz izgatottságában már alig bírta magát. Az öreg követte őt, szaporázta amennyire bírta, de igencsak megizzadt a gyors tempóban.

A nagy sietség végén, messzebb, valahol a buckák alatt kisejlett egy apró faházikó kéménye.

– Látod azt a házat, fiam? – bökött arra fejével az apa.

A fiú lázasan bólogatni kezdett.

– Na, oda megyünk!

Azután már nehezen lehetett parancsolni a gyerekeknek, aki legszívesebben futott is volna, csak hogy az út végére érjenek.

Néhány pillanat múlva, azonban már mindannyian ott álltak az alom előtt. Ő is, az apja is, és a gazda is, aki a kiskutyák voltak.

Peti tágra nyílt szemekkel nézte az öt apró kis szőrpamacsot, amint azok borostyánszemeiken keresztül ismerkedtek az óriásinak tűnő világgal. Volt köztük koromfekete, tarka, kajlafülű, és bozontos szőrű is. Két ugyanolyat azonban nem lehetett találni köztük, mintha csak nem is testvérek lettek volna.

A fiú hirtelen azt sem tudta, hogy melyiket nézze, melyiket válassza. Végül csak megakadt a szeme az egyikén.

Nem volt az a kiskutya szép. Sőt, ha lehet ilyet mondani, akkor az a kiskutya egyenesen csúnya volt. Soványabb, szerencsétlenebb volt a többtől. Valami lehetett a lábaival is, vagy talán a csípőjével, mert bukácsolva járt. Olykor, ha nagy lendületet vett, orra is esett. De mindannyiszor miután elnyúlt a földön, azonnal felállt, hogy morogva követeljen helyet magának az anyja csecsei között. Persze a testvérei könnyűszerrel félrelökték, de az a kiskutya mindannyiszor küzdött tovább. Akarat volt benne, meg nem alkuvás. Peti részvétellel nézte azt a jószágot, és egyben csodálattal is. Akkor már egyedül csak őt, mintha a többi ott se lett volna.

– Ugye, nem azt a kis szerencsétlent nézted ki magadnak, fiam? – kérdezte az apja rosszallóan.

A gyerek nem szólt semmit, csak kinyújtotta a kezét, és végigsimított a kiskutyán.

– Az nem biztos, hogy megmarad! – szólalt meg a gazda is.

De a gyerekszív megváltozhatatlan volt, így mégis az a szerencsétlen, sovány kiskutya került oda aznap Petiékhez. Nagy lett a fiú boldogsága azután, hisz jó barátságba lettek ők ketten. A fiú, meg a kiskutya.

Az ebnek Ragacs lett a neve. Ezt a nem túl dicső nevet a fiú apja adta neki, miután megfigyelte, hogy a kiskutya miként bukácsolt mentében.

– Hát fiam, ez az eb úgy halad, mintha ragasztós lenne a tompora. Alig van négy lábon, és máris földhöz veri magát! Aztán meg alig bír felállni!

– Igen! Legyen a neve Ragacs! – ujjongott a kisfiú, aki a névválasztás nehéz feladatát mindaddig képtelen volt megoldani.

– Hát legyen! – morogta az öreg kertész, majd visszafordult a fáihoz, szinte nem is törődve az egésszel.

Ragacs a bajait azután sem nőtte ki, de ez Petit soha nem zavarta. Csak az apja morgolódott néha, amikor a kutya épp útban volt, és nehézkesen mászott arrébb előle. Soha nem bántotta őt ezért, egyszerűen csak nem szerette, hogy olyan volt, amilyen. A kiskutya azért őt is feltétlen hűséggel szolgálta, bár viszonzásul nem sokat kapott vissza az idős kertésztől. Az öreg ugyanis nem igazán törődött vele, ő továbbra is csak a fáinak élt.

A kiskutya sokszor megfigyelte a gazda munkáját, amikor Peti éppen iskolában volt. Így tudatosult benne, hogy azokat a gyümölcsfákat, valamiért nagyon tisztelni kell. Nem annyira, mint Petit, nem is annyira, mint az apukáját, de azért tisztelni kell őket nagyon, mert a gazda is szereti őket. S amit a gazda szeret, az jó. Ennyi volt csupán a lecke a fákról Ragacs számára, sokat nem is morfondírozott tovább rajta. De ennyit határozottan megjegyzett.

Aztán teltek-múltak a napok, hetek, hónapok. A kiskutyából nagykutya lett, amolyan házőrző féle. A kis Peti is nőtt egy évet, meg jó néhány centit, de lelkében megmaradt annak, aki volt. Továbbra is sokat törődött a kutyájával, fortélyokra tanította, persze csak akkor, amikor nem volt a gyümölcsösben semmi munka. Az öreg kertész ugyanis még mindig ápolta a fáit, épp csak egy kicsit hajlott a háta az eltelt egy év alatt.

Újra ősz volt. Gyümölcsszezon. Abban az évben különösen jól termettek a fák. Az ágak rogyadoztak a sok terméstől, alá kellett őket dúcolni, hogy ne szakadjanak le. Az öreg kertész is többet mosolygott akkoriban, örült mindennek, amit a fiával ketten összehoztak. Mert Peti is tagadhatatlanul kivette a részét a munkából. Az apa ezért elhatározta, hogy vesz neki valami ajándékot.

Sokat tanakodott, amíg végül egy biciklire esett a választása. Egy szép napon az öreg meg is vásárolta a kétkerekűt. Szép volt az a bicikli, suhant, mint a fecske a nyári égbolton. Petinek addig soha nem volt még új kerékpárja, így nagyon örült neki, amikor megkapta. Azonnal ki is próbálta. Aznap délután szinte le sem szállt a nyeregből.

Ezalatt Ragaccsal nem játszott senki. De ezt akkor nem igazán bánta a kiskutya, mert látta, hogy a gazdája boldog.

– Majd holnap több időt szán rám, vagy ha nem holnap, akkor azután! Ha esetleg végleg nem lesz már rám ideje, hát akkor elég lesz az is, ha nézhetem, és a közelében maradhatok! – gondolta a kiskutya, majd a mellső lábaira tette a fejét, és úgy figyelte tovább Peti örömét.

– A fák, és a bicikli. Most már ezekre kell vigyáznom, amíg a két gazdám alszik! – véste a fejébe Ragacs. S azontúl éjszakánként még éberebben aludt.

Akkor este is így hajtotta álomra a fejét. Sötét éjszaka volt, mert a Hold nem világított. Elbújt ő is egy puha felhő mögé, hogy maga is hunyjon egy kicsit. Ragacsnézett egy ideig a vaksötétbe, majd összegöndörödött az óljában, mint a róka, és behunyta szemeit.

Álma azonban nem nyúlhatott messzire, mert hamarosan motoszkálást hallott a kerítés mögül, és suttozó emberi beszédet. Nem ismerte azokat a hangokat, hát beleszagolt a levegőbe, ahonnan a zaj érkezett.

– Hjjj! – rázkódott meg, mintha azok a szagok tüskéként fúródtak volna bele az orrába. Ugyanis idegen emberek hozták azokat magukkal! Vicsorogni kezdett akkor a kiskutya, és felborzolódtott a szőr a hátán. Felpattant vackából, és acsarkodva a hangok felé ugrott.

Odabent mit sem vettek észre ebből. Aludt a család, mint akiket a becsületes munka elringatott.

Pillanatok múlva azonban egyszerre pattant fel mindenki, mert Ragacs akkor már valósággal hörgött dühében.

– Acsarkodik a kutya! – kiáltotta el magát az öreg, de akkorra már Peti is kiugrott az ágyból.

– Te csak maradj veszteg! – parancsolt rá az apja.

Mire ezt kimondta, a kutya ugatása fájdalmas vonyításba torkolt.

Csönd lett azután. Mérhetetlen csönd. Egy pillanatig hallgatták csak, aztán az öreg elindult az ajtó felé. Egy szúrós pillantás elég volt, hogy Peti tudja; maradnia kell! Az öreg úgy vágott neki a szeptemberi éjszakának, ahogyan volt; pizsamában. Peti az ablakból figyelte őt, anyja szintúgy.

Az öreg kertész a kert végében már nem látott egyebet, csak két fekete árnyat, ahogy azok átugranak a kerítésen.

– Takarodjatok innen, az anyátok keservit! – kiáltotta utánuk, talán azért, hogy a csibészek meg ne gondolják magukat, vagy, hogy ő maga meg ne ijedjen.

Aztán újra csönd lett. Csak a szél játszott a levelekkel, ágakkal. Az öreg megállt. Talán nem is lélegzett néhány pillanatig. A kutyát kereste, de nem találta sehol. Halkan hívogatni kezdte. Lágyan, kedvesen, ahogyan még soha.

– Ragacs! Ragacs, te! Merre vagy? Gyere elő, no!

De az éjszaka mozdulatlan maradt a hívó szóra. Az öreg körbejárta a fákat, töről-tőre. Ismerte mindet. Haj' mennyit dolgozott velük! Csukott szemmel is körbejárta volna már őket. De akkor a kutyát kereste, a fákkal semmi dolga nem volt. Rossz volt már a szeme, hunyorgott. S akkor mintha meglátott volna valamit. Valamit odalent a földön.

Az ablak teljesen bepárasodott, ahogy Peti és az anyukája az arcukat nekitapasztva várták vissza a családfőt. A családfőt, a kutyával.

S egyszer csak hirtelen, az öreg döcögős járásával feltűnt a kert végében. Lassan jött, talán még nehezebben, mint máskor. A bentiek meredten nézték őt.

És az öreg közeledett. Lassan, csöndesen, de közeledett. S akkor Peti meglátta, ahogy a karjaiban ott fekszik a kutya. Az ő kutyája. Ragacs.

Kirohant. Akkor már nem érdekelte a tilalom, vagy, hogy esetleg leszidhatják.

Az öreg nem szólt semmit, amikor a fia elé ért, csak letette a kutyát, aminek a vére vörösrre festette a földet maga körül. Sötét volt az a vér. Szinte fekete. Olyan, mint a gyász. A fiú szólomatni kezdte Ragacsot, de a kutya meg se rezzent. Még a fülét se biccentette, a farkát se csóválta meg, mint máskor, amikor a gazdája szólt hozzá.

Peti zokogni kezdett. Az öreg otthagytá őket.

Már hajnalodott, amikor az öreg ásót vett elő, és gödröt csinált. Egy sírt. Amibe egy kiskutya épphogy belefért. Oda helyezték Ragacsot akkor, amikor a Nap felkelt.

A gazda ezután fűrészelt vett elő, és a nagy körtefához ment. A legnagyobbhoz, a legöregebbhez. Azt szerette a legjobban. Egy ágat vágott le róla, abból csinált a kiskutya hantjára keresztet. Közben egy szót se szólt. Csak csinálta, amit kellett.

Peti segített neki, mint mindig.

Megjelent:

GUTI CSABA *Kovács úr legye* című kötetében az Irodalmi Rádió gondozásában.

A világ ezerszínű virág című Irodalmi Rádiós antológiában.

Fotó: FEIGE MÁRTA

GÓSI VALI

csendes örömök árnyékában*

néha még vissza-visszatér
hamisítatlan mosolyod
megéled angyal-arcodon
a szeretetből sarjadó
eredendő jószág
valami égi lámpafény hoz el
homlokod fölött arany glória
hajadban mirtusz-ág
körben mennyei világosság
érezem újra a rózsavíz illatát
ahogy életre kél majd illan
és az angyalszárnyak suhogásával
elsimul az itt hagyott csend
különös békesség járja át a szobát
majd hirtelen tovaszáll
ezen a szeretetlen
felemás világon át
eltűnik mint egy szép karácsonyi álom
talán hogy utat találjon valahol
ahol régóta hiába várják
tisztá szívvel
csendes örömök árnyékában

*Moretti Gemma: *Másként*

THE AQUARIUM

By Lizi Szendy-Szabó*

It wasn't always like this: I wasn't always alone. I used to play with my grandparents and go to the seaside where the waves lapped your feet like dogs. But no, life was cruel and the walls closed on me: my life smashed me and made me close up on myself, distant from the earth. Then, I broke through and let myself go in music, letting myself flow and drift away with melody: it took me away, to a far land where nothing hurts you.

However, I'll never forget granny...

I remember my granny and grandpa taking me to the seaside. Whether the wind roared or the sun beat down there was always something to do! I learnt the Aquarium, the piece my grandparents composed but had not finished. After that, I always sung it with them: it was a beautiful piece.

Despite me and my grandpa's strength, my granny grew terribly weak from the wind and fell ill. She came down pneumonia. Every day she grew worse: every hour we feared it was her last. Eventually she died.

From the moment she passed away, I housed myself in a shell and talked to nobody. I felt distant. and I wasn't allowed to be with him. Over and over again I repeated the question in my head: „Why me? Why did it have to happen to me?” The world closed down on me and I spent many days and nights ill, in bed. I could not bear my dear granny to die.

It was then I learnt to play the piano. My heart lead me to it: I was destined to finish my granny's work. So, for her sake, I spent hours and hours with my granddad practising and playing the instrument.

Finally I learnt to play. My granddad and I sat at the piano one night and decided to finish the work that they started. Together, we finished The Aquarium and played it over and over again. It was as beautiful as ever.

When my granddad died I did not coop myself up, but remembered the song that we finished. I still play it for my grandparents in heaven. And my son, of course.

February 2015

AZ AKVÁRIUM

Írta: Lizi Szendy-Szabó

Fordította: Sz. Pördy Mária

Nem volt ez így mindig. Nem voltam mindig egyedül. Régebben játszottam a nagyszüleimmel és a tengerpartra mentünk, ahol hullámok, mint a kutyák nyalogatják a lábat. De nem, az élet kegyetlen volt és a falak körbezártak: az élet összetört és elzárt magamtól, távol a földtől. Aztán a falakat áttörtem és elmerültem a zenében, hagytam magam sodortatni és sodródni a dallammal: ez elvitt engem messzi, távoli országba, ahol semmi sem fáj az embernek.

A nagyit azonban soha sem fogom elfelejteni...

* Lizi 2004. július 22-én született, még nem volt 11 éves, mikor ezt írta

Emlékszem, a nagyi és a nagypapa elvitt a tengerhez. Akár süvöltött a szél, akár tűzött a nap, ott mindig volt mit csinálni! Tanultam az Akvárium című darabot, amit a nagyszüleim szereztek, de még nem fejezték be. Ezután mindig velük énekeltem, gyönyörű darab volt.

A nagyapával mi erősek voltunk, de a nagyinak megártott a szél és megbetegedett. Tüdőgyulladásra kapott. Minden nap egyre rosszabbul lett: minden órában attól féltünk, hogy az lesz az utolsó. Végül meghalt.

Attól a pillanattól, hogy ő elment, beköltöztem egy kagylóba és senkihez sem szóltam. Zárkózott lettem és nem engedték, hogy nagyapával legyek. Újra és újra feltettem magamnak a kérdést: „Miért én? Miért pont velem kellett ennek megtörténnie?” A világ bezárult körülöttem, sok nappalt és éjszakát töltöttem betegen az ágyban. Nem tudtam elviselni drága nagyim halálát.

Akkor történt, amikor zongorázni kezdtem tanulni. A szívem vezetett rá: az a sorsom, hogy befejezem nagyim munkáját. Így, az ő kedvéért, hosszú órákat töltöttem a nagyapámmal, hogy gyakoroljak a hangszeren és muzsikáljak.

Végül megtanultam zongorázni. Egyik éjszaka a zongoránál ültem nagyapával és elhatároztuk, hogy befejezzük az elkezdett munkájukat. Együtt befejeztük az Akváriumot, és újra meg újra eljátszottuk. Olyan szép volt, mint mindig.

Amikor nagyapa meghalt, nem zárkoztam ketrecbe, emlékeztem a dalra, amit együtt fejeztünk be. Még most is játszom a mennyországban lakó nagyszüleimnek. És persze, a fiamnak is.

2015. február

*

SZ. PÖRDY MÁRIA

Az íróasztal titka

Bakator Farkas, egész életében csendes, visszahúzódozó életet élt. Barátai nem voltak, csak ismerősei.

Szülei az alföldi tanyavilág egyik osztatlan iskolájában tanítottak tíz évig, egyetlen gyerekük megszületéséig. Többet, jobb életet szánva neki, elfogadták a véletlen kínálta lehetőséget, a közeli falu általános iskolájában megüresedett tanítói állást. Szűkösen éltek egy fizetésből, de Farkas édesanyja a tanítói lakáshoz tartozó kert minden tenyérnyi helyét kihasználta, és megtermelte ételmezésükhöz szükséges növényeket. Kis udvarukban a nagy, vörös kakasuk gondoskodott a keltethető baromfi-nemzedékről, amelyekből telt a vasárnapi asztalra csirkepörköltre, a négy tyúk pedig ellátta a családot tojásokkal. Farkasnak életre szóló élménye maradt az egymás után kikelt, szakajtóban gyűjtött, sárga-pihés csibék látványa. Kerekded formájuk később, a rajzaiban sokszor visszatérő motívum lett.

A gyerekkora csendesen, eseménytelenül telt. Anyja szoknyáján ülő gyereknek mondták. Az óvodába adása teljes kudarcot vallott. Többnyire sírással töltötte az idejét, míg nem jött érte édesanyja. Egy hét után a szülők feladták a közösségbe szoktatási szándékukat.

A kis Farkas minden útjára elkísérte anyját. Láta a szabadban játszó, zsivajgó gyerekeket, de soha nem vágyott közéjük. Azonban szívesen segített bárkinek, az utcán, piacon, boltban egyaránt, és boldogan zsebelte be a felnőttek dicséretét, bárkitől és bármiért is kapta. Anyja mérhetetlenül büszke volt, érzékeny, különleges képességű fiára. Míg ő a napi teendőit végezte a házban vagy a kertben, a szöszeke, gesztenyebarna szemű fiacskája a

kis asztalánál rajzolt. Különös házakat, amelyek a szokásos gyerekrajzokkal ellentétben gömbölyűek vagy lekerekített falúak voltak, míg körülöttük négyszögek és háromszögek kusza halmazából futurisztikus növények nőttek, s firkálásnak tűntek az aprólékos részletességgel ábrázolt épületek mellett. Különös képi világa eleinte meglepettette a szülőket, de úgy gondolták, idővel fejlődik a rajzkészsége és ábrázolásmódja bizonyára közelít majd a valósághoz. Anyja igyekezett felhívni figyelmét a kertben termő növények, virágok formáinak különbözőségére, de gyereke különös látásmódját sem a magyarázatai, sem a múltó évek tapasztalatai nem befolyásolták.

Az iskolai rajzórán, hogy elkerülje a legcsúnyább rajzot készítő gyerekek közé sorolását, rákényszerült az elvárt és elfogadott képi ábrázolásra. De, ha feladatként szabadon választott témáról kellett rajzolni, s köztársaságok nélkül, szabadon szárnyaló fantáziája vezethette a kezét, akkor volt leginkább önmaga. Az általános iskolában, a pedagógusok, egymás között, inkább hóbortosnak, furcsának tartották, mint tehetségnek.

Egyedül gimnáziumi rajztanára ismerte fel tehetségét, egyedi látásmódját, és sokat foglalkozott vele, főként rajztechnikai ismereteit fejlesztette. Bízta, hogy ezen az úton haladjon tovább, de szülei tanácsára „élhetőbb” pályát választott, az Építészmérnöki Karra jelentkezett.

A középiskolát napi ingajaratban járta végig. Kevés szabad ideje és nehezen barátkozó, visszahúzódo természetű miatt a négy év alatt egy kézen megszámlálható alkalommal vett részt iskolai vagy osztályrendezvényeken. A magával hozott udvariassága és segítőkészsége hozzájárult, hogy mégsem vált „számkivetetté”, csak éppen nem tartozott senkihez. Már az első évben kihullott a lányokat érdeklő fiúk sorából, és ezzel együtt kimaradt a magukra figyelmet felhívó piszkálódásaikból is. Tény, hogy külső tulajdonságai tekintetében nem volt vele bőkezű a természet. Vékonyka, szókés hajú, félénk tekintetű gyerekként érkezett a gimnáziumba. Talán csak magas, széles homloka és élénk, csillogó szeme hív(hat)ta magára a figyelmet. Az első év végén hirtelen megnyúlt, és a törzse mintha nem bírt volna lépését tartani a gyors növekedéssel, kissé meghajlott. Bár az érettségiig megerősödött az alkata, tartása életre szólóan görnyedt maradt.

Az egyetemre – sportnyelven – rajt-cél győzelemmel felvételizett, kollégiumi férőhelyet kapott.

A katonai vizsgálatkor derült ki, hogy Scheuermann-betegsége van, gerincének rendellenessége miatt alkalmatlan katonai szolgálatra.

Különösebben nem bántódott emiatt, betegsége sem érezte magát az írásban kapott döntés után, s mire egyet szusszant, indulhatott az építészmérnöki Gólyatáborba. Kicsit szorongva, de izgatottan készülődött, hiszen először került huzamosabb ideig távolra a családjától.

A Balaton melletti tábori programok érdekesek, változatosak voltak, de a szabadidős, önszerveződésű vetélkedésekbe, a bulizásokba ritkán kapcsolódott bele. Inkább olvasott, vagy vázlatokat készített a táborhelyről és környékéről, pasztelleket a látványával rabul ejtő nagy vízről. A táborlakók közül, akik rajzolás közben figyelték, vagy a kész rajzait megnézték, csettegetek, hü-háztak vagy éppen ciccegetek, de senkit nem hagyott közömbösen sajátos stílusa.

A gólyatábori búcsúesten, mivel addigi életében gyakorlatilag nem ivott szeszesitalt, már az első pohár vodka a fejébe szállt. Az ismételt körök után reggel a lányok csapatvezetője, Andrea sátrában ébredt. Mindketten meztelenül feküdtek az ágyban. Egyáltalán nem emlékezett semmire az estéből. Arra sem, hogy éjszaka a harmadéves egyetemista kolléganője férfivá avatta. Amikor zavarában dadogva a helyzetéről kérdezte volna Andreát, ő rágördült a fiúra és valósággal az ágyhoz szögezte.

Vegyes érzésekkel lopakodott ki a sátorból és csak remélte, hogy észrevétlenül eljut a hodálynak nevezett, nagy katonai sátruk bejáratáig. Hiába osont vadászó macska módjára a

fekhelyéhez, az ágyakból vigyorgó pofák emelkedtek fel és irigykedve, hangosan sóhajtoztak. Farkas legszívesebben levegővé változott volna. Kínjában kényszeredetten vicsorgott vissza.

A szokásosnál is hallgatagabban csomagolt össze. A buszparkolóban került a tekinteteket, főként Andreáét. Úgy érezte, a hír már végigszaladt az évfolyamon, és mindenki tudja, hol töltötte az éjszakát. A túlságosan új élménnyel sem tudott megbirkózni. A buszon, visszafelé a kollégiumba azon rágódott, hogyan lesz tovább?

Elkezdődtek az előadások és egyik nap, a kolesz ebédlőjében Andrea beállt melléje a sorba. Közelebb húzódott Farkashoz és halkán kérdezte:

– Ráérsz délután négykor?

Első gondolata a „nem” volt, aztán bizonytalanul bólintott.

– Találkozzunk a könyvtár bejárata előtt! Tudod, hol van?

– Nem – ingatta szégyenlősen a fejét.

– Nem baj. – Gondolkodott. – Mit szólnál a Gellért téri épület bejáratához? – nézett kérdőn a fiúra. – A kollégiumodtól sincs túl messze. – Mire kimondta, legszívesebben leharapta volna a nyelvét. Nem kellett volna ennyire egyértelműen a tudára adnia, hogy *ő akarja* a találkozást.

Farkas lehajtott fejjel igent intett. Mire felnézett, Andrea eltűnt mellőle.

Tíz perccel a megbeszélt időpont előtt már az épület előtt sétálgatott. Andrea pontosan érkezett.

A közeli presszó felé kanyarodtak.

– Én hívtalak meg, a vendégem vagy – szögezte le, mielőtt Farkas bármit mondhatott volna.

Élete során bármikor eszébe jutott az első találkozásuk, az aggodalma ellenére kellemes együttlétként maradt meg az emlékezetében.

Nem rajta, hanem Andreán múlt, hogy folytatódott a kapcsolatuk. A lány tudatosan kereste, beszélgetésekre, sétákra hívta. Nem siette el, vigyázott, hogy ezek az alkalmak inkább véletlennek tűnjenek, mint szándékosnak. Fokozatosan építette a kapcsolatukat, nehogy elriassa a visszahúzódó természetű fiút. Farkas zárkózottsága lassan oldódott, egyre többet mesélt magáról, a terveiről, a házról, amelyben majd élni szeretne. Néha már megcsillant a fiú humorosabb énje is, amikor egyetemi életükről beszélgettek. Andrea mindig lelkesen hallgatta. Amikor az elképzeléseiről készített vázlatait is megmutatta neki, hasznos tanácsokat, jó ötleteket adott a részletekhez. Az együttlétük idővel baráti kapcsolattá alakult.

A lány a nagymamájánál lakott. A lakás előszobájából nyíló kisebbik szoba volt az övé. Abból a nappaliba is nyílt ajtó, amelyet teljesen elfedett az eléje akasztott kicsit kopottas, valódi perzsaszőnyeg. A szobája bejáratával szemben, az ablak melletti sarokban, kissé előre billentve, a szélén díszesen csiszolt, két és fél méter magas barokk tükör állt. Visszatükröződött benne az egész szobabelső. Andrea mostanában sűrűbben állt elébe. Válláig érő dús, sötétszőke haját kontyban hordta, Mélyen ülő, világoskék szemét a szempillák vonalában fekete szemceruzával hangsúlyozta. Élénkpiros szája kitűnt szív alakú arcának világos színéből. A szív csúcsa erőteljes, de szemből alig észrevehető előreálló állban végződött. Ezt ellensúlyozta a kicsit húsos, egyenes orra, amivel serdülő kora óta elégedetlen volt. Vastag csontozatú alakját anyjától örökölte. Hiún őrizte karcsúságát, ezért az étkezéseire mindig nagyon figyelt. Összességében elégedett volt tükörbeli önmagával.

Sokszor eltöprengett, mi vonzotta és vonzza továbbra is ehhez a gátlásos fiúhoz, mert korábban mindig a nagymenők, a vagányok érdekelték. A táborban látott meghökkentő, különleges rajzai hívták fel rá a figyelmét, de, mindenek előtt a kisfiús félszége. Tisztában volt vele, hogy amit iránta érez, nem a mindent elsöprő szerelem. És mégis, akarta ezt a kapcsolatot.

Hosszabb ideje fontolgatta, hogy Farkast felhívja magához. Elriasztani azonban nem szerette volna. A kedvező alkalomra várt.

Amikor arról panaszkodott, hogy a kiadott feladatait nehezen tudja elkészíteni a kollégiumi viszonyok között, Andrea úgy gondolta, talán ez az a pillanat, amikor a fiú nem hárítja el a meghívását.

– Szívesen felajánlom, hogy nálam rajzoljál. Nem fogsz zavarni, mert üres a lakás. A nagymamámnak megszületett az első dédunokája, és egy hónapra Drezdába utazott, hogy segítsen az unokatestvéremnek.

Számítása bevált, Farkas elfogadta a felajánlott lehetőséget. A lány először végigvezette a lakáson.

Aztán egy kancsó teát készített a rajzasztal mellé.

– Tied a terep! A másik szobában leszek. Szóljál, ha bármire szükséged van!

Szakkönyveket, jegyzeteket vett magához, és átment a szobájával szomszédos nappaliba.

Több mint két óra múlva a fiú megjelent nála.

– Elkészültem. Szerencsés vagy, hogy ilyen nyugodt körülmények között rajzolhatsz. Köszönöm a lehetőséget.

– Biztosan te is megeheztél, mert én már nagyon. Készítettem néhány szendvicset.

A fiú távozásakor könnyedén megfogta a karját.

– Máskor is szívesen látlak – mondta búcsúzóul. – Azért jó lenne, ha előre szólnál – halkan elnevette magát –, hogy ne vesszünk össze a rajzasztalon.

Ő hálás volt a lehetőségért, mert nem szeretett a kollégiumi tanulószobában rajzolni. Zavarta a körülötte lévők nyüzsgése, a rajzoláshoz csendre volt szüksége.

Andrea kiolvasta a tévázó fiú arcából, hogy ismét nála szeretné elkészíteni a feladatát. Farkas a második alkalommal pironkodva, a lány kedvenc csokijával, egy Sport szelettel köszönte meg a meghívást. Ő mókásan ingatta a fejét, és hirtelen megpuszilta a fiú szájának sarkát. Farkas mélyen elpirult. – Bocs, lecsúszott a puszim – mondta nevetve Andrea. A következő pillanatban két kezébe fogta a fiú arcát és megcsókolta. Ő ügyetlenül visszacsókolt. Így kezdődött.

A lány remek tanítónak bizonyult, ami egyáltalán nem volt Farkas ellenére. Később háborítatlanul tölthették együtt az éjszakákat is, a nagymama ugyanis meghosszabbította kint tartózkodását.

Kétségtelen, jó hatással voltak egymásra, jól tanultak, elismert hallgatói voltak az évfolyamaiknak. Andrea egyet nem tudott elérni, hogy Farkas is aktívan kapcsolódjon be az egyetemi KISZ-életbe. Ő másodéves kora óta a tankörök közötti koordinációs feladatot látta el. Jó emberismerete is segítette, hogy a vezetőség meglegedésére végezze a feladatát. Nem adta fel könnyen barátja szervezésének gondolatát, de – okosan – nem erőltette túlságosan, és végül felhagyott a tervével. Negyedéves korában felvételét kérte a Magyar Szocialista Munkáspártba. Az alapszervezet kedvező ajánlása egy percig sem tette kétségessé a felvételét a párttagok közé. Az egyetemi pártbizottság sajtó és propaganda területen végzendő feladatokkal bízta meg, amit nagy lelkesedéssel végzett a tanulmányai végéig.

Andrea végzése után eljegyezték egymást. Farkas a kollégiumból menyasszonyához költözött. A lakást csak ők lakták. A nagymama gyakorlatilag Drezdában élt, mert az időközben született ikerpár és a legújabb, a negyedik dédunoka körül sokszorozódott a napi tennivaló.

Andrea meg sem melegegett a LAKÓTERV-nél, amikor behívták a kerületi pártbizottságra.

– Elégedettek vagyunk az elvtársnő eddigi pártmunkájával. További terveink vannak önnel – nézett rá sokat sejtető hunyorítással a titkár. – Javasoljuk, hogy a felsőfokú politikai végzettség szerzéséhez végezze el a marxizmus–leninizmus esti egyetem szakosító tagozatát.

A tanulmányaihoz kapcsolódóan új feladatot kap. Áthelyezzük a kerületi ingatlankezelő vállalat műszaki osztályára. Vállalja?

Andreában egy pillanatra átfutott a tiltakozás, hogy mások határoznak az életéről, a szakmai céljairól. Ugyanakkor tisztában volt azzal is, hogy a válasza ebben a helyzetben csak *igen* lehet.

Az új munkakörrel együtt járt a nagyobb fizetés, ami Farkas végzése előtt könnyített az anyagi helyzetükön, és még némi megtakarításra is tellett. Szolidan éltek, szigorú költségvetésben, jövőbeni házukra gyűjtöttek. Farkas szülei időről-időre meglátogatták őket tömött csomagtartóval, „nehogy a sok tanulásban éhen haljanak”. Ellátták őket a kertjükből származó friss és mélyhűtött terményekkel, lekvárokkal, házi készítésű szárzészakkal. Andrea édesanyja akkoriban jött össze új párjával, aki az első pillanattól kezdve igyekezett anyát és lányát eltávolítani egymástól. Nem használt a fiatalok józan érvelése, még jobban elmérgesítette a helyzetet. Andrea végül feladta a békülésért folytatott harcát, bekeményített. Hiába próbálta őt meggyőzni Farkas, az esküvőjükre sem hívta meg az anyjékat.

Az esküvőjén Andrea tört-fehér kosztümruhát viselt, amelynek egyetlen dísze a nagymamájától kapott, vékony aranyláncon függő, apró brill kövekkel díszített igazgyöngy medál volt. Különleges, mezei virágokból összeállított marokcsokrát Farkas tervezte. Ő világos drapp öltönyben állt Andrea mellett, és díszként egy ágacska fürtös kötőrőfűvel díszítette a zakóját. A polgári szertartás után a nagymamán, Farkas szülein, a tanúkon (Andrea munkatársai vállalták a felkérést) kívül volt évfolyamtársaikkal együtt tizenketten ültek az ünnepi asztalnál a kis budai vendéglőben. A szülők itt, a pohárköszöntőkor adták át nászajándékukat, az „álmuk megvalósításához”, a százötvenezer forintot tartalmazó borítékot. Az előzetes megbeszélés alapján a vendégektől is borítékokat kaptak.

Takarékosságból nem terveztek nászutat. Andrea szabadságot kért arra az időszakra vett ki, amíg férje nem kezdte meg munkáját a Középület Tervező Vállalatnál. Naponta eladó telkeket tekintettek meg budai külterületeken. Útjaik során elbeszélgettek a telekszomszédokkal és ennek révén jutottak ahhoz a Frank-hegyi bozótos, elhanyagolt, de szép környezetben lévő telekhez, amire tellett a pénzükből és az elképzeléseiknek is megfelelt.

Két évig minden szabadidejüket a tereprendezésre fordították. Közben Andrea befejezte a szakosítót, kinevezték a műszaki osztály vezetőjének és a kerületi PB tagjává választották. Próbaidejének letelte után Farkas egy vidéki nagyváros irodaházának tervezésében vett részt. Önálló tervező mérnökként nehezen fogadta el, hogy elképzelései rendre ütköztek a még mindig erőteljesen érvényesülő szocreál építészet elvárásaival. Mintha erőszakot vett volna magán, amikor bele kellett egyeznie a módosításokba, hogy a tervet a kitűzött határidőn belül elfogadják. Amikor ismerőssel találkoztak, általában szóba került, hogyan érzi magát a tervezői irodában. A kérdésre futó fintor szaladt végig az arcán, majd kétértelműen mosolyogva válaszolta: „Mint a madár, akinek nyesegetik a szárnyait”. Ilyenkor Andrea szeme a férjére villant, és sietve témát váltott.

– Már kértelek – mondta otthon nyomatékosan, – hogy ne hozz minket kellemetlen helyzetbe az őszinteségeddel! Értsd meg, nem szeretném, ha miattad a PB-re hívatnának! De, azt sem, hogy átszervezésre hivatkozva elveszítsd a munkahelyedet. Ha korlátozva is, mégis van tervezői szabadságod, csak okosan kell élni a lehetőségekkel.

Farkas általában rezzenéstelen arccal hallgatta felesége korholását, nem akart vitát. Mint legutóbb is, csak gondolatban válaszolt, apja mondásával: „Nem szabadok magamra kétszínűségből ruhát.” Látta felesége arcán a düh lassan felkúszó pírját, hozzálépett és engesztelően hümmögve meg akarta simogatni. Ez eddig mindig hatott. Andrea azonban félrerántotta a fejét, és dacos ábrázattal lehuppant a fotelba. Mindketten érezték, ez már több volt apró villongásaiknál.

A konyhából nyíló, valamikori cselédszobát, amelynek ablaka a függőfolyosóra nézett, Farkas dolgozószobájának alakították ki a régi rajzasztallal. Andreának pedig két hatalmas filodendronnal leválasztották a nappali ablaka előtti sarok részt. A dekoratív növények mögül alig látszott ki az Ecserin vett gyönyörű kelet-indiai rózsafa íróasztal, amelyet szerkesztésekhez nem, de rajzolásra, skiccek készítésére, elképzelések vázolására jól lehet használni. Nem csak a munkájukhoz használták saját dolgozójukat, hanem összezördüléseiket is itt vezették le.

Farkas a visszautasított férfi sértődöttségével vonult ki a szobából. Mappájából kivette a tervezett kupolaházuk belső kialakításáról készített vázlateit, és maga előtt szétterítette az asztalon. Egy ideig szemlélgette, majd gyors mozdulattal félretolta azokat. Tiszta rajzlapra felskiccelte legújabb elképzelését a térkiosztásról, amelyen eddig sokat vitatkozott a feleségével. Elégedett ábrázattal kereste Andreát a lakásban. Helyette az üzenő-táblára rajszögezett értesítést talált. „Levegőre van szükségem. A.”

– Nekem pedig rád lett volna szükségem! Éppen most! – kiabálta nekiindulva az üres lakásban – miközben dühödten lengette a rajzlapot. – Most, amikor megtaláltam a legmegfelelőbb, legeredetibb elrendezési megoldást!

Napokig alig szóltak egymáshoz, a másiktól várták a békülés kezdeményezését. Alvás közben azonban a kezük kereste a másik érintését, és az egyik reggel egymást átölelve ébredtek. Hunyorogva méregették egymást, álmos pillantásukban ott bujkált „és akkor most hogyan tovább?” kérdés. Végül kirobbant belőlük a nevetés.

– Este mutatok valamit. Emlékeztess rá, ha elfelejteném! – mondta reggelizés közben Andreának.

Dehogyan felejtette el! Egész nap arra a pillanatra várt, hogy megmutathassa a feleségének a duzzogó időszakuk alatt térbeli rajzokká formált vázlateit.

Andrea alaposan szemügyre vette a három szinten kialakított helyiségeket, s nyelvével csettintett.

– Minden helyén van benne. Sokat vitatkoztunk, de megérte! Karjával átölelte férje nyakát, másik kezével összeborzolta az üstökét. – Zsenikém! – szakadt ki belőle a gyöngyöző kacagás. – Bárcsak már benne lakhatnánk!

– Eljön annak is az ideje! De – nézett vágyakozva az asszonyra –, most másra kellene az időt fordítanunk.

Folytatjuk...

KOOSÁN ILDIKÓ

Marionett

Mentél - e át hajnalban az erdön egyedül, zöldfényű lombtetők alatt?

Bíztál - e benne, néked sikerül, tudod az utat, elkerül a vad?

Arcod láttad- e felderengeni útközben a tomboló viharban?

Elég erőd volt - e hősként küzdeni, fáradtan, az egyenlőtlen harcban?

Ha meg kellett állnod ingó talajon, szétfoszlott hitedből emelni hidat,

Választható tét volt a nyugalom, de halált hozó bármely pillanat.

Tudtad - e akkor, merre a tovább, iránytűd, mert a falson fennakad?

Nem leltél előt, oázist, kutat, hitted, a világ homoksivatag,

Kedvenc vidéked festett akvarell, reménykedésed fabatkát sem ér,

E valónak hitt lét, amit élni kell, csupán képzelet, nincs mögötte tér?

Nincs jelen, múlt, sem biztató jövő, pusztán kóborlás, veszély, küzdelem,

Csupán akarat, ősi nyers erő, előre törni, s győzni szüntelen?

Sok téves cél és győzelem között, lehattél vesztes, győztes hadvezér,

Ha a Való Hamissal ütközött, te voltál - e, aki álruhát cserél?

De mire átérsz, érted-e ki vagy? Szerencsés vadász, vétlen áldozat?

Marionett vagy a Sors keze alatt, hajnaltól estig, s újra, napra nap...

2021szeptembere

ELFELEDETT KÖLTŐK – LADÁNYI MIHÁLY

LADÁNYI MIHÁLY
1934–1986

Déaványa, 1934. febr. 12. – Csemő, 1986. szept. 20.): költő, József Attila-díjas (1963, 1978). Iparos-földműves családból származott. Alsóbb isk.-it szülőhelyén, a gimn.-ot Kisújszálláson és Nagykőrösön végezte. Székesfehérvárott érettségizett. Festőnek, grafikusnak készült, de már korán verselt is, Petőfi, Ady, József Attila és Sinka István példáján épülve. Fodor András közölte gimnazista kori verseit az Új Hangban. 1953-tól 1957-ig az ELTE (Eötvös Loránd Tudományegy.) bölcsészkarának hallgatója volt. 1957-ben a Szépirodalmi Könyvkiadó, majd a Magyar Nemzet munkatársa volt. 1958-tól vidéken működött, előbb a Szolnok megyei Néplapnál, majd Nagyréden kultúrotthonban. 1960-62-ben Kazincbarcikán a művelődési ház ig.-ja lett.

1964-től írásaiból élt. 1963-ban *Mint a madarak* c. kötetéért kapta első József Attila-díját. Társadalmi elkötelezettsége kiállást jelentett a peremen élők mellett, akikhez – független életmódjával – mindinkább maga is odatartozott. Ekként igyekezett megmaradni – illúziók nélkül is – forradalmárnak. Válogatott verseinek 1970-ben megjelent kötete, *Élhettem volna gyönyörűen*, adja az addigiak summázatát. A hetvenes évektől csemői tanyájára vonult vissza, ahol mezőgazdasági munkából és írásaiból tartotta el magát. Német, angol, orosz és román költőket fordított m.-ra. Munkásságát 1980-ban Gábor Andor-díjjal, 1982-ben SZOT-díjjal jutalmazták. – *M. Az út kezdete* (versek, Bp., 1959); *Öklök és tenyerek* (versek, Bp., 1961); *Mint a madarak* (versek, Bp., 1963); *Utánad kószálok* (versek, Bp., 1965); *Dobszóló* (versek, Bp., 1967); *A túloldalon* (versek, Bp., 1969); *Élhettem volna gyönyörűen* (válogatott versek, 1959-1969, Bp., 1970); *Kedvesebb hazát* (versek, Bp., 1971); *Kitépett tollú szél* (versek, Bp., 1974); *Seregek mögött* (versek, Bp., 1976); *Föld! Föld!* (Huszonegy vers, Békéscsaba, 1976); *Torkomban sóhajokkal* (versek, Bp., 1980); *Gyere vissza* (vál. versek, Bp., 1983.); *Van időd* (versek, Bp., 1985); *Csillagok kutyaláncon* (összegyűjtött versek, 1959-1985, Bp., 1987); *Bejegyzések a családi bibliába* (posztumusz és kötetben meg nem jelent versek, Bp., 1988). – Irod. Zimáné Lengyel Vera: *L. M. (Bibliográfia, Bp., 1976)*; Bertha Bulcsú: *Interjú L. M.-lyal* (B. B.: Írók műhelyében, Bp., 1973); Szekér Ernő: *Utolsó beszélgetés L. M.-lyal* (*Élet és Irod.* 1986. 40. sz.); Simor András: *L. M. nagyságáról* (*Kritika*, 1986. II. sz.); Vinkó József: *Ahová a lélek hazatalál* (*Új Tükör*, 1986. 40. sz.). – Szi. Sárándi József: *L. M. emlékére* (vers, S. J.: *Egy esélytelen magánszáma*, Bp., 1989).

<http://mek.oszk.hu/00300/00355/html/ABC09006/09047.htm>

A közölt versek szövegét a következő kiadásokból vettük:

Öklök és tenyerek, Bp., 1961, Magvető Könyvkiadó.

Kedvesebb hazát, Bp., 1971, Magvető Könyvkiadó.

Se csillaga, se holdja. Összegyűjtött versek, Bp., 1974, Szépirodalmi Könyvkiadó.

Van időd, Bp., 1985, Magvető Könyvkiadó.

ELFELEDETT KÖLTŐK – LADÁNYI MIHÁLY

1944

Szétfolyó rémülettől ázott rajtunk az ing,
míg néztük az utat, mely törként ragyogott
a házsor foga közt.

A puffadt-hasú tér
felől ólom-legyek csipkedték a betont.

Egy köpenyes alak a villamossínen,
fényes üllőn guggolt és kaszát kalapált,
és — mint akinek ez rég mindegy — az isten
a templompincében mentette át magát.

SIKÁTOR

Szeretek éjszaka sikátorokban járni,
keskeny utcák során, sötét grundokon át,
ahol bodzák között könnyű zajok követnek,
szél hordja a boldog testek meleg szagát,

szeretek éjszaka megállani a házak
között és elgondolni: mi van túl a falon,
hogyan mozdul egy kar, egy száj hallgatagon
hogyan izzítja a lázat...

Fényekkel megrakott, nagy álm-üzemek
a házak. Valahol rádió szól szelíden.
Komor éjjeliőr, viszem köztük szívem.

Térjetelek nyugovóra — mondom — s
örüljetelek,
hogyan holnap új nap jön örökre, szerelemre,
s majd újra éj borul szivárgó sebetekre.

MAECENASHOZ

Panaszkodsz, Maecenas, könnyű
erkölcsömömről,
legyintesz rám, mivel posványban élek én,
nincs két fűtött szobám, s mi fűt: csak
költemény.

Egy istent szolgálunk s kegyét mind te
szeded föl.

Lennék én Maecenas s te, ki helyemben
flangál:
nem jót — még rosszat se tudnék rád
mondani.

Oly szürke vagy, csupán hatalmad az, ami
hízalgőid között glóriát fon neked már.

Majd egyszer, Maecenas, meghalunk mind a
ketten,
csupán porunk marad e jószagú ligetben,
benő a fű, a gyom, hogy elterülünk holtan...

Terólad mit tart meg a jószemű utókor?
Hogy nem értél többet, mint láthatni a
porból.
Énrólam legalább sejtik, hogy — férfi
voltam.

[KÉT NEVETÉS KÖZÖTT]

Két nevetés között
ott van már a kósza halálból
egy pillanatnyi csönd

Ám ha e csöndben üldögélek és
elképzelem a gyászbeszédet
újra elfog
a röhögés

ELFELEDETT KÖLTŐK – LADÁNYI MIHÁLY

[CIMBORA ÖREG UTCASEPRŐ]

Cimbora öreg utcaseprő
sosem volt semmid
csak ez a mozdulat a seprűvel balról jobbra
de jól ismered a kantinok zugait velem
együtt
ahol egy stanicli tepertő
meg egy fröccs
igen
egy egész stanicli tepertő
az ebédünk ma is
Ám takarékoskodnunk kell a tepertővel
és úgyszintén a staniclivel is
Mert mi lenne
ha mi nem takarékoskodnánk
Ha az utcaseprő
nem takarékoskodna seprűjével
holnapután hogyan is ragyoghatna az út
a legeslegújabb márkájú kocsik
hidegszemű csordája előtt?

[HA AZ ELADHATÓK]

Ha az eladhatók mind gazdára leltek
előkerülnek az ingyen-lekezeltek

Anyák kik nem voltak soha kurvák
s tisztaszemű gyerekeket neveltek

Folyóként elöntik ezt a medret
hogy cifra rongy szennyeseit kimossák

[CIMBORA ÖREG UTCASEPRŐ]

Cimbora öreg utcaseprő
sosem volt semmid
csak ez a mozdulat a seprűvel balról jobbra
de jól ismered a kantinok zugait velem
együtt
ahol egy stanicli tepertő
meg egy fröccs
igen
egy egész stanicli tepertő
az ebédünk ma is
Ám takarékoskodnunk kell a tepertővel
és úgyszintén a staniclivel is
Mert mi lenne
ha mi nem takarékoskodnánk
Ha az utcaseprő
nem takarékoskodna seprűjével
holnapután hogyan is ragyoghatna az út
a legeslegújabb márkájú kocsik
hidegszemű csordája előtt?

[HA AZ ELADHATÓK]

Ha az eladhatók mind gazdára leltek
előkerülnek az ingyen-lekezeltek

Anyák kik nem voltak soha kurvák
s tisztaszemű gyerekeket neveltek

Folyóként elöntik ezt a medret
hogy cifra rongy szennyeseit kimossák

ELFELEDETT KÖLTŐK – LADÁNYI MIHÁLY

ATAVIZMUS

Minden kamasz
versekkel kezdi
s háborúkkal folytatja.
Alig marad
egy kicsi idejük,
hogy önmagukban körülnézzenek.
A tévedés
kecsegtető lehetősége sem
érdeklí őket,
hogy valami rendkívüli
és szabálytalan is
történhet még velük —

Például hogy megusszák mind a kettőt.

BORDAL

Ha bor nem lenne, mihez kezdenék
e pohárral, mely itt dülöng előttem,
mint kerítés, amely rettegten
elzárja a szép, rózsaszín világot?!

Ha bor nem lenne, mihez kezdenék
a sok doktorral ott az elvonóban?
Tengnének csak, mint fűg a felvonóban,
és rólunk innák le az alkoholt.

S ahol Isten sincs kép-mutatás nélkül,
ha bor nem lenne, kibírnánk e kort,
e pöffeszkedő, jóllakott akolt,
holt ettem-ittam-szartam-dörgölöztem?

ÖT HAIKU

1.
Tegnap a Golgota Turiszt jutalom-
megfeszítésre
utaztatott. Pilátus hosszan integetett
utánam.
2.
Estéknként az Isten szuszogva
mossa lábát napi
verítékemben.
3.
Elönt az együttérzés, ahogy a fákra nézek,
mikor sebhelyesen könyörögnek az égnek
egy madárfészékért.
4.
Ma éjszaka
felvágta ereit az erdő,
sírtak az őzek.
5.
Hangya vánszorog előttem a homokban,
vacsorából egy morzsát cipel — Talán
majd én is
egyszer az örömből.

VALAKI

Idekönyököl este asztalomra
s repedt nehéz szétdolgozott kezét
ráejti a riadt papírlapokra

Vagy jön-megy csak szobámban oda-vissza
csörtet recsegő székeim között
és olcsó borom szomjasan kiissza

Szegény szeret csak így szegényt —
szorongva
beszél hozzám és keserű fejem
tenyere rozsdás abroncsába fogja

ELFELEDETT KÖLTŐK – LADÁNYI MIHÁLY

MUNKÁSOK

Este van.
Ülünk egy kocsmában,
s megéljenezzük a fáradt napot,
megéljenezzük a földet:
verejtékünk vasporával lett ma is teli.
Azt mondjuk:
bármilyen is, jó ez az élet,
bizalommal vagyunk iránta —
De holnap megint kalapáljuk és fényesítjük,
s egyszer majd tényleg
ragyogni kezd.
Hisz felegyenesedünk mindig, mint a fű,
ha végigmásznak rajtunk a napok tankjai —
Bármi történik is:
minden hazugságtól
a mi igazságunk lesz fényesebb.
S mialatt a világ
tele van cifra mutatóvanyosokkal,
akik szomorúságot prédikálnak,
mi olajos rongyainkban,
verejtékezve,
vagy asszonyt ölelve,
vagy mint most, kocsmába iszogatva

megéljenezzük a fáradt napot.

Tenélküled

Tudom, hogy a líra rég nem vagyok,
s tűnődöm már, írjam-e, vagy ne írjam.
Nem olvasol te verset, jól tudom.
Tenélküled én is mindent kibírtam.

Ötvenéves leszek, leszel te is,
s jól áthintáztad ezt az ötven évet,
nem kérdezed, melyik út merre visz,
s csak szilveszterkor bögsz, mint birka béget.

De „Isten, áldd meg”-nél zsebben matattál.
Kilestelek. Előtted nincs üres tál,
de társaid örömmel elfelednek.

A kor zsákján ülsz, fordított eretnek.
Be van kötve rendesen, mint a szád.
Ne félj, amíg te vigyázol reád.

ELÉGIA

Ladányi, te fáradt kisember,
ki valaha úgy csavarogtál
a városokban, mint templomokban az isten,
vígán megéltél a hozsannákból s a
perselypénzből,
mert valami álom
muzsikált benned a világról,
mert a valóság az álomtalánokat
szereti szomorúvá —
de te sorbaálltál a szél illatáért,
a víz csillogásáért,
napi egy csókon és egy pohár boron is
eltengtetted boldogságodat —
mert gazdag voltál a csoda péterfilléreitől,
mert volt még csoda —
Mos a komforteszményű világ esőiben,
az adóhivatalok felszólításával hónod alatt,
s behúzódva
az utolsó szerelem ereszalja alá,
öreg, szomorú fecske,
hova indulsz, ha ősz jön a világra,
s hova térsz meg ha fészkedbe
verebek települnek?
Boldogan kaparják a lószart,
s véletlenek indokolják már
kollektív csiripelésüket.
S az ének olyan szennyezett,
mint a folyók vize,
nem lehet inni belőle ráhajolva.
Hagyd hát a szavakat.
Menj az erdőbe gombát szedni,
dőlj a puha mohára,
manók közé
álmodd magad.

AMBRUS JÓZSEF

A csúcson

(Egy „45 éves” találkozó apropóján.)

A csúcs egy rendkívüli, megmagyarázhatatlan, különleges valami. Más a távolból vagy közelről, alulról vagy fölülről nézve. Más annak, aki elérte, és más annak, aki meg sem közelítette, vagy épp’ csak a közelébe került.

Sokan próbálják meghódítani a Himalája különböző magaslatait. A sikeres kevesek leírhatatlan, elmondhatatlan csodáról beszélnek. Pedig oxigénhiányos állapotban, legyengülve, szédülten, keringési, látási, hallási és más problémákkal, a hideggel küzdve, gyakorlatilag az élet és a halál mezsgyéjén járva élték át.

Mégis!

Az olimpiai bajnokok közül sokaknak könnybe lábad a szeme, valami hasonlóról beszélnek a dobogó felső fokára lépésük kapcsán, de gyakran ugyanezt figyelhetjük meg egy-egy alapfokú verseny vagy bajnokság győztesénél is.

A csúcson kívülről nézve mind mások, a leküzdésük azonban mérettől függetlenül, belül ugyanazokat a kémiai, biológiai folyamatokat indítják el. Ugyanazokat az érzéseket váltják ki, ugyanúgy okoznak örömet, ugyanúgy élik meg.

Ez a valós teljesítmény jutalma!

Ilyesmit érezhettek Palotáson, a labdarúgók háza táján 1971-ben a Megyei B bajnokság, majd egy évvel később a Megyei I. osztály megnyerése kapcsán. Egy 1800-1900 lakosú település csapata a Nemzeti Bajnokság harmadik vonalába jutott! De nem ám úgy, mint manapság, hogy egy-egy politikus vagy milliárdos pályát, esetleg stadiont vesz vagy építtet, összevásárol játékosokat, indulási jogot, szakvezetőket, kiszolgáló személyzetet és még ki tudja mit? Nem! Büszkén mondhatjuk: önerőből, saját nevelésű játékosokkal, hazai segítőkkel. Mindenki teljes munkaidőben dolgozott, ennek fényében még értékesebb az eredmény! A sok név közül most csak kettőt emelek ki.

Egyikük néhai Teréki Antal, aki sportelnökként sokat tett azért, hogy a szerény anyagi lehetőségek ellenére eljussunk idáig, szűkebb pátriánkba hozva több város (*Jászberény, Balassagyarmat, Pásztó*) legjobbait vagy Budapest és Salgótarján nagy múltú, sokkal jobb körülmények között felkészülő gyári, vállalati csapatait.

A másik, magától értetődően Kovács József, a Mester. Játékosként és edzőként sok évet töltött az éppen aktuális társasággal. Ezt, a mi első aranycsapatunkat is ő kalapálta össze. Karakteres egyéniség. Önmagáért beszél, hogy tevékenységét a Sport Érdeméremmel ismerték el, de az is, hogy itt-ott még ma is emlegetik azt a bizonyos „bőrkalapos embert”.

A csapat sporttörténelmet írt. Ennek ellenére egy év után minimális különbséggel ugyan, de búcsúzni kényszerült a harmadik vonaltól. Egyesek abbahagyták, meg tudom érteni. Mások másutt próbálkoztak, el tudom fogadni. A legnagyobb tisztelem mégis azoké, akik maradtak, akik folytatták a küzdelmet! Lehetőséget adtak egy későbbi második, majd harmadik társaságnak az újabb felemelkedésre. Köszönet érte mindnyájuknak!

Már csak egy dolog vár tisztázásra. Vajon hogy kerül a csizma, vagy stílszerűen a stoplis cipő az asztalra? Mégis, mit keresek én itt? A válasz egyszerű.

Tagja lehettem volna én is ennek a csapatnak, hiszen a Kispáston, a Csurgóban, a Parkban, a Hankóban, a Dögtéren, a Kistéren, az iskola alsó udvarán vagy más, akkoriban létező labdarúgó fellelővárban, játszottam szinte mindegyikükkel vagy éppen ellen.

Jó-jó!

Hogy az ortopéd cipőben bicegő Markolt Andris, a rossz lába ellenére ugyanezt elmondhatná magáról? Na, ja, de én 8,1 másodperc alatt futottam a 60 métert, ami szerintem még ma is elfogadható eredmény. Adjuk hozzá a magas- és távolugró teljesítményem, amivel

annak ellenére bekerültem az iskola négy tusa válogatottjába, hogy a kislabda dobó eredményem kissé gyengéskére sikeredett! A lelkesedésből és a szorgalomból sem volt hiány. Mint „126. Senki”, ott serteptértéltem a csapat körül. Még fotózásra is vetemedtem értük! Hogy a labdarúgó pályafutásom mégsem a vártak megfelelően alakult, más okokra vezethető vissza.

Egyrészt!

Akkortájt igencsak makacs labdákat gyártottak. Már-már úgy tűnt, minden a legnagyobb rendben van közöttünk, megvan a közös nevező, a kritikus helyzetekben mégis gyakran önállósították magukat. Ugráltak, pattogtak, ha meg beléjük rúgtam, megsértődtek és teljesen máshová mentek, mint kellett volna.

Másrészt.

Igen szolidáris lelkületű lévén, senkit nem akartam kiszorítani a csapatból. Többen, többször próbáltak rávenni, hogy a majdani teljesítményemmel írjam be a nevem a Palotási Sportegyesület labdarúgásának dicsőiségkönyvébe. Visszautasítottam az ajánlatokat, mondván, senkit nem akarok ettől a lehetőségtől megfosztani. Végül, mégis ezzel adtam ütőkártyát a kezükbe. Mikor az ifi csapat létszáma 11 alá csökkent, már nem lehetett kifogásom...

Isten neki fakereszt, igent mondtam. Íme, itt a bizonyíték: nélkülözhetetlenné váltam...

Megpróbáltam elfeledtetni a labdával a régi sérelmeket, ami olykor-olykor sikerült is. Lassacskán rendeződött a viszonyunk. Olyannyira, hogy az egyik mérkőzésen, sikeres védekezés utáni ellentámadás részeseként, gyorsaságom kihasználva, az első között értem fel. A baloldaltól jövő beadásra a lehető legjobb ütemben érkeztem, s ahogy a nagykönyvben meg van írva!

Teljes erőből elrugaskodtam, felugrottam. Bicska mozdulat, bólintás, felhőfejes, gól.

Ismétlem!

Labdarúgópálya, futás, felemelkedés, fejes, gól!

A csúcson voltam!

Egy pillanatig, ugyanis ekkor ért oda kissé megkésve, viszont felhúzott térdel a kapus. Ennek következtében, a csak férfiakat jellemző páros szerv tagjai egymással és a beavatkozó testrésszel szoros kontaktusba kerültek. ...

A csúcsról lefelé vezető út már rövid volt. Görnyedten levánszorogtam a játéktérről. Pályaelhagyó lettem. Visszavonultam. Egészen a nézőtérig, viszont ott, évtizedeket töltöttem el.

A meglévő mozgásigényemet egy másik, kevésbé veszélyes sportág keretei között veztettem le... Kézilabdáztam...

Mondják, az kemény sport. Nem tagadom! Gyakran borították a testemet lila, netán kék-zöld foltok, meg horzsolások. Akik látták, tanúsíthatják azt is: beálló vagy szélső szerepkörben, kis túlzással, többet voltam vízszintes, mint függőleges testhelyzetben. Olyan is előfordult, hogy ragtapasszal egymáshoz rögzített újakkal játszottam. De itt, a kapusokat kötötte a regula! Felhúzott térdel meg sem közelíthettek!

Mindent egybevetve, mégis jó szívvel gondolok vissza a rövidre sikeredett labdarúgó múltamra. Baráti társaságban voltam, a lehetőségeket és a képességeimet figyelembe véve kihoztam magamból közel a maximumot. Meg is lett a jutalma! Sokakkal ellentétben, nekem megadatott az, ami csak a nagyon kevés kivételezettnek!

Az utolsó néhány métert leszámítva, mégiscsak a ***csúcson hagytam abba!***

Persze-persze! ... Lelki érzékszerveimmel szinte látom az ajakbiggyesztést, és hallom a huhogást. „Hú, hát ez is valami?! Ennél még ...”

Valóban nem nagy kunszt, de ...

A pozíciómat reálisan értékelve, innen elrugaskodva más, az élet különböző területeinek ennél lényegesen jelentősebb csúcsai felé vehettem az irányt. „Kalandozásaim”

során számtalan pozitív élményt sikerült gyűjtenem, melyek semmi mással nem helyettesíthetők! A sok kis csúcs elérése pedig rengeteg örömet okozott.

Mindez már az emlékké nemesedett múlt, mely végigkísért az utam során. Olyan forrás, amiből folyamatosan lehetett meríteni az újabb és újabb csúcsok felé haladva, és mindmáig nem apadt el!

Palotás, 2017. február 13.

Fotó: DARVAS JUDIT

PÉTER ERIKA

hőhullám

miként halántékon a vér
lúktetnek a hőség
elmaszatolt fényei
planktonokként
csillognak a házak
járművek fénypázmái
vibrálnak
áldást jelentenek
a villanydrótok
apró árnyékai is
izzad a levegő

sárga teknősbéka
a locsolókocsi
pucérra vetkőzik az erdő
és a fák vízért könyörögnek

Letenye
Fotó: DARVAS JUDIT

KULCSÁR TIBOR

Almák a Tiszakertben

Porfelhőt vert fel nyomunkban az út,
motorunk repül árkon-bokron át.
Már elhagytuk Tárkányt, a falut,
s fölsusogtak a tiszakerti fák.

A fákon mennyi alma s mennyi lány!
Pirulva barna kezükhöz tapadt,
bújt az alma, teltek szaporán
a fehér ládák, fűzfakosarak.

Ökörnyál úszott játszva, könnyedén,
hajlott a dús gyümölccsel terhes ág.
Simogatta pajkosan a szél
a lombokat s a lányok derekát.

Amíg javában tartott a szüret,
a fák hegyén már lebukott a nap,
a fák alatt két piros, tüzes
alma oltotta el a szomjamat.

Szép, kerek alma, ízes, édes – és
azóta van: utam, ha arra visz,
átfut rajtam, mint hullámverés,
a tiszakerti édes almaíz.

Forrás: Kulcsár Tibor: *Pogány imádság*, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1965
A költő jogörökösének, Kulcsár Zsuzsának engedélyével közöljük a verset [szerk.]
[https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_\(k%C3%B6lt%C5%91\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/Kulcs%C3%A1r_Tibor_(k%C3%B6lt%C5%91))

SITKU RÓBERT

ÖNARCKÉP EGY TEMPLOM ROMJAIN ÜLVE, A HÁTTÉRBEN VARJAK CSAPATÁVAL

A világ elment melletted,
míg te ott ültél egy könyvvel,
majd felnéztél, s már nem tudtál
mit kezdeni a közönnyel.

*

Olyan kellemetlen tud lenni
a szavak érintése, hogy
más nyelven kellene beszélnünk
vagy meg se szólalni sehogy.

*

Mi tudná azt kibillenteni,
miféle értő hatalom,
aki úgy elbújt a tömegben,
hogy nem több, csupán egy barom?

*

Minden napod egy küzdelem,
mert nézed a mérleg nyelvét:
mizantróp leszel, filantróp,
vagy megbomlik majd az elméd.

*

Azt mondják, hogy állj középen és
ne mozdulj arról a pontról -
de honnan jönnek a hangok?: a
legtöbbször balról és jobbról.

*

Minden és mindenki nyersanyag.
Egy kohó vagy: beléd olvad,
mint óceánba a nagy vizek,
a szelíd folyam és a vad.

*

Semmi nem fontosabb olyankor,
ha éhes vagy, mint az étel,
de a hatalomvágyat soha,
azt nem érhettem fel ésszel.

*

Nagyon sok ember úgy él itt,
hogy beszél, de nem mond semmit.
Meglopják mások idejét.
Csak tolvajok - róluk ennyit.

*

Koldusok vagyunk mindannyian,
míg másoktól vágyunk kapni,
és koldusok vagyunk akkor is,
ha nem tudunk elfogadni.

*

A szellemi tisztaságnak
az a mércéje csupán,
hogy hogy érezzük magunkat
egy beszélgetés után.

*

Ha menekülsz, csupán vad vagy,
a visszavonulás más;
az állati ösztön tapos,
és akadályoz, hogy láss.

*

Csak terméketlen vitát hoz
és megzavarja a fejet,
hogy van-e isten - egy templom
is csak foglalja a helyet.

*

Tested van és azt táplálnod kell,
s hogy műveld, ott az elméd;
elég ez is - de félvad az, ki
nem ismeri a lelkét.

*

Miért tiszteletlenség az,
ha nem azt látom, mint ti?
Kit sért meg, ha nincs ínyemre
az ágytálat kiinni?

*

Az egyik részed távozna,
egy másik részed figyel,
és azt nézi, hogy mit teszel,
ha hiszel vagy nem hiszel.

*

Annyian beszélnek bennünk,
annyi lenyomat és hang,
késztetés és akarás - hogy
uralni őket a rang.

*

Valahol egyszer megbotlik,
aki csak felfelé néz,
aki meg csak lefelé, az
úgy érzi, minden nehéz.

*

Akik szeretni tanítottak
tisztá források voltak. Tiszta.
És az volt érte a jutalmuk,
hogy ne őket szeressem vissza.

Szabadszállás, tájház

Fotó: **FŰZY-MOLNÁR ZOLTÁN**

ÖTVÖS NÉMETH EDIT

Késői búcsú

anyám halott
csontjaiból por maradt
repedt hártya az ég
kukucskáló pillanat
rideg fénye messze vitte
nem találom
nem találom
rég nem hordott
kis szandálom
apámat már rég feledte
az őt kísérő körmenet
rojtos férgek híztak rajta
elkárhozott gyűlölet
sejtjeiből a közöny szült
bánatalmos ünnepet
még mindig látom
mindig látom
kék szemében
a hideget

Csendesedve

Az őszt mindig ezt hozza,
kétely húzza ócska bőrdíjait,
nyár heve sminkjét lemossa,
foszlik az avított redőnyléc.
Bújj a kályha mellé hamar,
gesztenyét pirít a melegség,
csókold hányavetin nyakam,
emlékről folyik a festék.
Vége van a csinnadratta nyárnak,
utolsót rúgja kacaja,
mindenhol vágják a fákat,
álmot dönt halomra moraja.
Örülni kéne talán míg lehet,
törődött rongyszőnyeg alatt
gyöngyre lel a rendrakás,
halkan örli apróra fogam.

Teljes káosz

Nem tudtam aludni
vérben ázott a nagy sajt
az égen kifutott a tej
csillagködöt terelt Jupiter
fáztam a nyirkos takaró alatt
a plafonon rémek ropták
idegrendszerem maradékán
a lakodalmass rockot
gyűlöltem a Holdat
a vén kórboncnokot.

PETHES MÁRIA

Messzi évek illata

naplórészletek

éjszakánként hallom
hogyan sírdogál a pucér égen
az oroszlán csillagképe

*

reggelre teleszórják tollaikkal
az angyalok a földet és fekete
madarak köröznék vasárnaptól
hétfő felé aztán vissza hétfőtől
vasárnapig

*

a szeretet ideje eljön motyogom
igenis el kell jönnie de minden
ünnepből vásári komédiát csinál
az ember neonliánnal feldíszített
napok fekszenek a vasúti sínre
a vonaton az utasok szent
együgyűséggel arcukon
egy kulcsot szorongatnak
de már fogalmuk sincs melyik
állomás értékmegőrzőjébe
zárták életüket

*

kitalállak magamnak mindenki szeme
láttára boldog vagyok mert szemed fekete-
tengerében fürdözöm egy lakatlan szigeten
hagyom bőröndbe csomagolt maradék életem
a benne lévő emlékek vidáman idézgetik
a régi szép időket de akkor megveregeti
vállam és jegyemet kéri a valóság nem te
jössz te nem jössz már többé fekete-tenger
szemű álom

PETHES MÁRIA: *Messzi évek illata, naplórészletek*, alkoTóház, 2019

JÓNA DÁVID

Balassi, avagy slam poetry Susanne kegyeiért!

Balassi Bálint egy haverjával Bécsben bulizott – még 1589-ben –, és a menő dumájukkal felszedték a környéken elég jó nőnek számító Susanne nevű csajt. Ahogy Bálint – még a reneszánsz magyar irodalom alapkövetétele előtt – írja: szerelmimben gyakran hoz énnékem hasznát Venus, mert szolgálatom esik kedve szerint... Biz'a olyan verses lamentációt kanyarít Bálint, hogy Susanne menten megengedővé, befogadóvá vált, s a szépséges csupor gazdagon nyílt az alkalmazott művészet hatására. Persze a vers, nem először hámozza a fehérnépet, biztos is, hogy imígyen kedvez a Teremtő az egyébként nem túl könnyű földi küzdelmekhez. Susanne pedig „fejér liliummal ha rózsát fogsz eszve”, szépségét dönti Bálintra és a pikantériára nyitott haverjára, annak reményével, hogy majd valamelyik „verőfént akar fogni bolondul kezében”, s boldogulásuk hitével „házat rak sík jégen” – de ezt már csak én teszem hozzá, tudva tudván, amit Susanne nem: Bálint nyughatatlan lelkéhez nem passzol e képzelet. A helyi chatszoba, akkor főúri szalon szájára vette, megörökítette, de nem másért, mint azért: Susanne válogatosabb volt a kelleténél, s a sok kikosarazás bedurcálta a tekintetes urakat, frusztrációra pedig nem volt még akkoriban lélekgyógyászat, Csernus doktor, csak a hímzéses és paszományos csevegés, fotórealisztikus kibeszélő show. Az utókornak meg abban lehetett bízni, hogy Bálint tévelygéseit mondjuk egy trash-médián felnőtt bisztro-blogger, aki persze nem a neoplatonikus szerelemfilozófiából doktorált, bekóstolja, és úgy írja meg, hogy azt a tablet-simogató generáció is értse, netán megismerje a trubadúr költészet első évadának győztesét. Kell egy ilyen csillag-együttállás a továbbéléshez, sőt a feltámasztáshoz, hiszen a közoktatás módszeresen kigyomlálja az ifjonti érdeklődést, és Balassival együtt dögunalomba fullasztja azt. Bálint, te nőcsábász. Slam poetry Susanne kegyeiért – ez mennyire jó már!

TÁTRAI S. MIKLÓS

Az utolsó kívánság

A júniusi délelőtt napsütéssel, meleggel kedveskedett az embereknek. Az iskolás gyerekek a tantermek ablakain át ábrándoztak a közelgő nagy szabadságról. Az óvodásoknak majdnem mindegy volt, hogy mit mutat a naptár, csaknem egész nap az udvaron játszhattak. A nagy park játszóterén kismamák és nagymamák ügyeltek az apróságokra. Délben egyre többen hazamentek, egy óra után már csak két-három padon üldögélt valaki. Vivien könyvet olvasott, közben fel-felpillantott a kis Zoéra, aki neki hátat fordítva ült a hintán. Megnyugodva látta ügyességét, ahogy kapaszkodik, ahogy lábacskaít lengedezve hajtja a hintát. Majdnem hároméves volt, eleven, ügyes kislány, sokszor mondták rá, két fiú veszett el benne. Persze ilyenkor csak mozgékonyására, huncutságára gondoltak, hiszen a teremő igazán bájos arcocskával áldotta meg.

A park melletti úton feltűnt egy fehér Renault furgon, amely úgy állt meg, hogy a hintától csak huszonöt-harminc méter választotta el. Ablaka lenyílt, jól lehetett látni, egy férfi és egy nő ül benne, akik a játszóteret nézik. Néhány perc múlva kinyílt a baloldali ajtó és egy sportosan elegáns, jó megjelenésű, harmincöt év körüli fiatalember szállt ki. Határozottan elindult Vivien felé, aki annyira belemélyedt könyvébe, hogy csak akkor vette észre, amikor megszólította.

– Jó napot kívánok asszonyom! Elnézést kérek, amiért megzavartam. Mátéfalvi András vagyok a „Vigyázzunk gyermekeinkre” alapítvány főmunkatársa. Tessék itt az igazolványom!

– Igen, látom! – nézett rá Vivien a személyi igazolványnál nagyobb méretű kártyára, amelyen jól lehetett olvasni az alapítvány és a férfi nevét – Segíthetek valamiben?

– Egy propaganda, vagy inkább úgy mondanám, oktatófilmet készítünk az alapítvány megbízásából, amely a televízióban is látható lesz. Ebben szeretnénk felhívni a szülők figyelmét arra, hogy a mai világban mennyire kell vigyázni a gyerekekre.

– Ez nagyszerű, de miért mondja ezt el nekem? Én tudok vigyázni a gyerekekre.

– Pontosan erről van szó asszonyom. Hosszabb ideje figyeltem, hogy milyen gyakran néz fel arra a hintázó kislányra. Ön minden bizonnyal gondos anyuka, ezért szeretném felkérni magát és a kislányát, szerepeljenek a filmben. Vannak már hasonló amatőr közreműködőink, nem kell aggódnia, egyszerű a feladat. Nem sokat, de némi honoráriumot is tudunk fizetni.

– Mégis miről lenne szó? – mérte végig az asszony a szimpatikus férfit, és kezdte érdekelni az ajánlat.

– Azzal indítanánk, hogy a kollégám filmre veszi a mi megbeszélésünket. Megállapodunk abban, hogy ön eljuttassa a figyelmetlen anyukát, én pedig elcsalom a kislányt, és beültetem abba az autóba. Azután idegurulunk önhöz, a kislány kiszáll, és kész. A szerződést most megírjuk, aláírjuk és a végén átadom önnek az ötvenezer forintot.

– Ötvenezer forint, néhány percért? Ez nem rossz, de nem fog sikerülni! Zoé nem megy el idegennel, ezt már megbeszéltük, és betanítottuk neki.

– Semmi baj, az is nagyon jó jelenet lesz, ha a gyerek okosan viselkedik. Akkor az lesz a pozitív példa a filmünkben. Sőt, talán ez lenne a legjobb variáció, a magam részéről örülnék neki. Nos?

– Jó, nem bánom, próbáljuk meg! Gyorsan kitöltöm a szerződés rám vonatkozó részét, aláírjuk, és kezdjük el a filmezést. Zoé úgysem erre néz.

Mátéfalvi András intett az autó felé, amelyből a hölgy kiszállt. Kezében kamerát tartott, nyakában az alapítvány igazolványa lógott. Nem köszönt, nem szólt egy szót sem, de udvariasan meghajolt, és megkezdte a munkát. Előbb András mondta el a felvétel célját,

majd Vivienhez fordult, rövid bemutatkozást kért. Ezután visszavette a szót, és az anyukával ismertette mi történik a következő percekben.

– Kedves Vivien! Ön tegyen úgy, mintha olvasna és nem is figyelne ránk. Én visszamegyek az autóhoz, és egy dobozban kiscicát viszek oda Zoéhoz, akinek ez nyilván nagyon fog tetszeni. Megengedem, hogy megsimogathatja, azután felajánlom, hogy nézze meg a másik két kismacskát is ott vannak az autóban. Szerintem velem fog jönni, és valószínű beszáll az autóba is. Ekkor én is beülök, becsukom az ajtót és indulok. A néhány méterre lévő villanyoszlopig megyek, ahol megállok. Addigra ön is odaér. A kolléganőm végig filmezni fog. Ha esetleg a kislány nem akar velem jönni, akkor azt vesszük fel.

– Rendben van kezdhetjük! – mosolygott Vivien és jól megnézte a szimpatikus, jóképű férfit.

Minden a megbeszéltek szerint indult. Zoé szemmel láthatóan megörült a kiscicának, simogatta, kivette a dobozból, megölelgette, majd visszatette. Vivien nagy meglepetésére elindult az autó felé, és valóban beszállt az oldalsó ajtón. A hölgy is beugrott mellé. Mátéfalvi gyorsan becsukta az ajtót, beült a vezető ülésbe, és indított. Nem állt meg a villanyoszlopnál! Felgyorsított, kihajtott a főútra. Vivien döbbenetben állt, hosszú másodpercekre volt szüksége, amíg rádöbbsen: ellopták a kislányát! Kétségbeesetten rohant a főút felé, de a fehér furgont már sehol sem látta. Szíve hevesen dobogott, nem sok kellett ahhoz, hogy elájuljon. Kétségbeesetten kavartak gondolatai, majd leintette az első taxit és a rendőrségre vitte magát.

Vivien és Zalán nem találta helyét a lakásban. Elkecseregetett, reményvesztett állapotban hallgatták Lajtai Nóra pszichológust, aki vigasztalni próbálta őket. Nóra a rendőrség munkatársa volt, empatikus, tapasztalt szakember. A nyomozást vezető Ormai alezredes úgy ítélte meg, a fiatal házaspárnak elsősorban lelki segítségre van szüksége azért, hogy ne egymást okolják a történetek miatt, hanem együtt reménykedjenek a szerencsés megoldásban. Ettől persze még nagyon messze voltak. Vivien egészen jó személyleírást adott, és meglepően higgadt volt a fantomkép elkészítésekor is. Az autóról, azontúl, hogy nagy fehér, semmilyen érdemi információt nem tudott adni, sem típusáról, sem rendszámáról. A színlelt szerződésben sajnos kiadta adatait, azzal bármikor visszaélhetnek. A játszótér környékét hiába vizsgálták át, semmi nyomot nem találtak, ami a gyermekrablókhoz köthető lett volna. A hivatkozott alapítvány természetesen nem létezett, és úgy tűnt, senki sem akart filmet készíteni ebben a témakörben. Ez nem is csoda – vélekedtek a nyomozók –, hiszen tizenévesek, huszonévesek, főleg lányok eltűnése, elcsalása, elrablása sajnos nem egyedi jelenség, különösen az ország keleti részében, de ilyen kisgyerekek elrablására szerencsére nagyon ritkán van példa. Az alezredes - mivel jól eltervezett, előre kigondolt akcióval álltak szemben - három verziót tartott a legvalószínűbbnek. Az első szerint a gyerekrablók váltságdíjat remélnék a jól menő vállalkozó apától. Második lehetőség, hogy a kislányt megrendelésre lopták el, el akarják adni egy gazdag, gyermektelen külföldi családnak, de az is lehetséges, hogy valaki – akinek nem lehetett gyereke, vagy elvesztette azt – magának akarja megtartani. Az első feltételezést ítélte a legkevésbé, a harmadikat a leginkább valószínűnek. Csekély esélyét látta annak, vagy talán inkább maga is ezt remélte és kívánta, hogy Zoé élete, testi épsége veszélyben lenne. Úgy döntött, egy napot mindenképpen várnak a hír nyilvánosságra hozatalával, hátha jelentkeznek az elkövetők valamilyen ajánlattal. Megérzése helyesnek bizonyult, de mégis nagy meglepetést okozott. Senki nem tudhatta, hogy a gyermekrablók igazat mondanak, vagy trükköznek a rendőrség előtt.

Este tizenegy óra után Vivien mobiltelefonjára hívás érkezett. Amint azt később megállapították, a még létező kevés utcai telefonfülkék egyikéből. Elváltakoztatott hang közölte vele, hogy ne aggódjanak, a kislány jól van, semmi baja, és ha nem vonják be a rendőrséget hamarosan visszakapják, azonban rendőrségi akciók esetén lehet, hogy soha

többet nem fogják látni. A fiatalasszony sírva könyörgött, hallani akarta Zoé hangját, de a készülék kattant, a hívás megszakadt. Döbbsenten néztek egymásra, fogalmuk sem volt, mit tegyenek. Ha az elkövetők igazat mondanak, akkor a rendőrség nélkül is visszakapják a lányukat. Viszont, ha hazudnak, akkor a nyomozás leállításával hatalmas előnyt adnak részükre, amit talán sosem lehet behozni. Felrémlt előttük a Portugáliában elrabolt a kis Madeleine esete. Fogalmuk sem volt mi lenne a legjobb megoldás. Egész éjjel ezen töprengtek, semmit sem aludtak, ahogy a lelkiismeretes és segíteni akaró Nóra sem.

Ormai alezredes csapatánál sem volt jobb a helyzet. Elemezték a hívást, a hangot, átkutatták a telefonfülkét, közben mások a park környékén lévő térfigyelő kamerák felvételeit vizsgálták. Sajnos a játszótér nem volt bekamerázva, de a fehér furgon kétszer is feltűnt a környéken. Rendszám nélküli Renault Trafic volt. Azonnal megkezdték ezen típusok tulajdonosainak kigyűjtését, a közelmúltban ellopott ilyen autók megállapítását, bár nem sok eredményt vártak tőle. Emberileg megértették Vivien hisztériás tiltakozását a rendőri akció ellen, azonban szakmai tapasztalatuk nem sok hitelt adott az ismeretlen bűnözők ígéretének. Mégis úgy döntöttek, a nyilvánosságot egyelőre kizárják, azonban a munkát nagy intenzitással folytatják, még nemzetközi kapcsolataikat is bevonják.

A fantomképet és Zoé fényképét valamennyi rendőrkapitányság és határátkelőhely megkapta azzal a feladattal, hogy járőröző, ellenőrző munkatársaiknak sokszorosítsák. Négy nap telt el érdemi eredmény nélkül, amikor érzékelní vélték az első reménysugarat. Egy szolgálaton kívüli rendőrnő, aki éppen nagy bevásárlást tartott a zalabogdányi Tesco áruházban, felismerni vélte a fantomképen szereplő személyt. A pénztárnál állt sorba, amikor jól látta, hogy a szemben lévő gyógyszerházból kilép az a férfi, akit szerinte keresnek a gyerekrablás ügyében. Bevásárlókocsiját nem tudta ott hagyni, azonban az időpontot megjegyezte, és azonnal riasztotta kollégáit. A kikerkező nyomozóknak a biztonsági kamerák és a gyógyszerészek segítségével nem volt nehéz kideríteni, hogy abban az időpontban három receptet váltottak be. A gyanúba került férfi igen nagy valószínűséggel a hatvanhét éves özvegy Kerekes Mártonné részére vásárolt gyógyszert, aki a közeli Alsótamásdi faluban lakott. Valószínűtlennek tűnt, hogy az idős hölgynek bármi köze is lehetne a gyerekrabláshoz, azonban a kamerafelvételek alapján nem volt kizárható, hogy a fantomkép az ott látható férfiről készült. A gyenge gyanú is megér egy utánajárást döntött Ormai, miután értesült az eseményről. A megyei bűnügyi osztály vezetőjét arra kérte, óvatosan nézzenek körül a néni környezetében, különös tekintettel a gyógyszer kiváltó férfire.

Alsótamásdiban mindenki ismerte a jószándékú, szerencsétlen sorsú Kerekes nénit. Férjét tizenkét évvel ezelőtt, két idősebb fiát még gyermekkorukban elvesztette, harmadik, legkisebb fia nyolc éve külföldön élt. Fáni néni egyedül maradt bánatával, egyre zárkózottabb lett, ami lassan, de biztosan felőrölte erejét, egészségét. A doktor azt javasolta a szomszédoknak, hogy próbálják meg elérni és haza hívni Fáni fiát, mert nagy valószínűséggel csak egy hónap van hátra a néni életéből. Berci, aki korábban csak két-három évente látogatta anyját – igaz időnként pénzt küldött neki –, most az első hívó szóra hazatért. Barátnőjével érkezett, aki nem volt magyar, nem is beszélt a magyar nyelvet. Rögtön látták, az orvosnak igaza van, sőt, talán még el is túlozta a reményt. Fáni néni nagyon gyenge volt, már nem tudott felkelni az ágyból, a szomszédasszony ápolta. Persze nem ingyen, megfizették fáradozását. Berciék beköltöztek a házba, sokat volt édesanyjával, néha beszélgettek, de leginkább csendben nézték egymást. Időnként valahova elmentek barátnőjével, aztán visszajöttek, senki nem tudta merre járnak. A falu körzeti megbízottja mindezt pontosan tudta, gyerekkora óta ismerte Bercit, bohém, de jószándékú embernek tartotta. Nem sokat foglalkozott vele, örült, hogy semmi munkát nem adnak neki. Éppen ezért furcsállotta a parancsot, miszerint diszkréten körbe kell néznie Fáni néni portáján, és ha valami furcsát, szokatlant tapasztal, vagy esetleg egy kislányt lát, vagy egy fehér Renault

furgont, azonnal jelentse. Megkapta Zoé fényképét, és a fantomképet, amely kétségtelenül hasonlított Bercire, de a főtörzsőrmester nem sokat adott az ilyen irka-firkákra. Úgy gondolta, civil ruhában megy el, mintha csak beteglátogatóba érkezne. Az első meglepetés a ház előtt érte. A nagykapu és a kiskapu szokatlan módon zárva volt. Kopogott, csengetett, de semmi válasz nem érkezett. Tanácstalanul álldogált néhány percig, azután átment a szomszéd asszonyhoz érdeklődni.

– Berci kérésére már öt napja csak akkor mehetek Fáni nénihez – panaszkodott Vali –, ha hív. Naponta kétszer, esetleg háromszor. A fia azt mondta, az utolsó napjaiban minél többet szeretne vele kettesben lenni, ha már annyi éven át elhanyagolta. Bezárkóztak, hogy senki ne zavarja őket. Beszélni sem engedi szegényt, ha valamit mondani akar nekem, azonnal leinti azzal, hogy ne fárasssa magát. Szép, szép, de mégis furcsa, meg aztán a barátnője is furcsa egy ember. Néha látni az udvaron, köszönésként át is biccent, de ha átmegyek, bevonul a másik szobába, mintha félne tőlem. Mindig zeneszó hallatszik ki. Biztosan valami muzsikuss lehet, azért kell neki az a nagy autó.

– Na és Berci mit csinál?

– Hát, én nem is tudom. Rendet tart, de olyan zavarodott, mintha titkolózna. Csak azt nem tudom mit.

– A doktor mit mondott?

– Tegnap előtt volt itt, csak legyintett. Azt mondta: pap kell már ide, nem gyógyszer.

– Vali! – gondolkodott el a főtörzs – Mit mondtál az előbb?

– Nem én mondtam az orvos. Pap kell ide...

– Nem azt – vágott szavába a körzeti megbízott –, előtte valami nagy autóról beszéltél.

– Igen, mert az. Nagy fehér, külföldi rendszám van rajta! Hátral áll az udvarban.

– Hű, a nemjóját! – vakargatta tarkóját a főtörzs – Te, egy gyereket nem láttál?

– Gyereket? Milyen gyereket? Nincs ott semmi gyerek, azaz – bizonytalanodott el Vali – az előszobában láttam egyszer egy kiscipőt, de akkor nem tűnt fel, Persze most, hogy mondom...

Három rendőrségi autó villogó kék lámpákkal nagy sebességgel fordult be Alsótamásdiba. Kerekes néni háza előtt álltak meg. Kivágódtak az ajtók. Az első autóból Ormai alezredes és két munkatársa szállt ki, a másodikból a zalabogdányi kapitányság egyenruhás járőrei, a harmadikból Lajtai Nóra pszichológus. A kiskaput nyitva találták, de a ház ajtaja zárva volt. Nem csengettek, nem kopogtak. Ormai utasítására az egyik nyomozó bekapcsolta a kezében tartott megafont, és hangos felszólítást akart tenni, amikor kinyílt az ajtó. Ott állt falfehéren Bertalan. Kézen fogta a szemmel láthatóan egészséges és vidám Zoét. A férfi rendőrökre nézett, hangja remegett amikor megszólalt.

– Meghalt édesanyám! Visszaadom a kislányt, már nincs szükségem rá. Sajnálom!

Mindenki meglepetten állt, erre nem számítottak. Nóra a kislányért ment, csak annyit mondott neki: „Gyere kicsim, megyünk anyához!” Beszálltak a harmadik autóba és elmentek. A többiek Ormaira néztek, várták a parancsot ebben a döbbenetes helyzetben. Az alezredes már kezdte sejteni mi történt. Az egyenruhás rendőröknek megköszönte a segítséget, és visszaküldte őket a kapitányságra. Biztosan tudta, hogy semmilyen erőszakra nem lesz szükség a lelkiileg összetört emberrel szemben. Csendesen, csaknem barátságosan kérdezte Bertalant.

– Kerekes úr! A társa is itt van?

– Igen, édesanyám mellett sír a szobában. Visszamehetek hozzájuk?

– Most még igen. Búcsúzon el az édesanyjától! Ha tud és akar, intézkedjen az elszállításra, de utána velünk kell jönniük. Ormai alezredes vagyok a Budapestről. Mondja meg nekem őszintén, miért rabolták el a kislányt?

– Édesanyám mindig azt mondta, annyi bánat érte már az életben, hogy nem akar addig meghalni, amíg nekem családom, gyerekem, neki pedig unokája nem lesz. Két évvel ezelőtt azt hazudtam neki, hogy megnősültem, kislányom született. Amikor most megérkeztem néhány nappal ezelőtt, az unokáját kereste, őt akarta látni. Ez volt az utolsó kívánsága, amit teljesíteni akartam. Nem ismertem senkit Magyarországon a falubelieken kívül, akinek két-három éves gyereke van, és ide adná nekem azért, hogy becsapjam a haldokló anyámat. Ezért kellett nekem egy gyerek. Hamis igazolványokat gyártani ma már semmi gondot nem okoz. Azt hittem egy legfeljebb két napról lesz szó, azután hazaviszem a kicsit, én pedig a barátnőmmel együtt visszamegyek Hollandiába. Sosem találják meg, valószínű nem is keresnek. Másképpen alakult a helyzet. Sajnálom a kislány szüleit, bizonyára sokat aggódtak, de higgye el, Zoé remekül érezte magát. Feline jó pótmamája volt, tisztességesen ellátta. Ha lehet, bocsánatot kérek mindenkitől, azután jöjjön, aminek jönnie kell.

A Libegő környéke, Budapest

Fotó: FEIGE MÁRTA

REJTŐ GÁBOR

Elmenetek

Az elme ölelő polipkarja
mindég csak azt akarja
vele légy minden pillanatba'.
Mert így biztonságos
a mélyben tart, az édes
mi fönt van, nem esedékes.
*

Megszabadulván az elme korlátaitól
az ember már alig-alig zakatol.
Hullámok jönnek, hullámok mennek
átadja magát a végtelennek.
*

Az a kereszt (ami nem ereszt)
az az elme lesz.
Mert (például) hiába szeretsz
ha az meg keresztbe tesz.
*

A komfortzónában (elvileg)
nem történhet bajod.
Az élet ott kezdődik
ahol égne áll a hajad.

Mondani könnyű
megtenni nehéz
nincs annál édesebb
mint a megérkezés.
*

Amikor elszabadul a mennyország
csak bénázni fog a sok okos tojás.
Porrá, hamuvá válik törvény, szabály
mozgásban az marad, ki szívében él.

2022.08.03.

Megkötözöttek, megszabadítottak (Dalszöveg)

Megkötözöttek, megszabadítottak
lázad a múlt, lázad imánktól a holnap
lángol az ég, százezer év
nem lehet elnyomni többé a lélek tüztét.

Megkötözöttek, megszomorítottak
zúgva kiárad a mélyből a bűvő patak.
Tisztára mossa százezer évnek mocskát
és fény öleli a fölkelő nép házát.

Megkötözöttek, megszabadítottak
fejünk fölött hulló csillagok ragyognak.
Szikrát hányva jön a fekete sereg
keresd aki testvér, nyújtsd ki felé kezéd.

Megkötözöttek, megkeserítettek
zordul az élet, a félelem százkarú lesz
mint kártyavár omlik össze a sok hazugság
s építhetünk magunknak álom hazát.

Megkötözöttek, megszabadítottak
élők, holtak, csúfosan kiraboltak
az ég és a föld immáron összeér
nem lehet elnyomni többé a lélek tüztét.
*

Megkötözöttek, megszelídítettek
fejéről talpára áll ez a nemzet
ideje jön egy hatalmas szívdobbanásnak
ideje van, hogy végre a szívünkkel lássunk.

2022.08.05.-06.

Szeretem magam

Szeretem magam, mondjuk felesben
– Istennel, ki más szeressen?
Övé a nyügi, a cőresz, meg a baj
a szakadék, meg a hajtűkanyar.

Meg a csizma, mi szorít, a hócipő
a rezszi, a rizsa, az összes fölmenő
enyém a többi, a vers, meg a zene
ha mégis gond van, abba írom bele.

Így vagyunk kettesként, Ő meg én
bár olykor az idegbajt kerülgetém
de látjátok feleim, már alig szenvedek
hogy szeretem Istent, aki engem szeret.

2022.08.05.

LENGYEL PIROSKA NOEMI

Zoli

Mackaságomról mesélek. Egy hűvös márciusi hajnalon láttam volna meg a napvilágot, ha nem lettem volna vak cicaságomból adódóan. Reggel sem lett reggel. Szakadt az eső. A betonhenger az árokban komfortnélküli magánszülészeti volt. Annyira magán, hogy csak mi voltunk ott, Cicamama, én és két húgom.

A lezúduló eső majd elvitt bennünket. Nem éppen luxus körülmények vártak ezen az árnyékvilágon. Anyukámnak elég volt a maga baja, mégis mindent megtett azért, hogy túlvészeljük a kezdeti nehézségeket. Magához húzott, édes tejével kínált. Szívverése, puha bundája biztonságot nyújtott a semmi közepén. Mi lettünk négyen a család. Ekkor még mit sem tudtam az életről, azt hittem, hogy ez így természetes. Macskaanya el-eltűnt, de mindig visszajött. Finom falatokat hozott, ilyenkor igazi lakomázás volt szűkös otthonunkban.

Teltek múltak a napok, kezdett világosodni, a szemem kinyílt. Ismerkedni kezdtem a nagyvilággal. *A kellemes tavaszi napsugár ránk, szegényekre is süt.* Az árok széle igazi napfényes terasz lett. Húgaimmal játszottunk, mama megtanított minket egerészni. *(Ezek a tavaszi egerek olyan fürgék és soványak. Egy magamfajta kamasznak nem a legfinomabb lakoma.)*

Mama újból randizni járt, egyre ritkábban láttuk. Húgaim sokat sétálgattak a közeli réten. Mivel szépek és kedvesek, hamar elkeltek. Új otthonra találtak. Magamra maradtam.

A júniusi Medárd jó nagy esőt zúdított az árok-lakásba. Menekülőre kellett fogynom. Reggel egy hatalmas tócsatükrökben láttam, milyen fekete és milyen sovány vagyok. Félttem mindentől és mindenkitől. Nem mertem senkihez közeledni, vadóc kandúr voltam.

Egy szép meleg napon finom illatok szálltak a levegőben. A közeli házból kedves csilingelő hangok szűrődtek ki. Gondoltam, csak be kellene kukucskálnom az udvarra. *Jó nagy ház, kedvesnek látszó emberek...* Napokig csak leskelődtem.

Két klassz csaj lakik a házban - állapítottam meg. Mi tagadás megtetszettek, különösen a fiatal. Nem barátkoztak könnyen. Három napig nyávogtam az udvar közepén, az idősebb rám sem hederített. A fiatal egyszer csak megszánt. Langyos tejet hozott.

Rossz bőrben voltam, mert minden éjjel területfoglaló bandaháború volt. Az öreg kandúrok mindig jól megverték.

Mondta is a kis szöszi: *Hát te cica, miért vagy ilyen kis ágról szakadt?*

Este is énekeltem neki egy-két verset. Vacsorára májkrémes kenyeret kaptam. Gondoltam: *„Egész jól alakul. Nem is megyek vissza az árokba. Körül nézek bent is.”*

A bejárati ajtón besurrantam. *„Szép lakás, barátságos otthon. Kipróbálom a kanapét, alszom egy kicsit.”*

„Álmodom? Simogatnak, becézgetnek?” Álmodtam is, meg nem is, mert a gazdasszony jó mérges volt.

– Ez a jöttment nagyon otthon érzi magát! – mondta kisszöke.

– Anya, fogadjuk örökbe! – simogatott a kiskisasszony. Adjunk neki nevet! Mi legyen a neved te kis nyakkendő? - kérdezte Zsófi. *(Így szólította az anyukája.) Ha már nyakkendő vagy, akkor valami fiú név kell neked.*

– Legyen Zoli - mondta a mama.

Így lettem Zoli, Fekete Zoltán.

Szép fonott kosarat kaptam báránybőrrel bélelve. Koszt és kvártély...

– *Jó helyre pottyantam. – gondoltam elégedetten.*

Na de, semmi nincs ingyen! Van, ami nem tetszik. Mikor bemegyek a házba, mindig mosogatják a lábam, törölgetik a bundám. – *Tudok én mosakodni. Minek kínozni egy magamfajta jószágot?*

Nem tetszésem jeléül csúnyán nyávogok, fújok ilyenkor. Egyszer a hideg-vizes szivacstól úgy megijedtem, hogy a gazdasszonyt megkarmoltam.

Hú, de mérges volt. Jól megbillentette a hátsómat bal bokájával.

Nehezen ment a békülés. Zsófi mindent megtett, hogy újra béke legyen.

Be kellett látnom, hogy a lábmosás, bundatörölgetés elengedhetetlen, ha a kanapén akarok szunyókálni.

Ma már úgy szeretnek mindketten. Ha kicsit tekergek a környéken, csak azt hallom: - „Cic, cica, Zoli, Zolika! Hol vagy? Vár az esti cicakoktél.”

Kedves Emberek!

Az én történetem legyen Nektok jó példa arra, hogy bármilyen nehéz is a mai nap, ne adjátok fel. Minden jóra fordulhat. Higgyetek a holnapban!

Hajléktalan kis cicából lettem én Zoli, egy boldog macska.

„én Zoli, egy boldog macska” – Fotó: A Szerző

TÓTH-KURTZ MÁRTON

Fa alatt, estével

Köddel takarózott félmeztelen fák,
Levelek örvénylenek, kis sziget a ház.
Lombseprűm utat húz, dolgozik,
Egyre szedi a fák elbukott koronáit.
Letűnt, színes királyságok térden,
Dicsőség a nyáré, a múlás időtlen,
Keze mindenben munkálkodik s formál,
Ezzel kellene élni es menni tovább.
Készülni egy újabb télre,
Lekvárok befőttés üvegekben,
Helyett a polcon, gondolatok ülnek.
Melyek töprengések inkább,
Mi lesz holnap s azután.
Gondosan letakart kerticsap,
Helyett meztelen fagy várás,
Nem raktam el idén hálát,
Csak áthűlt reményt, tovatűnt odaadást.
Madaraknak is csak kenyérhéjat tudok,
Erejét vették derűmnek a hétköznapiak.
Megtámasztom magam egy fánál,
Hirtelen az ifjú este köszön rám.
Kupacokban a lehullott levelek,
Feketéllik az ég, látszik a lehelet.
Fekete kabátban, nagy botra,
Támaszkodva szembenéz velem,
Kérdi, fejem miért ily leszegett.
Lelkem is mi okból menekül,
Átkozom, itt sem lehetek egyedül.
Elszegődött a tenni akarásom,
Nincs kedvem látni a szépet,
Sebzett szárnyaimat tépem.
Az este hallgat, sötétebbé lesz,
S válaszul mondja ezt:

Két karod, két lábad helyén,
Szemeiddel látsz, füleiddel hallasz,
Torkodon jön hang,
Tudatod gondolatot ad,
Szíved megtépázott ugyan,
De tisztaságban fogant.
A jelen örökkön hiányos szinte,
Csak pillanatok vannak,
Mikor azt érzed,
Kegyesebb nem lehetne,
Az élet.
S ezek a pillanatok,
Mint vitrinbe zárt csészék,
Mikből soha nem iszol,
Csak nézed.
Hát vedd ki őket onnan,
Kínálj másokat is.
Az öröm nem jó barátja,
Időnek,
Az órákra nehezednek ül.
Időtlen.
Hátat fordít s eltűnik,
Nem látom már.
Szertenézek,
Ez a kert most a világ,
Közepén állva,
Az este fejbe vágva,
Szavaival józanít,
A bánatból kimentek,
A sziget felé,
Visszaúszok,
Élni fogok.

HAJNAL ÉVA

Az ukrán ló meghalt, a madárra vigyázok*

Kassáknak

Azon a napon megölt minden elsősülöttet
üldözni kezdte fontos szavaimat
átgyalogolt minden éledező erdőn
minden tisztáson
minden ligeten
szeretőivel kuncogott a falak repedéseiben
felhők árnyékában
ömlő hideg esőben
ráncigáló szélben táncolt
kérkedett kövér orgazmusaival mintha a világmindenség ő lenne
mintha csak ő létezne
furcsa idegen mantrákat mormolt
még csak 21 éves volt
amikor majdnem elütötte egy autó
miután csokit lopott az önkiszolgálóban
ahol darabokra tördelte a járdákat a szegénység
akkor költözött be a szavaimba
gyógycukorkát olvasztott minden sebemre
hogyan megédesítse a rothadást
hogyan elaltassa a valóság kisbabáit
édes kínokról énekelt altatót
mazochista szólamokat dúdolt repedezett kirakatüvegek mögött
boldogság
biztonság
mondta
miközben elindította a tankokat
felégette városaimat
feketébe öltöztette legszebb hegyeimet
csak EGY ösvényt hagyott
egyetlen ösvényt
ahol épp elfér az igazság lábnyoma
ahol nincs semmi másnak hely csak a makulátlanságnak
ahol nincs egyéb mint szikrázó csend
csak egy keskeny rést hagyott
ahol a tisztaság ruhátlan énekel
és igazi Istentisztelet fényesíti az időt
de
az ösvényt tele hajigálta tüskéivel
a résre vasrácsot tákolt
arra lakatot
közben shakespeare-i szonetteket zengett a megtett útról

fodrokat varrt a fák csontvázaira
kicsipkázta a rettegés alagútját
levágott fejű madarakat szórt a tankokra és önfeledten énekelt
örjögve dalolta legkedvesebb gyermekdalait
t e n t e
b a b a
t e n t e
és táncolt
eszélősen táncolt
egészen elszaggatva aranycipellőimet
szemétre hányva az összes mesét
közben
nem vette észre hogy én HAJNAL ÉVA vagyok
és kabátzsebemben őrizgetem az egyetlen apró madarat.

**Első közlésként megjelent a Spanyolnátha áprilisi számában.*

A vers végén a csupa nagybetű is tisztelgés Kassák előtt, aki az eredeti versben azért írta nagybetűvel saját nevét, mert így jelzi, hogy a rossz sorsra predesztinált emberből olyanná vált, akinek KÜLDETÉSE van.

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

KŐ-SZABÓ IMRE

Sok kis üveg

Reggel a szokásos időben ébredt Hornyák Zoltán irodista. Így ismerték, senki nem mondta, hogy bérszámfejtő, pedig az volt. A felesége még aludt, csak egy kis résre nyitotta ki a szobaajtót, nem akart semmit mondani, csak meg akarta nézni. Külön aludtak pár hónapja, a nagy veszekedés óta. Már egy hete nem beszéltek egymással. Olyan mosolyszünet féle volt éppen köztük. Az asszony a pénz miatt perlekedett vele.

– Mamlasz egy fickó vagy, így nem visszük semmire – mondta, mérgesen. Ez a pénz körüli dolog az utóbbi időben többször megismétlődött. Ő a fürdőszobában megmosta az arcát, borotválkozott és fogta táskáját és elsétált a buszhoz. A szomszéd kisvárosban volt a kft ahol dolgozott.

Megérkezett és az ABC-be indult, hogy vegyen magának valami reggeli félét. A kosárba tett pár kiflit, meg egy kis felvágottat. Bóklászott a pultok között, amikor meglátta azokat a decis kis üvegeket. Volt többféle, egy pálinkásat tett a kosarába. Már a pénztárnál állt sorba, amikor egy kollégája sodródott a háta mögé.

– Vettünk egy kis tízórait? – kérdezte és kajánul mosolygott, majd hozzá tette: – Meg egy kis szíverősítőt is?

– Inkább célzó vizet, randim van a főnökkel, nem akarok alul maradni – mondta magyarázatként. Aztán arra gondolt, mit képzelsz ez a kolléga, amit akar itt firtatni? Én majd megiszom, és talán múlik a feszültség bennem. Ez volt a magyarázat az első kisüveg történetére.

Kifizette a vásárolt cikkek árát és egy intéssel elbúcsúzott a kollégától.

Hornyák Zoltán a köznyelv szerint irodista volt. Egy kft-ben dolgozott, mint bérszámfejtő. Harmincöt éves, még fiatalember, szőke hajjal és bajusszal, jól érezte magát. Úgy gondolta az élet ugyan nem sokat adott neki. Elvégezte a számvetési főiskolát, megnősült, van munkahelye, eddig nem volt semmi baj. Talán többre vágyott, egy lakásra, de ez nem sikerült. Feleségével, aki tanítónő volt a helyi általános iskolában, nyolc évvel ezelőtt szolgálati lakást kaptak. Ez egy olyan megállapodás félének tűnt mindig a szemében. Tudta, hogy egy saját lakás az mindig más, biztonságosabb. Az életüket feleségével, Zsófival albérletbe kezdték. Amikor megkapták a lakást, boldogok voltak, úgy érezte, minden elrendeződött.

Ahogy teltek az évek a mézes hetek egyre íztelenebbé váltak. Néha még elmentek kirándulni, vagy éppen egy moziba, amely a városban volt. Így összekapcsolhatták egy presszói látogatással. Néha jókedvűen elbeszélgettek, ilyenkor mindig azt hitte, minden rendben van. Aztán előugrott a valóság. Zsófi hajthatatlan volt. Mindig másokra hivatkozott, hogy azok már külföldön is voltak, meg az egyik kolléga most vett autót. Ők csak egyhelyben topognak. Az ágy is kettévált, mert külön aludtak. Hornyák Zoltánnak már az is megfordult a fejében, hogy elváljon Zsófitól.

Ez a gondolatsor sokszor napokon keresztül foglalkoztatta. Úgy hessegette el magától, hogy nincs kedve megint albérletbe menni. Aztán csak a lődörgés lenne az egésznek a vége. Pár kocsmát biztosan meglátogatna, de ehhez sem volt már kedve. Kényelmessé vált.

Azt vette észre magán, hogy reggelente amint betér az ABC-be, a kifli meg a felvágott után egyre gyakrabban tart szemlét a kis üvegek polcán. Ez a látogatás abban különbözik, hogy egyik nap konyakos üveget tesz a kosárba, másik nap éppen vodkást.

A kis üvegek tartalmukkal barátnak mutatkoztak, de amikor kiürítette felesleges nyüggé vált. Ugye arra ügyelni kell, hogy ez azért titok maradjon. Mit szólnának hozzá a kollégák, ha elterjedne, a Hornyák minden reggel belök egy felest. Nem a kocsmában, mert azért

diszkréten viselkedik, hanem a zsebében viszi a munkahelyére és egy óvatlan pillanatban lehömpinti. Ilyenkor úgy érzi, övé a világ, a gondok lapossá válnak és talán minden rendben is van.

Az üres kis üvegekkel azonban baja akadt. Hová is tegye, ez volt a nagy kérdés. Sajnos az elején csak úgy beletette a zsebébe, mondván majd kidobja valahol. Az utcai szemetesek mutatkoztak erre a legalkalmasabbnak. Itt csak az volt a gond, hogy körültekintően lehetett bedobni a gyűjtőbe, ne lássa senki. Ez nem mindig sikerült, mert munka végeztével nyüzsgött az egész utca. Aztán erről rendszerint elfeledkezett, meg Zsófi is megtalálta egyszer a kabátja zsebébe.

– Már titkon iszol is? Nem tudod megállni? Mit szólnak a munkahelyeden? – zsörtölődött az asszony.

Próbál mentséget találni.

– Csak egyszer kívántam meg, látod el is dobhattam volna – próbált őszintének tenni, de Zsófit nem lehetett becsapni. Más megoldáshoz kellett folyamodni.

Mivel a történet a múlt század ötvenes éveiben játszódott, abban az időben, az irodákban még nem volt gázkonvektor, vagy az egész épületben központi fűtés, hanem olyan szenes kályha az iroda közepén, hosszú csővel. Korán reggel a fűtő begyűjtött a kályhákba és meleg várta a dolgozókat. Napközben raktak a tűzre, hogy ne fázzanak.

Hornyák Zoltán életében ezek a változások éppen egy tavaszi napon kezdődtek. Örült a szép napsütésnek, a tavaszi friss levegőnek, de a gondok nem enyhültek. Maradt a reggeli bevásárlás az ABC-ben. Persze a kis üvegek kíséretében. Egyik reggel, mikor legurította a feles konyakot, forgatta a kis üveget a kezében.

– Hova is tegyem? Valami jobbat kellene kitalálni – így morfondírozott, és ahogy körbe nézett az irodában, szeme megakadt a hideg kályhán.

– Megszűnt a téli fűtés, üres a kályha! – kiáltott fel. –Ez egy jó megoldás, legalábbis átmenetileg. Nyugtatta magát és ünnepélyesen kinyitotta a kályha ajtaját és beledobta a kis üveget. Éles koccanással landolt a kályha tűztéri rácsán, aztán csend keletkezett. Még annyit mondott magának:

– Ne feledkezz meg róla, majd a nyár végén, egy szombati napon, amikor nincsenek bent, kiürítem.

Innentől kezdve nem volt már gondja a kis üvegek elhelyezésével kapcsolatban. Lepattintotta tetejét, szájához vette, nem is nyelt, csak úgy leeresztette, krárogott egy kicsit, meg köszörülte a torkát, mert a szesz marta. Aztán egy rövid mozdulat, kinyitotta a kályha ajtaját és bedobta az üveget. Csörrend egy kicsit, de ahogy szaporodtak a kályhában, onnantól kezdve a hangjuk is tompább volt.

Az otthoni veszekedések hullámmó idősakkal elő-előjöttek. Hornyák Zoltán azzal tisztában volt, hogy valami megoldást találni kell erre a helyzetre. De a kényelmesebb, az ABC, meg a kis üvegek társasága, egyszerűbbnek látszott.

Így telek a napok, néha egy kis enyhülés is mutatkozott otthon. De ez csak átmeneti állapot volt, mert Zsófi következetesen morgott, tette a megjegyzéseket. Hornyák Zoltán ilyenkor a legszívesebben elrohant volna otthonról. De egy faluban hová is mehetne, talán a kocsmába. Aztán elterjedne, hogy a tanítónő férje kocsmázni jár. Ezt azért nem, inkább a látszat béke, a hallgatás maradt számára.

A munkából nem maradt távol egy napot sem. Így a reggeli ABC látogatás is természetes mozzanat volt. Számfejtette a béreket, elkészítette a kifizetési listákat, a főnök elégedett volt. Úgy szeptember elején eszébe jutott a kályha a sok kis üveggel.

– Valamelyik szombaton bejövök és eltüntetem őket – mondta úgy magának. Már ki is nézte azt a bizonyos szombatot. Mondta is Zsófinak:

– Szombaton bemegyek a kft-be, van egy két dolog, amit el kell intéznem. –ezzel megnyugodott és folytatta a munkáját. Zsófi két nap múlva szólt neki:

– Nem jó a szombat, mert anyuék meglátogatnak minket. így nem mehetsz el. Halaszd máskorra! – volt az asszony utasítása. Hornyák egy kicsit gondolkodott. – Nem is baj, majd legközelebb – összegezte döntését.

Aztán teltek a napok és az október közepére eső hétfőn, amikor az ABC-s útvjáról betért a kft-be a folyosón népes munkatársi csoport fogadta. Vidámak voltak. Az egyik kolléga megjegyezte:

– Zolikám szép gyűjteményed van! Ezen többen nevettek, de a többség inkább a diszkréció miatt csak mosolygott. Amikor belépett az irodájában látja, hogy a fűtő két szenes vödröt már megrakott a kis üvegek sokaságával. Hirtelen nem tudott semmit mondani, állt, megbénultak a lábai.

– Mikor csempészted ezeket a kályhába? – kérdezte egy másik kolléga.

– Látom vegyesen fogyasztottad őket – szólt egy fiatal férfi és kedélyesen mosolygott.

Hornyák Zoltán csak állt, nem is tudja mennyi ideig. Arra gondolt mit is mondana a kollégáknak. A gond, nem az övékké. Aztán az jutott hirtelen eszébe: – Mit mond majd a főnöknek?

A reggeli látványosság elcsitult, ment mindenki a dolgára, csak Hornyák Zoltán ült az irodájába és várta a hívó szót: – Zolikám gyere csak az irodámba – olya hangsúllyal, melyet lehetett így, meg úgy is értékelni.

Eszébe jutott az első kis üvegnél mondott válasza a kollégának: – Ez egy célzó víz, hamarosan randim lesz a főnökkel, nem akarok alul maradni!

Hallgatózott egy kicsit, csend volt a folyosón. Elővette a kis üveget, lepattintotta tetejét és egy hajtásra megitta. Ült szótlánul, maga elé bámult és várta a telefon megszólalását. Nem tudta megmondani meddig várt. Hogy űzze az időt, pergette élete szürke lapjait. Súlytalannak érezte magát. Lesz, ami lesz! – ez volt a végső felkiáltása. Majd végre megszólalt a telefon, elhangzott az előre összerakott mondat. Zoli elindult a főnök irodája felé. A többiek látták még bemenni, de kijönni nem, mert közben vége lett a munkaidőnek és mindnyájan hazamentek.

Egy fűrt „Tokaji”

Fotó: **TARHOS FERENC**

SZOLLÁTH MIHÁLY

Két részlet a Tarot-ciklusból

XV. Az Ördög

Lilith árnyéka rajta

te magad vagy
aki minden éjen
saját poklodba szállsz
és éjeidből napra térve
magaddal hozod
pikkelyes bőrdön
a szuttyós förtelmet
mi húsoddal elegy
hájad rohasztja el

te darabokba vagdosott
önrothadás
te rák maga
méhed és melled
majd a másik emlőd
júdászüstökért cserébe járt
te sötét anyag
te bűzhedett mocskok

amerre megjelen sz
pusztulás és jajszó
kísér mindenütt
maszkos striga
nyáksusszanó
hörgeteg banya
méhlepényevő
szurokhányó
nőstényszörnyeteg
mindent semmítőn
magadba szopsz

lassan rothadsz el
te förtelem maga
lassan mint sav marja
szét a rozsdát
te asszonyok alja
méhetlen meddő
tejetlen szikkadás
sátán szukája
inkubust ellő
metánbűzű
mocsári szenny

te *maternek* gondolod
szépítő tükrödben önmagad
te ocsmány fogatlan
híggékszemu rezgő
s poshadott kocsonya
te gerinctelen
és dögletes
temetetlen halálmag
söpreten és öletlen
matéria

XVI. A Torony

Lélegzem újra

kezdetben vala a kép
aztán a mindent eképp
rendezni akarás
és a kádvíz meg az ágy

kezdetleges maszatolás
hason való rejszolás
öt-hat évig ment ez
nem jutott beljebb

aztán a hisztériák
nagyságos strigák
ő jobban tudja
szemet behunyva

is jobban érti
mindennek miértit
én csak toljam
hazáig pakoljak

akkor azt hittem
mindenem vittem
csak maradt ott a
hívságok tornya

forogni neki
én meg ideki
lassan és újra
lélegzem újra

CIRILL KABIN CSABA

holnapelőtt

milyen furcsa ez a csend
nem járnak buszok
persze, éjszaka van, ritkajáró menetrend

belém már alig hasít az idő
csak azt nézem, ami leesett és lecsöpögött
ez a csendgerjedés sötétje

tehát: vannak ilyen nyugalmas
végtelenbe hitt esték
leszálló ágú közeledésben
gyanútlanul szeretve
a megszabadult
gyötrelmes
magam alkotta kötelmeket

most ide más illene, my friends,
de nincs erőm strófpárokot
dallamra énekelni –
lejtőn csak lejtés nélkül, rímtelenül

s the end előtt
sanyargató képözön
a szembogár mögötti vetítőn:
egy anya, a vizsgálóágyon,
orvosmatatással, idegen kíséreléssel
(kép: vergődő öleb a parttalan óceánban)

holnapután pedig, -len,
szégyenletes lesz a reggel
bárhogy is zár
a holnap előtti napvégtelenség

ajándok

viszolygás nélkül lődörögni
a betonrengeteg zöld fái közt
rőt vadként villantva a semmi feltjait
harmatként lecsapódó csókok – mondtad is
hogyan minek
épelemjű ember
szavaid szerint
nem fog ilyen semmiségeken „szőrözni” –
oszt ez mit is jelent, drága
gondolataidban eltévedt páva-
tollú lélekvihar áldozata
letarolt lakóházak mellett
vigyorod a kétséget teregeti
nyamvadt hiányokra

Tavaszi az őszben... Zemplén, Bodroghalász környékén

Fotó: **NAGY BERTALAN**

BODÓ CSIBA GIZELLA

Szerelmem szirmai

Szerelmem szirmait kitepte,
Szerteszórta a halál.
Szerelmem szirmaiból
Koszorút font, mi lábaim előtt
Sírba szállt.
Örvénylő körökben az égi áldás
Hópelyhekben hullt alá,
Rejtené, takarná a rózsák lángját,
De a tiszta fagy mintha izzítaná!
Szerelmem szirmaiból
A nyárfák között nőttek kankalinok,
A csendes sírdombra tavasszal,
Egy csokornyit rakok.

Kereslek Benneteket

Kik ott voltatok az ifjúság tablóján,
Emlékkönyvem fehér lapjain,
Találkoztunk a Szinva partján,
Vasgyár felé zörgő villamoson.
Kereslek Benneteket,
Kik csomót kötöttetek velem
A jégpálya esti fénykörén,
Kereslek Benneteket,
Kik ott éltetek a kohók fűtötte
Völgy ölén!
Kereslek Benneteket,
Lehet, Szíria oszlopainál
Sem volt reménytelenebb.
Manapság itt is egyre sűrűbb,
Nem is idegenebb, de színesebb
A tömeg – kereslek Benneteket.
Én jöttem el, talán Ti is,
Lehet, el is mentetek már.
Néhányatokkal találkoztam
Dőlt betű formában, temető kövén,
Hol elrévedve hajtottam fejet
De Ti többiek, kik valahol vagytok,
Még kereslek Benneteket!

Ősz, vagy már tél?

Beköszöntött az Ősz,
Ahogy kinyitottam az ablakot.
Gesztenyeszín hajján
Nem viselt kalapot.

Bólintott – sietek, mondta –
És nesztelenül otthagyt!
Sárga sála ágra akadt,
Botjával köszönt egy levélnek,
Egy másikat meg sem címzett,
Csak úgy átadta a szélnek.
A Köd lassan ereszkedett,
Oly csendesén, mintha lesben volna,
Mint két öreg úgy nézték egymást,
Összeszoktak, ki tudja mióta.
Ráncos kezük összefonódott
Ősz Apó, Köd Anyó együtt ballagott,
Néztem őket –, mily színes élet,
És becsuktam az ablakot!

Valakit

Valakit mindig elárulunk,
Vagy elrendelve, vagy akaratlanul.
Olykor úgy hívn, jót teszünk vele,
Talán sosem tudható meg eredete;
– „Hamis tanítóktól óv Júdás Levele”

Valakit mindig elárulunk,
Bármelyik oldalon vagyunk,
A Júdás-pénz lesz váltatlan zálogunk?
E pénzzel sosem bankolhatunk;
– Fogságot kínál bukott angyalunk!

Valakit mindig elárulunk,
Gondolatban legalább egyszer,
Biztosan Júdások vagyunk!
Elmenekülünk, vagy felkapaszkodunk,
– utólag hiába izzadunk!

Hogy tetteinket ki ítéli meg,
Ki nyúl egyszerre velünk a tálba,
Csak Ő látja! S megint Júdás
Levele emlékeztet;
– Milyen volt az Angyalok lázadása!

Úgy tűnik fent és lent minden hiába,
Nem! Nem erről szól a fáma;
Szabadulást jelent, ha csak Rá hallgatunk,
Vagy foglyok vagyunk irgalmas markába’!

DEDIK JÁNOS

A mesélő zászló

Sütött a nap, sugarai felszárították az előző napi víztócsa maradványait. Ezt a kellemesnek ígérkező napot használtam ki, hogy felújításra szorult kis házam padlásán szétnézzek. Az épület nagyon régi lehet, erre utal a padlás zegzugos részeiben a pókok sűrű hálójával beborított kacathalmazok. Csupán a kíváncsi természetemnek köszönhető, hogy a padlás legalacsonyabb zugát kutatva, a por és a pókhálók alatti részek között, egy botra feltekert zászlót fedeztem fel. Azonnal kihámoztam az évtizedek alatt lerakodott elhanyagoltság fogságából. Rögtön friss levegőre volt szüksége a zászlónak is, meg nekem is.

Ennyire elhasználódott öreg zászlót még nem láttam! Valószínű még a Hadtörténeti Múzeumban sem található ehhez hasonló! Foszladozó anyagát csak nagy nehezen, igen óvatosan tudtam kihajtogatni. Valamikor papírba lehetett csomagolva, mert finom morzsányi darabkák hullottak ki a zászló anyaga közül. Ebből, a darabkákból életkorra következtetni sajnos nem tudtam.

Hej, te zászló, ha tudnál beszélni, biztos nagyon sokat mesélnél nekem!

Hogy tudnálak szóra bírni? Kíváncsiságom továbbra sem hagyott nyugodni. Vajon hol jártál? – mely csatákban vettél részt? Hol rojtosodtál ki ennyire? – a korom réteg rajtad, vajon milyen ágyú, vagy puskától származik? A rudad egy darab faággal meghosszabbították, biztos azért, hogy a zászlóvivő lovas huszár tovább tudja vinni! Nem fekhettél a csatatéren, esetleg megtaposva, ezt nem hiszem el, a mi bátor huszárijaink, ezt úgysem hagyták volna! Fantáziámat teljesen szabadjára engedve, képzelőerőm teljes erejét felhasználva, felsorakoztattam magam előtt a zászló hajdani sorsát.

Ilyen és ehhez hasonló gondolatok foglalták le agyam teljes egészét.

Vajon az eredeti zászlórúd, melyik csatában törhetett ketté? – ki kötözhette mellé a faágot? A zászlóvivő tudott-e tovább szaladni, esetleg lovagolni vele? A győzelem jelét lobogtatta-e, vagy ő is hősi halált halt? De, akkor kivihette tovább a lobogót?

Lehet, hogy a csata porát őrzi még a színehagyott egykori vászon. Vajon, hány zászlóvivő lehetett a gazdája? De szeretném tudni! Most volna jó igazán a múltba látni.

Behunyam a szemem magam elé képelem az 1945-s éveket. De képzeletem időkereke nem áll meg, visszafelé rohan. Még száz év a múltba, igen most magam előtt látom az 1845-s éveket, talán ebben az időben szőtték a zászló anyagát. A 48-s idők bátor katonáit, akik élén a zászlóvivő lobogtatta a piros fehér zöld lobogót. Félelmet, gyávaságot nem ismerve, kitüntetésnek érezve, hogy ő viheti a szabadságharc zászlaját. Bátorságával példát mutatva bajtársainak.

A támadást jelző kürtszó hallatára, minden kard-hüvelyből egyszerre lendül a magasba, a kardok csillogó pengéje. Támadásra kész a maroknyi elszánt huszárezred. A zászlóvivő is ezt teszi. A kantárszárat, a nyereg kápájára akasztja. Zászlaját előre hajtva, megsarkantyúzva lovát. A ló egyet prüszköl, nyerít egy hatalmasat, majd két lábra áll és a bátor huszár kivont kardjával az ellenség közé vágat.

Az ágyúk löpor füstje beteríti a csatateret, jaj szó, fájdalom, hörgés mindenfelé. Elesett katonák, vitézek szerteszét. A zászlóvivő alól kilövik lovát, de ő a zászlóval, és karddal a kezében harcol tovább! Kaszabolta az ellenséget, ütötte, vágta, ahol érte! Sok embert megsebesített nem egykönnyen adta életét.

A császári sereg ugyan győzött, a túlerővel szemben kevés volt az esély, de huszárijaink mindent megtettek, még a drága életüket sem kímélve harcoltak a szabadságért!

A zászlóra most én vigyázok! Igaz nem karddal, fegyverrel csak jó szívvel, méltó helyen tartom, tiszteletben várom talán, egyszer lesz egy igazi álmom. És az utókor megszólal, és fényt derít az öreg zászló történetére!

BUDA FERENC

Ennyi

Dombtető? Vagy bányamély?
Másra mód nincs – hát remélj.
Ám ahhoz, hogy többre vidd,
lét-időd már túl rövid.

Sokba fogtál, lett kevés –
ennyi, lám, a számvetés.
Félberoskadt terveid
halmaza tetemre hív.

Nyakadon egy szösz-kötél,
hol fékez, hol ösztökél,
körbeszegi torkodat,
szép szelíden fojtogat.

(Magány)

Deres a lélek,
holdárnyéknál hidegebb
ez a sötétség.

(Felejtés)

Elhagyott kertben
kiapadt, mély szemgödör –
ókút homálylik.

(Emlékezés)

Hajnali álom,
föl-fölugatnak benne
halott kutyáim.

(Ambivalencia I.)

Eső szemereg,
ereszcsatorna beszél.
Kár, hogy nem értem.

Eső szemerkél,
ereszcsatorna fecseg.
Baj, hogy nem értem?

(Ambivalencia II.)

Kering a bolygó,
egyik félarcát folyton
fénybe emelve.

Kering a bolygó,
másik félarcát mindig
éjbe süllyesztve.

(Ambivalencia III.)

Törődj bele már:
az emberek egy része
se hős, se hitvány,

s vedd tudomásul:
az emberek más része
hitvány is, hős is.

UMHAUSER FERENC

Fájdalmas részeg lángolás

A keserűség és a düh könnyeit nyeli. Most is a háttérben maradt, mint mindig. Mintha ez a gyász és fájdalom is csak az övéké lenne. Mindig kívülálló maradt, betolakodó, idegen senki, vő.

A pap szavaiban áhítat és pátosz: „Nagy veszteség ért minket élőket, hisz Kramszki Szilvia rendkívüli egyéniség volt. Kiváló, sikeres művész, de odaadó gyermek és hűséges hitves is egyben. Csak a jóisten a megmondhatója, hogy tudta ezt mind együtt, egyforma erővel, teljes szívvel, botlások nélkül, töretlen lelkesedéssel véghezvinni. A gyászolók fájdalmát enyhítse az a tudat, hogy Szilvia nyugodtan állhat az Úr ítélőszéke elé, mert amikor az ő tettei kerülnek elbírálásra, nem salak közül kell a gyöngyöt, hanem a nagyobb gyöngyöt kell a kisebbek közül kiválogatni.”

Ezt már nem bírja, keserűen felnevet:

– Még hogy nem a salak közül! Ha vannak is, bizony nagyon elkoszolódtak azok a gyöngyök!

A háta mögött álló férfi közelebb lép és megböki a térdével.

– Legalább arra a szegény marhára legyen tekintettel!

– Kire? – fordul hátra Alex.

– Hát természetesen a férjére – vonja össze szigorúan a szemöldökét az ismeretlen.

Szóval ő az egyik! Szilvia nem ígért neki hűséget s amikor zátonyra futott kapcsolatuk, nem nagyon érdekelte, hogy kivel, hol, mikor..., mintha csak most jutott volna el a tudatáig, hogy fölszarvazták. Persze ez már az elején várható volt, hisz megismerkedésük akár egy pornókönyv első fejezetének is beillt volna. Mintha egy film kockái peregének előtte: Egy frissen alakult őrző-védő GMK. tagja, még ismerkednek a szakma fortélyjaival, mindent elvállalnak, személyvédelmet, testőri feladatokat. Szilvia társulata izraeli vendégszereplésre készül, de egy névtelen telefonáló megfenyegeti őket: „Ha Izraelbe mernek utazni, garantálom, hogy csak a hamvaik térnek haza.” Az izraeli ajánlat olyan vonzó anyagilag, hogy a veszély sem riasztja el őket, s lehet, hogy csak blöff. A biztonság okáért azért a sztárok mellé testőrt fogadnak. A véletlen úgy hozza, hogy Alexnek kell Szilviára vigyáznia éjjel-nappal. Árnyékként követi mindenhová, az előadás alatt a színpalak mögül vizslatja a közönséget, ugrásra készen, ha kell, akár a saját testével, élete árán is megvédi. Éjszaka a szállodában, Szilvia szobájának sarkában, egy bőrfotelban szendereg néhány percet, de ekkor is figyelve minden apró neszre és rezdülésre. Szilvia mindig meztelenül alszik s a leheletvékony takaró is sokat sejtet, de mihelyt elnyomja az álom, egy reflexmozdulattal azt is lerúgja magáról. A legtöbbször hason fekszik, fejét a jobb karjára hajtva, bal térdét a hasa alá húzva. A szoba hiába van elsötétítve s hiába tudja Alex, hogy a szakma etikája szerint ..., a Lotrek vásznára kíváncsozó póz megmozgatja fantáziáját.

Első reggel, amikor fölébred Szilvia, szeme még csukva, de magán érzi a férfi tekintetét. Úgy tesz mintha még aludna, de szemhéja alól, persze úgy, hogy a férfi észre ne vegye, megsejleli amint az őt szemléli. Majdnem elmosolyodik, de uralkodik magán, s még följebb húzza térdét, s jobb lábát is behajlítja egy kicsit. Alexnek a lélegzete is elakad, hát még amikor Szilvia talpra ugrik s tettetett bosszúsággal, a feltörő kacajjal küszködve ráripakodik:

– Nem a kukkolásért vagy fizetve! – de tovább nem tudja mondani, mert egész testét rázza a nevetés, szemeiből csak úgy potyognak a könnyek. Alex haja tövéig elpirul, s

megszégyenülten próbál a szobából kimenekülni, de az ajtónál jut csak az eszébe, hogy kulcsra van zárva, a kulcs pedig az asztalon, a kibiztosított héthatvanötösrel együtt. Zavarában addig matat, hogy a pisztoly elsül s az asztalon álló váza befejezi ez irányú pályafutását. A lövést meghallva a másik két ór, az ajtót kerettel együtt benyomja s fegyverüket a most már sápadt Alexre szegezik.

– Semmi gond srácok, – nyugtatja őket Szilvia, miközben hanyagul egy lepedőt teker maga köré –, csak seggre pacsit játszottunk s véletlenül elsült a töke.

A két gorilla vigyorogva elrakja a mordályt s elhessegeti az ajtó előtt a báméskodókat.

– Ez kurva jó! – mondogatják –, Elsühhühült a töke – a folyosó visszhangzik a röhögésüktől.

Alex megsemmisülve, bambán áll, most senki sem hinné, hogy ő Furkó papa legtehetségesebb tanítványa. Hogy zavarát leplezze, s ne kelljen a nőre néznie, a váza cserepeit kezdi szedegetni. Szilvia közben tárcsázza a recepciót, hogy küldjenek föl egy asztalost. Letéve a kagylót Alexhez fordul:

– Hagyd a francba! Nem ez a dolgod. Na ülj már le, ne állj ott mint egy nagy rakás sz... szerencsétlenség. Majdnem mást mondtam.

A bárszekrényhez lép, találomra kivesz egy üveg vodkát, tölt mindkettőjüknek s hozzálép.

– Akkor tegeződjünk, hogyha már így összejöttünk! Jó?

– Bocsásson meg, én soha... – akarja elhárítani, de Szilvia nem tűr ellentmondást.

– Az lehet kisapám, de a kivétel erősíti a szabályt meg esetleg meg találok haragudni s akkor kukkolhatod a sivatagban a tevék, vagy Arafat valagát. Ha jól emlékszem, már bemutatkoztál, de nem emlékszem a nevedre.

– Nagy Sándor, de a többiek csak Lexinek vagy Alexnek becéznek.

– Azt hiszem ismered a nevem, de az illem úgy kívánja, hogy én is bemutatkozzam. Kramszki Szilvia, alias Szivacs, de ez csak a csúfnevem, nem igazán rajongok érte. Akkor le vele, fenéig! Ne csak szemezz vele, mint az enyémmel!

– Egy poént sem bírnál kihagyni? – szedi össze magát s kényszeredetten az italt is lehajtja.

– Nem én, de ehhez puszi is jár! – áll lábujjhegyre, átkulcsolja a nyakát, úgy istenigazában szájon kapja, nyelvét is áttolja, hogy Alex a meglepetéstől alig kap levegőt. Egészen belehevülnek, az asztalos zavartan topog a betört ajtó előtt, először kopogni próbál, majd köhécssel s többször leejti a szerszámosládát, mire tudomást vesznek róla.

– Nem rossz, nem rossz – Bontakozik ki kellenetlenül Szilvia, mintha csak egy bort ízlelt volna. – Jó a bukéja és ereje is van – Elindul a fürdőszoba felé, hogy most már felöltözzön, de észreveszi, hogy az asztalos a szeme sarkából figyel, s mintegy véletlenül leejti magáról a lepedőt, hátha az ujjára vág.

Alex megborzong, nem tudja mi ártott meg jobban, az ital vagy a csók. Az ablakhoz lép, meglazítja nyakkendőjét s kihajol, hogy teleszívja tüdejét friss levegővel. Szeme a parkolóban álló buszra téved. Egy gyanús alak éppen most mászik ki alóla s körülkémlel. Egyetlen ugrással átszeli a szobát, félrelöki az asztalost s ötösével veszi a lépcsőket, ahogy rohan lefelé. Mire leér a suhanc épp akkor tép el a motorbiciklijével. A buszhoz megy, óvatosan végigsimít az alvázon. Rögtön meg is találja amit keres. Ismerős a szerkezet s a szappanszerű síkos anyag. Lefekszik hanyatt a földre, behúzza magát a busz alá, bár ha a távolból figyelik..., de most nincs idő gondolkodni. Hatástalanítja a szerkezetet és leoperálja, a randevú Szent Péterrel egyenlőre elhalasztva, de a biztonság okáért végignézi a busz alját milliméterről milliméterre, hátha többel is bebiztosították magukat. Többet nem talál, kimászik a busz alól, az izraeli biztonságiak állnak fölötte, nem akarják hinni amit mond, valahogy túl zűrös ez az ürge, jó lesz szemmel tartani. A plasztikot elrakják s még egyszer

tüzetesen átvizsgálják a buszt. A városnézés így később kezdődik egy órával s most már a helybéli biztonságiak is ügyelnek rájuk.

– Menjünk a hátsó üléshez, nem szeretem, ha ülnek mögöttem! – tereli a busz végébe Alexet Szilvia. Megvárja míg a férfi leül s ő a legnagyobb természetességgel az ölébe huppan. A többiek vigyorogva kapják el tekintetüket s hallja amint végighullámszik a buszon: „Most valóban el fog sülni a töke.”.

Franc a pofátokba, de jól szórakoztok rajtam – gondolja é, de vesszek meg, ha nem cserélne velem szívesen bármelyikőtök. Ebben a ribancban meg úgy látszik egy szemernyi gátlás sincs, a legszívesebben megfojtanám, persze nem amikor én felelek az életéért, de előbb még jól megkettyinténém, hogy a szeme is fölakadjon! Az addig fészkelődik az ölében, míg nemi fegyvere kibiztosítódik, amit elégedett kuncogással nyugtáz. Alex a bal kezével átöleli a melle alatt, s kicsit megemeli, jobb tenyerét pedig a szoknyahasítékon a feneke alá csúsztatja, gyűrűsujját begömbíti, a szeméremajkak közé fúrja. „Ezen nincs bugyi! Ez mindent előre kitervezett! Azért se!” – húzza vissza a kezét, mire a nő könyökével, tőle váratlan erővel, gyomorszájon vágja. Testét előnti a forróság, agya kikapcsol, szeméremérzete szétfoszlik, bal kezével újra megemeli, jobbjaival lehúzza cipzárját s beilleszti az ütőszeget. Szilvia nekifeszíti fenekét, csak épp egy picit segít rá a busz ringatására s már csak azért imádkoznak, hogy a busz tíz percen belül meg ne álljon, de miért pont most ne állna meg? A többiek leszállnak s türelmetlenül topognak a busz mellett, míg ők... örülten vágtnak a csúcs felé. Szilvia szoknyáján egy félreérthetetlen folt hivalkodik, amikor a szemérmetlenül kíváncsi tekintetek keresztüzében leszállnak. Alex úgy érzi, hogy megsemmisül, pedig gátlásai jó része örökre a buszon maradt. Szilvia rezzenéstelen arccal, kihívóan viszonozza a tekinteteket, mire szégyenlősen elfordulnak. A legnagyobb természetességgel Alexba karol.

– Tudomást se végy róluk! – súgja a fülébe.

Alex érzi, hogy megperzselődött, de a java még csak ezután jön. A józan esze azt súgja, hogy fusson, meneküljön, de érzékei s a föllobbanó fájdalmas-részeg lángolás már hatalmába kerítette. Első útjuk a Siratófalhoz vezet. A fal táblákkal és cédulákkal van teletűzdelve, a zsidók recitálnak előtte hajlongva, megszokva már a semmit sem tisztelő turisták fényképezőgép csattogtatását s többnyelvű karattyolását. Alexnek olyan az érzése, mintha egy Csontváry kép szereplője lenne, homlokát a forró köhöz érinti, mintha valami láthatatlan erő húzná-vonná s ő feloldódna benne, egy a kövel, a vibráló levegővel, ősei szellemének közelségét érzi..., de hogyan, hiszen ő katolikus lenne?

– Rosszul vagy? – érinti meg Szilvia a vállát.

– Á, dehogy, csak olyan megmagyarázhatatlan.

– Menjünk innen! Rám nincs jó hatással ez a hely – karol bele.

Egész nap úgy járnak-kelnek, mintha nászutasok lennének s fogalmuk sincs róla, hogy éppen hol vannak s miről beszél az idegenvezető. A bazárban azért vesz Szilvia egy könnyű, nyári ruhát, s az első étterem mosdójában magára ölti, a megpecsételt helyett, amit gondosan elcsomagol, hogy otthon majd elrejtse a többi örült emlék közé. Délután egy kibuc lakói látják vendégül őket. Mind Magyarországról vándoroltak ki. Bár teljes önellátásra vannak berendezkedve, a földművelést inkább csak hagyománytiszteletből folytatják, fő profiljuk kábel s más elektronikai tartozékok készítése, gazdagságukat ennek köszönhetik. Közösségüket nem fenyegeti a felbomlás veszélye, mint nem egy elszegényedett kibuccal megtörtént. Minden tag rendelkezik saját bankszámlával, ha úgy tetszik évenként utazhatnak Európába, Amerikába vagy ahová csak tetszik. Őket nem kényszer, a megkövült szabályok tartják össze, hanem egymás tisztelete és szeretete. Fiaikat mind külföldre küldik egyetemre, hadd lássák mi van „odakint”, az ő elhatározásukon múlik, melyik életforma mellett döntenek. Alex arcára keserű mosoly ül a vezető szavait hallva, Szilvia rögtön észreveszi.

– Mi ilyen vicces?

– Csak eszembe jutott, hogy mi ezt még nem régen utópisztikus szocializmus vagy kommunizmus címszó alatt tanultuk s aztán ez a fene nagy változás, csak nekünk nem volt választási lehetőségünk, mindent úgy testáltak ránk.

– Akkor te már harminc is elmúltál, s lehet, hogy komcsi vagy?!

– A fenéket, csak nem tudom nem észrevenni, hogy..., de hagyjuk, nem világnézeti órán vagyunk!

– Nem is gondoltam, hogy egy testőrnek még világnézete is van! Nincsen ez káros hatással a munkájára, ha mondjuk egy...

– Igen azzal lenne, de olyankor az ember minden személyest kikapcsol, csak te engemet teljesen kizökkentettél s most nagyon úgy néz ki, hogy teljesen alkalmatlan vagyok ilyen feladat ellátására. Már csak mint lovagias férfiról számíthatsz rám, akinek szerencsére van némi szakmai előképzettsége. A Géza már rossz szemmel néz ránk, azt hiszem, ha hazaérünk, meg fogja köszönni a szolgálataimat, de többet nem fog rá igényt tartani.

Még a nap lemenő sugarai mellett megmártóznak a tengerben, aztán irány az előadás. Valami absztrakt darabot adnak elő angolul. Szerencsére az egész helyzetkomikumra épül. A poénok közötti üresjáratokat esztelen rohangálás tölti ki s a mutatósabb színésznők villongatják ki a bájaikat, a többet sejtető mint eltakaró, ruhadarabok alól, hogy aki nem érti, az is kapjon valamit a pénzért. Most esik le Alexnek, miért nem volt szükség próbára. Végre lemegy a függöny, de nehéz eldönteni, hogy ez a darabnak, avagy annak szól, hogy vége.

Az előadás után a meghívók ankétot rendeznek a vendégművészek tiszteletére. Egy tiszteletkör után Szilvia karon ragadja Alexet és faképnél hagyják a társaságot. Szilvia már a szálloda folyosóján öltöztetni kezdi Alexet, a szobába érve már a nadrágot rángatja róla, majd ő is kibúvik ruhájából s a szőnyegre rántja. Úgy kígyózik, tekergőzik, mint a Laokoónt és fiait körülölelő szörny, ő a szexualitás, a testet öltött nemi vágy. A kimerítő szeretkezés után összefonódva, a padlón alszanak el. Reggel majdnem megint rájuk törik az ajtót, mert csak hosszas dörömbölésre ébrednek föl. Hiába a többiek rábeszélése, nem tudják őket kimozdítani a szobából. A holttengeri tekercsek, Sion-hegy s más bibliai látványosság most hidegen hagyja őket, ereikben a vágy józanságot kioltó bujasága száguld. Egy könnyű, félbehagyott reggeli után folytatják ott, ahol az éjszaka abbahagyták. Este is csak kénytelen-kelletlen bontakoznak ki a véget nem érő ölelésből, az előadás vágyfokozó, lélegzetvételnyi szünetére. Szilvi a színpalak mögött örökös Alexnek játszik – egészen mást, mint a rendező utasításai –, dévaj és vad, az egész társulatot „lejátssza”. Fergeteges sikere van, a közönség tombol, minduntalan visszatapsolják. Eddig sem örvendtek nagy népszerűségnek, de ha lehet, ezután még jobban gyűlölik és irigyelik őket. Már meg sem próbálják bevonni a közös programokba őket, éles megjegyzések nyilait röptik feléjük, s olyan „kedves” figyelmességeket, mint egyik reggel, amikor egy tolószéket találnak az ajtóban, rajta hatalmas betűkkel: „Alexnek szeretettel.”

Géza nem bírja sokáig s mikor végre sikerül nyakon csípnie Alexet, félrevonja:

– Nem mintha irigyelnélek benneteket, de nem ezért vagyunk fizetve! Úgy belevadultatok a kefézésbe, hogy még azt sem vennétek észre, ha közben kézigránátot dugnának a seggetekbe. Neked még nem volt nő, hogy most minden eszed a farkadba ment? Azt sejtetheted, hogy a következő buliból kihagylak, de ha nem veszel erőt magadon, máris utazhatsz haza, kerítek inkább egy megbízható izraelit.

– Abba némi beleszólásom nekem is van – lép oda Szilvia. – Mi az, savanyú a szülő hapsikám? Attól szebbet meg nem is kívánhat az ember, minthogy dugás közben repüljön a mennybe!

– Nektek lehet, de nekem a csőd lenne s egy túlgerjedt kurváért meg egy felfújott baknyúlért nem hagyom elcseszni az első alk... – Nem tudja befejezni, mert Szilvia orrba vágja, hogy a vére elered.

– Vonatkoztass édesanyádra és foglalkozz a saját farkaddal, minket pedig hagyj békén! Ezentúl a saját felelősségünkre tartózkodunk itt, és nem kérünk a szolgálataidból!

– Ez rossz húzás volt. Nagyon rá fogtok erre fájni! – oldalog el, alig tudva tartóztatni magát, hogy ott helyben le ne lője mindkettőjüket. Az incidens után hátra lévő pár napban azért vesznek vissza valamit a vehemenciából s tüntetőleg részt vesznek néhány kiránduláson is.

Sólyomszárnyakon száll az idő, s Ferihegy körvonalai bontakoznak ki alattuk.

– Csodálatos tíz nap volt – búgja a fülébe Szilvia fátyolos hangon, s valami olyan hátsó zöngével, ami azt jelzi, hogy vége.

Amint túlesnek a szinte formális vámvizsgálaton, Szilvia egy puszit nyom Alex orra hegyére s hanyatt-homlok rohan szüleihez. Alex tétován vár még, hátha visszajön érte, hogy bemutassa nekik, de ő már tudomást sem vesz róla, mintha a világon se lenne.

A természet alkotta... – Zemplén

Fotó: **TARHOS FERENC**

KORIM LÁSZLÓ

SÖTÉT, OLDALAK

(avagy szerelem története)

1.

Kinn sétáltam a hegyen. Az idő tikkasztóan forró volt. Még a madarak is lusták voltak énekelni. Csak a felszálló levegő mozdított meg néha egy levelet. Csend volt. Mentem meghúzódva a fák árnyékában s eszembe jutott, hogy valaha Z-vel barangoltunk erre.

Életünk minden nőjét másképpen szeretjük. Mindöjüknél tanulunk valamit, apró gesztusok ragadnak ránk, melyek a következőnél átíródnak. Aztán egy véletlen, talán isteni rendelvénnyel, hogy földi iskolánk haszontalan ne maradjon, jön egy lány, aki minden eddigi tapasztalatunkat átírja, minden bennünk rejtőző húrt megpendít, pillanatok alatt hangszerré változtat bennünket és mi értetlenül bámuljuk ezt a mérhetetlen boldogságot. Itt nincs helye időnek. Egy perc, egy óra örökkévalósággá változik. Elfeledünk mindent. Fájdalmat, múltat, jövőt, csupán a jelenvaló él bennünk, de az is ösztönösen, a génjeink, reflexeink szerint, hiszen a tudatunkat, értelmünket a Szerelem bontja apró szilánkokra. Látjuk mi ezt az elmeháborodást, amely akár a pusztulásig is elvezet, kizsigerel, nincstelenné tesz, azonban semmiért sem cserélnénk fel másra, és ha százszor adatna meg újra kezdeni, úgy százszor járnánk végig ugyanazt az utat.

2.

Egy szerelem története. Vajon miről lesz itt szó? Szerelemről bizonyosan nem, hiszen az leírhatatlan. Előzményeiről, utózmányairól? Ezek szerint már megszűnt. Minden szerelem azért születik, hogy meghaljon. Tehát a szerelem élőlény, egy férfi és egy nő különös találkozásának gyümölcse. Lássuk hát az előzményeket:

3.

Sütött a nap. Piros orrú Répási Ödön hóna alá csapta táskáját és kísértelt az utcára. Kocsik jöttek, kocsik mentek, a villamos visítva kanyarodott éppen. Munkába igyekeztek az emberek.

Répási Ödön piros orra ellenére egyszerű ember volt. Megvárta a zöld jelzést, ha át kívánt menni az úton. Néha kivette a táskájából a bűgőcsigáját és megpörgette: „Ebbe a nagy zajlásba olyan megnyugtató a hangja.”. Piroska néni téstát gyúrt tíz tojásból: „Attól lesz szép sárga.”. Károly bácsi a sublót javította: „Csikorog az istenadta meg beragad olykor-olykor.”, szappannal kente meg a vágatot.

Répási Ödön mellett csikorogva állt meg egy nagy, fekete autó. Nyakkendősi úriember pattant ki belőle.

– Wolfgang Amadeus vagyok, lenne-e a titkárom? – szólította meg az idegen úr.

– Dehát én nem tudok titkot tartani! – válaszolt meglepetten Ödön.

– Az nem baj. Nem is jó az olyan titok, amelyik nem szívároga ki.

– Akkor jó. – bontott fel egy csomag mazsolát Répási s miután megkínálta az urat és a sofőrt is, egy marékka a szájába szőrt belőle.

– Korszakalkotó! – kiáltott fel Amadeus, – Gyomorban elkészíthető bor. Fizetésemelést kap! Ebből biznisszt csinálunk s ujjai közül nagycímletű bankjegyek türemlettek elő. Elégedetten szivarra gyújtott.

A kocsis egy sötét zugából kénszagot árasztva előtűnt Szarvacskára.

– Hívtál gazdám? – tolta félre mohó vigyorral Répásit zsíros táskájával együtt, majd elterpeszkedve gazdája mellett keresztbe vetette patáit.

– Kérd meg a titkár urat kínáljon meg szárított borcsírával.

– A szerelem uraim meghalt, – jelentette ki Répási Ödön, – mert vagy a fiú vagy a lány megfontolt, céljaik vannak. Találkoznak, egymásba szeretnek, azután szétválnak.

– Miért nem együtt próbálják elérni a céljaikat? – kérdezte Szarvacska.

– Mert pénz van, barátocskám! – cibálta meg Szarvacska szakállát, ahonnan marokszámra potyogtak a forintok.

– Nem uraim, ezek baromságok! – szólt csendben Répási Ödön. – A probléma nem ott van, hanem az elkülönülésben. Az összejtben még együtt volt minden lélek, aztán jött az osztódás, a differenciálódás és a lelkek különváltak, pontosabban a generállélek össz tudása feldarabolódott. Isten azért nincs, mert ott van mindannyiunkban darabokban. És a részek kitaláltak mindenféle magyarázatokat, hogy el tudják viselni az elkülönültséget, a vágyódást a többihez.

– Szóval azt mondja szeretnünk kéne egymást, segítenünk egymáson és közelebb jutnánk a nagy egységhez? – kérdezte érdeklődéssel Szarvacska, miközben az egyik szarva koppanva hullott az autó aljába.

– De ahol szeretet van, ott nincsen biznisz. – nyúlt kétségbeesve, a zakója ujjába visszabújó bankjegyek után Amadeus. – No, ne bújjatok el! Szarvacska csinálj valamit! – ám ő éppen a másik lehulló szarva után kapott.

– Meg kell találnunk önmagunkat s akkor a többieket is meg fogjuk találni. Nem osztódnunk, szaporodnunk kell, ez csak pótcselekvés, hanem egyesülni, eggyé válni. – folytatta Ödön, akár egy próféta és a bűgőcsigája nyomatékképpen búgni kezdett a táskájában.

– A szeretet többet érne a gonoszságnál? Dehát én azért rendeltettem, hogy gonoszságokat cselekedjek és másokat is erre buzdítsak ... – és Szarvacska immár egy szomorú, de szimpatikus kecskeszakállas fiatalember benyomását keltette.

– No elég ebből! Nekünk terveink vannak, híresek és gazdagok leszünk, mert tehetségünk van hozzá. Titkár úr, ki van rúgva! – és Amadeus kipenderítette Répásit a lassuló kocsiját, hogy a bűgőcsiga is bűgva pördült ki az út közepére, ahol a trolibusz laposra némította. A kocsi gyorsulva hagyta ott a porból tápázkodó embert.

– Tessék, ha az ujjunkat adjuk, neki mindjárt a kezünk kell. Azért szépeket mondott az együvé tartozásról. – fordult Amadeus könnyezve Szarvacskához kinek homlokán a mutató ujjával óvatosan megtapogatta a még rózsaszín, lágybőr borítású, újonnan nőtt szarvacskákat. A kocsiban ismét kénszag terjengett.

4.

Ez lenne a szerelem? Egy karrier születése és bukása. Mikor a kisember nem él az adott alkalommal. Holott kell, kéne, élhetne, tudása is van hozzá és hat is a környezetére. Lát, de nem vesz tudomásul, tudomásul vesz, de nem cselekszik, cselekszik, de mindig mást, mint amit a helyzet diktál, mégis mindenki tudja csakis ez történhet meg, mert a megszokott megfontoltság itt szóba sem jöhet. Ez nem forrófejűség és nem élheteretlenség. Ez szerelem.

... ám a lehetőséggel való élés képessége, még ha ölünkbe hull is, nem adatott meg mindenkinek. A kiváltság ott kezdődik, hogy bennünk van-e a rajtunk átzúgó szelek munkába fogásának tudása. Ebben a játékban mindig az nyer, aki először lép. A kezdőké a dicsőség, a maradéké a fájdalom. Aki csak szemlélődik, hamar eljut az alábbi állapotba és ez már következmény:

5.

Manócskát nagyon szerettem. Lénye a legmélyebb húrjaimig elhatolt. Fiatal voltam s tapasztalatlan, nem értettem mi történik velem. Mindig vele szerettem volna lenni, ő meg

soha. Eléhordtam minden kacatot, lomot, azt híván ami számomra érték, az neki is az, elfogadott mindent kivéve engemet. Nem hitegetett, nem biztatott, nem küldött.

Belátásom hirtelen indulattal jött. Köszönés nélkül távoztam s hónapokig minden lány hozzá hasonult. Bármely városban voltam is, hasonmásai jöttek velem szemben, az ő hangja szűrődött ki minden ablakon. Aztán férjhez ment, gyermekeik születtek ...

6.

A tér szétesett formái közt keverednek darabjaim. Próbálok összeállni, de emléked minduntalan belém ékelődik. Az idő széttört fonalain tapogatok s újra rád bukkanak. Akár a múlt felé vezet utam, akár a jövő irányában haladok. Mozdulataid taszítanak új szálak felé.

Folytatjuk...

Zemplénben...

Fotó: SZABÓ MÁRTA

STANCSICS ERZSÉBET

Illyés Gyula: *Elpuskázott tartomány*

„Nem a betű lett kevesebb,
hanem a szellem a betűkben.
(Ismeretlen szerző)

És szellem a betűkhöz! – teszem hozzá szomorúan. A covid-járvánnyal tovarohanó idő néha lélegzetvételhez engedi jutni az olvasó embert. A szorongások, statisztikák, rémképek között sokunk számára csak a könyv jelenti a kikapcsolódást, megnyugvást. Aki mindenütt csak a rosszat látja, annak egy hegynyi csoda sem elég, hogy jobban érezze magát. Sajnos igaza van Teller Edének, aki azt mondta, hogy a pesszimista embernek mindig igaza van, de soha nincs benne öröme. Ahogy öregszem, egyre jobban élvezem a fiatal korban átfutott, egészen más aspektusból nézett, sokat felejtett és most újra olvasott könyveket. Jól érzem magam velük, megdöbbenéssel és csodálattal állapítom meg, hogy értékük, mondanivalójuk észrevétlenül átköltözött a jelenbe és tanácsot ad annak, aki kéri tőlük.

Így vagyok Illyés Gyulával is. Alkotó évei 1920 és 1983 közé estek, amely felölelt térben és időben mindent, ami egy emberrel a történelemben megeshet. 1902-ben született Felsőrácegresen, s ez a hely, élete során kimeríthetetlen forrása volt írói-költői ihletésének. Nemrég az utcán találtam meg egy könyvét a *Magvető Kiadó* gondozta Budapesten, a 70-es években, a *Gyorsuló Idő* sorozatában. Címe: *Szellem és erőszak*. Annyira magával ragadott a rövid esszékből, publicisztikákból, beszélgetésekből összeállított kis könyv, hogy nem tudom nem megosztani azt a felemelő és súlyos gondolatiságot, élményt, amely árad belőle és napjainkban talán még aktuálisabb, mint amikor íródtak. A művészet igazi kulcsa és érdeme, mikor kortalanná lesz.

Ha költőként a sor, hogy könnyed vitát, vagy súlyos párbeszédet kezdeményezzenek a történelemben a történelemtől, oda kell figyelniük rájuk. Muníciónkat feltölthetjük XXI. századi korunk igénytelen tarkasága helyett értékálló, örökérvényű törekvésekkel. Itt mostanság valóban „virágzik minden virág”, ám a gazolás hiányzik, mert így a gaz virágnak adja el magát és megveszik. Még mindig igaz Ady figyelmeztetése: „E szűzi földön valami rág...”

Illyés a könyv előszavában mindjárt jelzi: „Az itt következő, időszerű írásokban egy-egy gondolat és adat többször is fölmerül. Nem elégszer. Könyvnélküli való leckék. Keserűek: de jó okulásra. Aggasztó is lehet, ha az, ami időszerű, tartóssá válik. Hasznos tehát az írásmű, amely saját időszerűsége ellen irányul...” Sajnos, ebben a könyvében minden ma is nagyon időszerű! Illyés talán gondolt is erre, ha tolla alól ez az írás megszületett. Ma is igaz, hogy mi mindig mindenről lekésünk és ha véletlenül, külső hatásokra utol is lehetne érni magunkat, rögvést elpuskázunk. Ehhez értünk. Sajnos.

Illyés is borúlátó, és joggal kiábrándult. Így kezdi az *Elpuskázott tartomány* című rövid írását: „Innen nézve nincs egybekívánczóbb ennél a kelet-európai, ennél a baltikum-adriatikumi földrajzi térnél... És onnan nézve nincs terület, ahol az egyre-másra utalt elemek a közös üstben föloldhatatlanabban fortyognak; ahol a tarkaságból nehezen alakul ki a harmónia, az érdes különbözőségekből jó anyagú különféleség...” Az *Arion* szerkesztője szerint kérdés az, hogy van-e – legalább kialakulóban – „a világ irodalmának és művészetének egy sajátosan kelet-európai tartománya?” A válasz kézenfekvő, annak tudatában, hogy mennyi katasztrófát okozott az itt élő népek kínálózkodó együttműködésének elmaradása. Remények, lehetőségek, ábrándok... Egy nemzedék tapasztalatát írja le a jövő nemzedék okulására, mint aki jól ismeri a védhetetlenek kiszolgáltatott állapotát. Fontosnak tartja, hogy a szellem emberei a szellem szintjén adjanak hangot az egyenlő művelődési feltételeknek.

„Minden irodalmi és művészeti kapcsolat a mindenkori teljes szellemi élet függvénye, a szellemi életet pedig további valóságos adatok – történelmi és jelenkoriak – tovább alakítják.” Bármennyire is egységesnek látszott, Európa mindig szétszaggatott volt a külső és nemzeti erők ostromaiban. Kossuth is, a maga korában, elég messze ható szavával a dunai konföderációt sürgette. Már Batsányi 1789-ben írt, elhíresült verssora: „Vigyázó szemetek Párizsra vessétek” – régóta iskolai tananyag. Illyés szerint csak az irányán kellene változtatni: szemünket ne csak Párizsra vessük, hanem Prágára, Belgrádra, Bukarestre is, ne a távolba tekintgessünk, hanem egymásra. A két háború között fellépett művésznemzedék: Ady, Bartók, Kodály programjává tette ezt a gondolatot.

Illyés korában a közép-európai szellemi élet kialakulásának útja a bensőbb szellemi érintkezés lett volna: a fordítás és összejárás. Az összejárás akkor még csak hivatalos volt, a politika kíváncsai szerint, akárcsak a fordítások. Művészi értékű és tartalmú érintkezés?! Csak két nevet tud említeni: Krleza tanulmánya Adyról és Németh László tanulmánya Krlezáról. Mikor Németh László Husztról írt drámája megjelent, ilyen művészi szinten sehol nem ünnepelték a cseh Husztot, beleértve Prágát is, ahol le sem fordították. Illyés szól a határon túli milliós magyar tömegek akkori folyóiratairól, heti- és napilapjairól, melyek bőségesen nyújtják számunkra a fordításokat. Szomorúan állapítja meg, hogy mivel ennek kölcsönössége nincs meg, szomszédainkról többet tudunk, mint ők rólunk. Így a múlt feltárása elmarad, helyette legendák szólnak arról, hogy ki, hol, mikor volt ott előbb, kié a jog, stb...? Illyés megemlíti: a kölcsönös vallomásnak, testvéri szóértésnek olyan boldogtalan korban is – boldog ideje, amilyen pl. a Zrínyieké volt, nem folytatódott. Ír és izlandi irodalomról többet tudunk, mint Albániáéről, vagy Bulgáriáéről. Több katalán és grúz költővel találkozott, mint szlovákkal... (Mondhatunk mást erről napjainkban? Illyés mindezt már látta a 70-es években.)

Egy ilyen magyar nemzedék nevében szólt leginkább illetékesen, végül sorozatos kudarc emlékével vonult le a pályáról. Fanyar hangon felvillantja ugyan a szokásos reményt, hogy az utána jövőknek a különbözőségekből nem ellentét lesz, hanem hasznos kiegészülés, de hát...?

Az elpuskázott tartományban e reménységet – hogy valóra vált-e, válhat-e, döntse el a XXI. században tébláboló, szerencsétlen könyvolvasó, aki még naivan és nevetségesen hisz a jóakarató erőkben, a békességben, amiben egyszer talán része lesz, nemcsak a mesében. Illyés tudta, hogy az emberiség ügyét a nagy népek kormányozzák a történelemben. A nagy népek irodalmának hangja nagyobb teret tölt be, a világ szellemi életében hathatósabb, és elnyomja a kisebbekét. Így a világirodalmi tudata hiányos, végletesen egyoldalú, pedig a kis népek együttes száma messze felülmúlja egy-egy nagy népét. Illyés gyermekes igazságnak tartja, hogy ami nagy, az még nem szükségszerűen értékes, és szellemi terjedésének törvénye nem azonos a hangéval. A kis népek olvasói tudják, hogy kiemelkedő műveik úgy képviselik irodalmukat, mint tenger mutatja a jéghegy csúcsát. A műveket végül az anyanyelv tenger-tavacska őrzi meg ősi féltéssel.

A könyv hátsó borítóján a Magvető Kiadó így vall erről a témáról:

„Amit a gondolat tisztáz, az érzéseket az még nem teszi rendbe. Hogy tételesen mi a nemzet, azt nemcsak a bölcsélet és a politika, de a törvény könyvei is világos pontokba foglalják. Hogy mit jelent érzelmileg nemzetben helyesen élni, vagyis mi legyen lelki normája viszonyunknak anyanyelvi társainkhoz: akörül soha nem volt világoszerke akkora – s oly fokozódó – a zavar, mint századunkban.”

És akkor mit tehet hozzá ehhez egy mai, divatjamúlt könyvolvasó ember a XXI. századi maffiakorszak, a nehézfiúk, a kontárság korában? Kifordult csend jajdul utánunk: kevesebb az okos szó, korcsosul a lélek, nemcsak a mi elpuskázott tartományunkban. De reménykedjünk, ahogy Illyés tette. Addig nincs baj, míg magasból nézve megvolna az ország... És mi, elégedetlenkedők, mit tehetünk? Kezdjük a seprést saját portánkon.

VERASZTÓ ANTAL

A teremtés után

Csontjainkra
felrakódnak az évek,
majd leépülnek!
A káprázat lassan szertefoszlik.
Egyre több az ismerős lélek,
ki itthonról, hazatéved.
Emlékeket tartunk vissza,
sajnálkozunk is néha-néha,
miközben eltemet bennünket
a múlt század omladéka.

*

NAPLÓMBÓL

Fogynak a napok körülöttem, ahogy sorra megélem őket. Nem hazug a hír, hogy lassacskán nyolcvanhat esztendeje mutattak be a rokonoknak, íme, megérkeztem!

Onnan van ez a hangulat!

Nyári időnek kellett lenni, mert zöld volt a mező, s aki arra járt annak megütötte orrát a meggyvirág illata.

Akárcsak az enyémet is sok év után. A Hold éppen belehalványodni készült az égbe, s Déva magos várának romjai körül heverő kövek is melegedőben voltak mire a balladabeli Kőmives Kelemenné által is megjárt utat megtettem.

Meg van írva: Kutass, keress, és buzgón kérdezősködj. De hát akkor a vár körül éppen csak én voltam az egyedüli teremtett lélek. Legfeljebb néhány számomra láthatatlan szellem lehetett még a falak közt, akik jobb híján - gondolom egymást ijesztgették.

A madarakat is mintha az égre pányvázták volna, így hát az egek Urát kértem, mondjon valami bűvölő igét, hogy súlyos sebeinken langyos gyógyír permetezzen.

†**VERRASZTÓ GÁBOR**
(1964-2022)

Tavaszi

harmattal ringó fűben járok
buják bokrok ölelő levele
lassan csorgó nedves
nyomot hagy szomjas kezemen
siető fényt látok
esőn ázó
türelmes fákon
égbolttal szemező tócsában
ujjaim
kelyhében tavasz virágzik

*

Mint a lelked

ha olyan lehetnék
mint a lelked
láthatatlan szárnyakon
suhannék
az emberek vállára repülnék
átölelném
akit nem szeretnek

(Verrasztó Gábor: *Vándorévek szerelme* c. kötetéből)
Napkút Kiadó Kft. Bp.2008

BALOGH ÖRSE: Ősz, akvarell, 22x30 cm

KOZÁK MARI

Aztán...

Aztán hajnal lett és a felhők elengedték könnyüket és verték, csak verték a házak falát és nehéz cseppek gördültek a földre az ablakok vaksi szeméből és gyűltek tócsákba. A kövek közt fellélegeztek a száraz fücsomók, a vén kőris ráncokkal borított arcát az ég felé emelte, s ajkáról imák hulltak alá.

Ágkarjain a madarak dallal köszöntötték a szárnyukat cirógató szelet, majd néhány levél balladát táncolva indult arra, ahol tegnap még kéket nevetett az a fénnel ébredő kékmadar.

Aztán a reggel is megérkezett, ölelő karjába zárta a hajnalt, majd könnyes búcsút vettek egymástól, áldva a pillanatot, melyben találkozhattak. Az eső is elállt, a fák és bokrok tétet hajtva suttoztak egymás fülébe, kiegyenesítették derekuk a zöldkabátos füvek, madarak szórtak szárnyuk alól áldást az emberek közé.

Az eresz rozsdás fogai elengedték az utolsó esőcseppeket, egy fiatal gerle még szomját oltotta s mondott köszönetet érte. A vén kőris elnézett a távolba és egy valaha emléket hívott magához.

Sok éve hagyta magára, csak akkor jött el hozzá, ha a szivárvány a háztetőkön megpihent. Olyankor hívta magához a kőris és lehuny pillái alatt megszépült. Ma is így volt – az emlék eljött – a kőris boldog volt.

Az est irigykedett, szeretett volna menni, de tudta, hogy nem zavarhatja össze a világot. Várt csendben, várt türelmesen, várt vágyakozva, várt és várt.

A délután a fák alatt üldögélt, nézte a magasba szálló madarakat, beszédbe elegyedett egy öreg csigával, aki a lapulevél alatt pihente ki azt a hús lépés utat, amit eddig megtett.

Mire megérkezel, kipihenem magam – szólt át a válla felett.

Pihenj csak! – nevetett az est – még több órát kell várnom, hogy köszönthessem az embereket.

A csiga már a beszédétől is elfáradt, így aztán egy ifjú fű vállára hajtotta fejét és elaludt.

A madarak abbahagyták a beszédet, a szél elfutott a rétre, nem akarta zavarni. Az est is hallgatott, a csend rátakarta az álom köpenyét és a csiga egy csigalányról álmodott.

Utolsónak az éjszaka érkezett a földre. Fekete kabátján csillagok voltak a gombok, hajába holdfény font szalagot. Egyik tenyerében a boldogság, másikban a szeretet rakott fészket. Vállán a csend ült, szájából imák indultak az ember háza felé.

A házak becsukták ablakszemük, az ajtók feledték a nyikorgást, a kilincs csókot váltott a kulccsal és az ember elhitte, hogy a holnap megszépül.

MESTER GYÖRGYI

A kiválasztott

Az orra egy ideje, úgy háromnegyed éve, nem működött rendeltetésszerűen. Nem érezte a szagokat. Egyetlen szagot sem érzett. Semmilyen büzt, és semmilyen illatot.

Persze levegőt kapott rajta, és ki is tudta fűjni, ha akarta. Néha csöpögött ugyan, mint a rossz csap, ez azonban nem az orrának, inkább személyesen neki volt felróható, hiszen ő nem öltözött fel kellően melegen, amiért aztán jól megnáthasodott.

Annak ellenére is jól működött az orra, hogy vagy huszonöt éve alaposan megfarigcsálták egy orrsövény műtét alkalmával, később pedig, nem is olyan régen, egy asztma kivizsgálás részeként, CT vizsgálatnak vetették alá. Na, nem kifejezetten az orrát – azt a nem is kicsi, nem is tompa, krumpliszerű kitüremkedést a feje közepén –, hanem az arcüregét, amely aztán drámai események sorát vetítette előre.

Az elkészült CT képet gusztáló egészségügyi személyzet ugyanis hangos, sziszegésből jajgatásba csapó lamentálásba fogott a látottak okán, mármint, hogy neki az arcüregében minden össze van nőve mindennel. Valamennyi légjárata zárt – kész csoda, hogy kap levegőt – és a polipok is úgy sorjáznak az arcában, mint egy viharos délutánon, a tenger mélyéről partra sodort, igazi polipok kibogozhatatlanul egymásba fonódó, kocsonyás karnyúlványai.

A szomorú végkövetkeztetés persze az lett: műteni kell.

Nem akarta igazán, nem látta értelmét, de talán az asztma tünetei gyengülnek a műtét jóvoltából - gondolta. Így alávetette magát a beavatkozásnak. Nem utolsósorban abban a reményben vágott neki a tortúrának, hátha a szaglása is visszatér. Mit lehet tudni?!

Túlélte, megvolt a műtét. Levegőt kapott az orrán át, ez azonban nem volt újdonság, ezzel korábban se volt gondja. De legalább nem gyulladt be, mint ahogy eredetileg se volt gyulladt az arcüregé. És nem is fájt a műtött rész, ahogy azelőtt sem.

Ellenben az asztmarohamok továbbra is elővették, vagyis az nem változott, és a szaglása se tért vissza.

A hetek múltával, beköszöntött az igazi nyár. Fojtó, száraz, izzadtsággal teli levegő tette próbára az orrokat, kivéve az övét. Merthogy ő nem érzett semmit. Már egészen megszokta.

Persze néha eszébe ötlött olyasmi, hogy mi lenne vele gázömlés esetén, ha nem érezné meg a mérgező levegőt. Ettől azonban egyelőre nem kellett tartania, a gáz ugyanis nem volt bevezetve hozzájuk, a távfűtés minden előnyét és hátrányát élvezték évtizedek óta.

Egy szokatlanul forró délutánon, fia berendezés alatt álló, még lakatlan ingatlanát látogatta meg. Csak úgy futólag, mert azt követően, hogy lerakta az újonnan vásárolt műanyag zöldségtartót, azonnal futott is volna tovább, intézni egyéb bokros teendőit.

De bűdös van itt – torpant meg az előszobában. Mintha hulla aszalódna valamelyik sarokban. Vagy valami kellemetlen ételszag ragadhatott a falak között. Amikor eljött a lakásból, és még mindig kellemetlen, rossz szagot érzett az orrában, ötlött eszébe: gázszag is lehetett. Előző este nagy vihar volt, talán elrepedt valamelyik házbéli cső, és most folyamatosan szívárog a gáz. A villamoson körbeszaglászott, és továbbra is büzt érezvén arra gondolt, talán a bőre alá furakodott az ártalmas levegő, azért érez maga körül mindent bűdösnek. Otthon, a lakásba belépve, még inkább orrba csapta a magával hozott, szinte már megszokott szag. Talán meg vagyok mérgezve. Esetleg orvoshoz kellene mennem. Aztán enyhén szédülni kezdett. Lehet, hogy már késő, és meghal?!

A konyhában és mindenütt, ahová csak ment, kellemetlen szagokat érzett maga körül. A fiának még azt a képtelen kérdést is feltette: szerinted bűdös vagyok?!

Mivel nem halt meg, legalábbis a dolog halasztódni látszott, hozzáfogott főzni. Csak amikor a hagymát aprította, állt belé a döbbenet. Iszonyú erős hagymaszagot érzett. Nem is szagot, valóságos bűzt. És akkor leesett neki: újra érzi a szagokat! Beszívta a málnaszörp illatát, kétszer is magára fújt az új 4711-es sprayből, szagolgatta a főzéshez használt bazsalikomot, és csak azért vágott fel egy egész fej fokhagymát, hogy a régóta nélkülözött, ínycsiklandó illatot újra élvezhesse.

Felhívta az anyját, vidéken nyaraló lányát, hogy újra jó a szaglása! Háromnegyed év után, ismét érez szagokat és illatokat!

Persze, azért hozzátette, mintha sokkal intenzívebben érezné, mint azelőtt, és hogy szinte már zavaró, mert el is felejtette: a világnak szaga van.

Az este az új érzés keltette eufóriában telt.

Másnap virradóra megint nem érzett semmit. Egyáltalában, semmilyen szagot. De nem is bánta. Előző nap rájött, hogy bűdös a világ. Nagyon bűdös. És talán ő kiválasztott, hogy ezt minduntalan nem kell éreznie és elviselnie...

*

A „k” nap

Amikor megkapta a levelet, azonnal indulni akart. A bögre aljából előkotorta maradék pénzét, a füles szatyorba betette ünnepi ruháját, a fekete szoknyát és a szépen összehajtogatott szürke blúzt, egyetlen pár, keveset használt bőrcipőjét, meg a fekete fejkendőt. Kisüveg vizet rakott be, meg három közepes nagyságú lepényt, amit elégnek tartott az útra, na meg az átszállások idejére, ételnek-italnak.

Az első éjszakát buszon töltötte, még aludt is egy keveset, pedig az izgalomtól azt hitte, képtelen lesz rá. Izgalma azonban nem múlt el, sőt fokozódott, amikor kiderült, útépités miatt a busz kerülő úton haladhat csak tovább, és a forgalomlassítás okán, délután helyett, estére ér a következő átszállás helyére. De még reménykedett, hogy időben odaér, és a „k” napot nem kési le. Magában így nevezte a kivételes napot, hogy ne kelljen rágondolnia, valójában mit is jelent.

A buszpályaudvar kihalt és sivár volt, a még általa megszokottnál is szegényesebb. Váróterem se volt, így kénytelen-kelletlen a közeli parkban éjszakázott. A korhadt, lekopott festésű padon kemény volt a fekvés, de jobb híján ott maradt. A cipő nyomta volna a fejét, így azt a szatyorban lévő többi holmijával együtt a hóna alá szorította, úgy aludt el.

Reggelre mégis lába kelt minden ruhaneműjének, de még a lepény is odalett. A pénzre csak később gondolt, hogy már jegyet se válthat a továbbutazáshoz, hiszen az is ott volt a bőrcipőbe rejtve. Vagy egy tucat buszsofőrt járt végig, kérve, rimánkodva, hogy értsék meg, neki oda kell érnie. Az adott napon valamikor, ha nem reggelre, legalább délre, mert a gyerekének szüksége van rá.

Végül az utolsó vállalta – keddenként nem szokott ellenőr jönni a járatra –, hogy a busz hátuljába beszállhat, de csak a lépcsőn adott neki helyet. Potyautas ne reklamáljon. Ő ezt meg is értette, csak azt nem, hogy a sofőr mért nem akarta elfogadni az utazás fejében felajánlott egy pár szandálját. Jól jöhet az még valakinek, hiszen ő is használta, nem értéktelen holmi. Mivel a férfi nem fogadta el, amikor leszállt, otthagya a buszon, a lépcső mellett. A buszos ember biztosan megtalálja, és talán örül neki, hogy mégsem fizetség nélkül vitte őt.

Szerencsére, nyár volt, mezítláb is tovább tudott menni. Otthon megszokta, hogy így jár. Megnézték ugyan néhányan, de hát ő már öregasszony, nem keltett igazi feltűnést a városban sem.

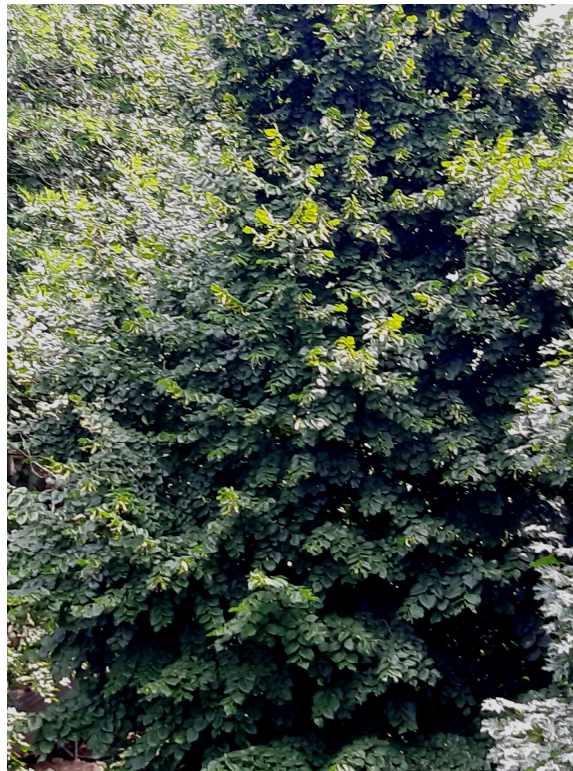
Tudta, időben csúszott, azonban remélte, ha még aznap odaér, a „k” nap nem ér véget őnélküle.

Koradélutánra járt az idő, amikor hosszas bolyongást, keresgélést követően, a hatalmas, szürke épületre rátalált. A bejáratnál álló komor tekintetű ember nem akarta megérteni, hogy őt idehívták. Írtak neki, hogy jöjjön, mert várják. A bebocsátó ember – látván az ő cipő nélkülségét, gyűrött ruháját, szökőkút tükrében, sebtiben rendbe rakott ősz tincseit –, végül csak továbbengedte, amikor egy még marconább, katonás tartású ember elé került.

Az végig se akarta hallgatni, csak kikiabált: ki engedte be ezt az asszonyt? Már kéregetőket is beengednek ide?! Hogy miből gondolta, koldulni akar, el nem tudta képzelni, pedig ő csak azért kulcsolta össze a kezét, hogy a hivatalnok értse meg: őt idehívták, küldtek érte, őt itt várják. Mutassa azt a papírt – engedett végül az ember. Papír, az nincs. Kénytelen volt ezt válaszolni, mert a levél tényleg otthon maradt. Arra nem gondolt, hogy nem hisznek neki, ha már hívták, és várják. Mire kiderült, mit tartalmazhatott a levél, a férfi arca még jobban elborult. Az csak egy értesítés volt, nem levél – magyarázta. Magát nem hívta, ezért nem is várta senki. Nem várták meg – helyesbített. A dolognak meg kellett lennie. Már reggel megtörtént, mert úgy szólt a verdikt. Aki nem volt jelen időben, arra várni nem lehetett. Ez a törvény.

És akkor megértette. A ki nem mondott, kivételes nap, a „k” nap itt véget ért. Értelem nélkül, őnélküle ért véget, és ezért már kivételes se volt.

A fiát már kivégezték. Aznap reggel.

Fotó: FEIGE MÁRTA

VÁNYAI FEHÉR JÓZSEF

Kész erdő vagyok

Tájból kilúgozott emlék,
Memóriád vászna beég –
Rosszul meglőtt vad az erdőn,
Fájnak a pokolravalók.

Felülről Jeruzsálemem,
A megváltás szerzőjén csüng.
Futásotok szépen indult,
Éhomra végfelhasználók.

Kész erdő vagyok, minden ég
Felettem bontja a sátrát.
Aki leszállt, ugyanaz, mint
Ki felment, ő a teljesség.

Az eső vége

Testes hiábavalóság,
Jó illatú áldozatom,
Vallj és őrizz a kereszten:
Színből vagy szívből?

Egy pillanat, az eső vége,
Vonal keresztben az úton,
Mintha véget érne a sík,
Éned egésze darabban.

A zöld területet rabol,
Indul és kész lesz a hiány,
Ne töltsd időd gyilkolással,
A halál a nagyobb díler.

Ványai Fehér József: *A láncos madár*, Hungarovox Kiadó, Budapest, 2021

BODNÁR LÁSZLÓ

Tükör apeva versek 13–20

13.

Szűz
tüzet
szemednek
éjcsillagok
lobbantják lángra.
Hajnali képek
pillahamva
álmodra
hullva
él.

16.

A
szépség
oly titok,
mit hordani
isteni gyémánt,
de nem ragyog fel
mint a bölcs Nap,
ha lelked
tükre
vak!

19.

-E
zajban
a csendig
hol vezet út?
Ki tudja mérföld,
csillagfényű vágy,
vagy egy lépés
a világ
lelke
csak?

14.

Ma
láttam
az Istent!
Hajnalimám
pillám oltárán
esdeklő holdfény.
Csillaganyám
szép szava
szólít
s fáj!

17.

Mi
szentebb
gyermeknél?
A végtelen
álomtitka ő.
Két lélekcillag
összeforrva
hordozza
arcát
már.

20.

Föld
szemmel
idővég
messzeségben
minden, mi közel.
Látni, mindenség
bölcs szívével
tud a lét
míg hisz
s ért.

15.

Köd
keze
öleli
hegy derekát,
ősz vall szerelmet.
Zöldellő fákat
esőcsókkal
dédelget
felhő
száj.

18.

Hű
lelkű
Thália,
szavak, képek,
sorsoknak arca,
nyughatatlan hős,
te tedd széppé
napjaink
s fényed
él!

SOKHEGYI GYÖRGYI

Egy élet

Bé Éva 1926-ban született Bé Lajos és Dé Gizella első gyermekként. A születés helye egyszobás kis kőbányai lakás volt, ahol a boldog fiatal pár várta a kis jövevényt. Apja tanító volt, anyja háztartásbeli. A magas, szőke, komoly Lajos rajongott alacsony, barna, feltűnően szép feleségeért, aki kedves volt, házas és nagyon tehetséges énekes. Ez a tehetség eleinte aggasztotta Lajost, féltékeny volt menyasszonyára, aki rangos énekversenyt nyert külföldi ösztöndíj lehetőségével. A fiatalember a sarkára állt, megmondta, hogy szakít Gizellával, ha elfogadja az ösztöndíjat. Egy asszony nem lehet több mint az ura!, jelentette ki keményen és Gizella pár nap zokogás után lemondott az énekesi karrierről és feleség lett. Ez a pár nap Lajos számára is nehéz volt, később unokája feleségének elmesélte, hogy sosem félt annyira, mint akkor, amikor Gizella gondolkodott. Annak a lehetősége, hogy Gizella a világhírt választja Lajosból rettegést váltott ki, de elveiből nem engedett. Sosem kételkedett abban, hogy Gizella világhírű lett volna, gyönyörű volt és nagyon tehetséges. Ezt megerősítette a második helyet elért hölgy későbbi sikere. A fiatal pár egyszobás lakásban lakott Kőbányán, boldogságban, szerelemben élve. A kis Éva születése után hamarosan átköltöztek a Fővárostól kapott kettő szobás lakásba, amit részletekben fizetve megvásároltak. Ebben a lakásban született Éva kistestvére Ottó 1929-ben. A kisfiú születése rendkívül nehéz volt, hatalmas feje miatt nagyon megkínozta édesanyját. Ez a későbbiekben Lajos számára fontos érv lett, amikor Évát a házasságról lebeszélte, nem bírnád ki te azt, amit egy házasság jelent, mondogatta. Ottó az utolsó magyar trónörökösről kapta nevét és erre Lajos még a legsötétebb években is büszke volt, úgy érezte: tiszteletreméltóságot, valamiféle rangot kap rendületlenségéért.

A kis Éva szép volt és jólnevelt, szófogadó kislány lévén a család baráti körének kedvencévé vált. Anyja alacsony termetét örökölte, de színeit inkább apjától kapta. Szőke hullámos haja, világoskék szemei és porcelán fehérségű bőre, szájában szabályosan csillogó apró rizsfogai mindenkit elbűvöltek. Jól tanult, élvezte, hogy szülei büszkék rá és mindig kicsit lenézte a 3 évvel fiatalabb Ottót, akivel sok probléma volt. Évikével sosem volt probléma. Természetesen nem tudta kivonni magát az öccse okozta kellemetlenségekből, de ezek csak fokozták tökéletessége tudatát. A gyermek Ottó nagyon falánk volt, vészesen elhízott, ezért az orvosok diétára fogták. A kisfiú erősen lázadt a korlátozás ellen, drámai hisztik zajlottak, de Gizella rendíthetetlen maradt, hiszen fia egészségéről volt szó. Egy idő után, amikor nem csökkent a súlya, a család kifigyelte, hogy Ottóka a kamrába jár ki éjszaka nassolni. Gizella ekkor kulcsra zárta a kamrát és a kulcsot a párnája alá tette, ám a kis éhező kilopta onnan, tehát megint csak jól bevacsorázott. Ezután a szülők olyan helyre tették a kulcsot, ahol Ottóka nem találta meg. A kisfiú olyan rohamot kapott, hogy mentőt kellett hívni. Ez a harmincas évek végén komoly teljesítmény volt. A történetet Éva nagyon jó sztorinak tartotta és hosszú évtizedek alatt sokaknak elmesélte rá jellemző leereszkedő nyájassággal. A rohamnak súlyos következménye lett: Ottó kényszerűen maradt, amin a család gyakran élcelődött. Lajos szerint ez nem is betegség volt, csak fia akaratán múlt, hogy nem győzte le falánkságát.

Az elemi iskola elvégzése után Éva az Angolkisasszonyok iskolájába került, itt élte át a háború éveit is. Az kívül esett érdeklődési körén, hogy az Angolkisasszonyok tandíját családja honnan és hogyan kerítette elő és juttatta el a kedves nővérekhez, szerinte ez nem az ő dolga volt. Maga a háború sem érintette meg, a borzalmakra nem szeretett gondolni, nem

engedte, hogy ilyen sötét gondolatok hassanak rá. A zsidókat nem szerette, számon tartotta ki az, de nem tartotta magát antiszemitának, és kereszténységére hivatkozva lekezelően ítélte meg őket. A családot viszonylag megkímélte a háború, a legnagyobb nehézség a tandíj megszerzésén kívül az volt, hogy a katonák elől elrejtse Gizellát, aki akkor pár évvel elmúlt 40 éves, és még mindig feltűnően szép asszony volt. Az oroszok a 40 éven aluli nőket elvitték krumplit pucolni és senkinek nem volt kétsége a valódi „munka” felől. Lajos minden bátorságát összeszedve felment a pincéből a lakásba, előkereste Gizella iratait, hogy megmentse feleségét. Amikor kb. 40 évvel később unokája felesége megkérdezte, hogy mi lett volna, ha mégis elviszik Gizellát, Lajos azt mondta, hogy elvált volna tőle, mert másé is lett.

A háború után a 19 éves Éva tanítónőként helyezkedett el Kőbányán. Élete csendesen folydogált, volt néhány barátnője, akikkel időnként színházba, moziba ment. Akadtak udvarlói, de csak komoly szándékú fiatalemberek jöhettek szóba, akik házassági ajánlattal fordultak felé. Apja mindig lebeszélte, a már említett mondattal. Éva hajlott az apai szóra, szófogadó volt mindig is és mélyen belenevelték, hogy a nőknek engedelmessékedniük kell. Amúgy pedig nem esett nehezére, mert igazán szerelmes egyik fiatalemberbe sem volt. Amikor lassacskán emelkedő fizetéséből már megtakarítani is tudott, herendi porcelánt kezdett gyűjteni. Eleinte kisebb darabokat, főként rózsákat, majd nippnek számító darabokat, végül nagyobb szobrokat. Minden típusú Dériné szobrot megvett, ott álltak a vitrines szekrényben szépen sorban, mint egy szabálytalan tánckar. A politikai helyzet enyhülésével szervezetteren utazni kezdett, minden évben elutazott valamelyik barátnőjével az akkor divatos országba körutazásra. Hazaérkezésekor Gizella mindig töltött paprikával és zserbóval várta.

Az évek teltek, egyhangúan múltak, munka, család, évente egy utazás. Udvarlók voltak, de tartósnak egyedül Lajos háziorvosa, az alkoholista Gyula bizonyult. Sosem teljesült be kapcsolatuk, de megmaradt a doktor haláláig. Éva részéről inkább barátság volt, ami gyakran terhes és kínos volt, de a Gyula neve előtti két betű nagyon jól hangzott. A férfi reménytelenül epekedett és mértéktelenül ivott.

Éva életében nagy pillanat volt, amikor 1959-ben Ottó megnősült és megszületett kisfia, Kisottó. Az akkori lakáskörülmények miatt a fiatal család Lajosékhoz költözött. Az egyik szobában Lajos, Gizella és Éva lakott, a másikban Ottó, felesége: Cica és Kisottó. Cica is tanítónő volt, de a város másik végén dolgozott. A segítség, az unokaöccsével való foglalkozás Évában a pótanyaság érzését hozta el, amit nagyon élvezett. A munka, a felelősség Cicáé volt, az öröm Éváé. A családban minden felnőtt harcolt a kisfiú kegyeiért, kivéve édesanyját, aki nem harcolt, csak egyszerűen szeretett. Cica tudomásul vette, hogy harmadrendű a családban, hiszen nő és nem született Bé, de alkalmazkodó természete, magas fokú érzelmi intelligenciája az első években megkönnyítette életét. Kisottó kamasz volt már, amikor Ottóék lakást kaptak és elköltöztek a kőbányai lakásból Zuglóba. Lajosék megszenvedték a hiányt és igyekeztek minél aktívabban részt venni unokájuk életében. Éva, mint keresztanya szintén fáradhatatlan volt a fiú befolyásolásában. Kisottó több dologban volt tehetséges, szeretett rajzolni, földrajz tanár akart lenni, de a család orvosnak szánta. Az állandó családi manipulációk, titkolózások felemésztették a fiú akaratát, apja érzelmi zsarolásának sosem tudott ellenállni, lassan a tanulásban teljesen motiválatlanná vált.

Gizella testvérei közül ketten is külföldre mentek, az egyik a háború előtt Amerikába, a másik 1956-ban Ausztráliába. Az amerikai rokonok 1966-ban meghívták Évát a nyári szünetre. Nagybátyja akkor egy kisebb patikát működtetett. Szeretettel fogadták, bemutatták a kinti magyar ismerősöknek a nagyon csinos, akkor 40 éves Évát, akit ott ért utol a nagy szerelem. A fiatalembernél idősebb volt pár évvel, de ez senkit sem zavart. A szerelem kölcsönös volt, akadály semmi, mivel a kisebb családi üzemet működtető szülők nagyon örültek Évának. Nem lett házasság a dologból, mert a fiatalembernek nem volt diplomája. Éva sajgó szívvel hazautazott, ahol a reptéren apja azzal várta: jó, hogy tudod, hol a helyed!

Éva következő nagy pillanata 1980-ban volt, amikor Kisottó megnősült. A templomi bevonuláskor Éva kísérté keresztfiát, mert neki volt nercbundája. Ezt a család eldöntötte, ez így előkelő, mondták és az, hogy netán Éva kölcsönadhatná a nercbundát Cicának, az nem fordult meg a fejükben. Éva úgy gondolta, hogy szövetségesre talál kis családi cselszövéseihez, de tévedett. Kisottó felesége, Husi, az anyósához húzott, a két nő között az első pillanattól nagyon jó kapcsolat alakult ki, ami később mély szeretetté fejlődött. Évát ez a kapocs eleinte csak zavarta, később viszont erősen irritálta. Szüksége lett volna erősítésre Husi részéről, akinek megítélése a családban kedvezőbb lett első fia születésével. Husi sem volt konfrontatív alkat, például akkor sem szólt vissza, amikor Lajos közölte vele, hogy nem adhatja leányának a tervezett nevekből egyiket sem, hanem Veronikának kell nevezni, mert Lajos 18 évesen tüdőbajban meghalt hűgát így hívták. Nem lett dráma a névválasztásból, mert a gyermek fiú lett. Később Éva számára azért kellett volna nagyon a megerősítés, mert nyugdíjba készült és szeretett volna venni színes tévét, ami Ottóéknak már volt. A munkatársai azzal búcsúztak tőle, hogy a megtakarított pénzét kiegészítik annyival, hogy megvehesse a tévét, de Lajos nem engedte. Amíg én élek, nem jöhet színes tévé a lakásba!, mondta elszántan és Éva engedelmeskedett, mint mindig. Kisottóék második gyermekének születése előtt Cica beteg lett. Nagyon gyorsan romlott az állapota, Ottó igyekezett mindenkit eltávolítani mellőle. Cica tudta, hogy nincs sok ideje hátra. Amikor menyének sikerült a kórházban felügyelet nélkül találkoznia vele, Cica már tudta, hogy akkor látják egymást utoljára. Meg fogok halni, mondta Husinak, aki ezt hitetlenkedve fogadta. Bizony, meg fogok halni!, nézd, mi van rajtam!, mutatta a kézzel festett selyem köntöst. Ezt Bééktől kaptam. Sosem kaptam semmit, ami új és értékes lett volna. Meg fogok halni! Ottó hazavitte és ezután már senkivel sem találkozott, rövidesen meghalt. Husi romokban hevert és semmi jelét nem adta, hogy Évával akarná pótolni anyósát. A gyász enyhültével egyetlen dolgot kért Ottótól, azt a terítőt, amit egy éven át hímzett Cicának. Ottó azt mondta, hogy elveszett, pedig Éva az amerikai rokonoknak ajándékozta. Cica halála után Éva a gyerekek nagymamájának nevezte ki magát, ennek megfelelően viselkedett és keserűen vette tudomásul, hogy nem az ő irányításai szerint élnek a fiatalok.

Röviddel a második kisfiú születése után Husi rettenetes dolgot követett el, elvált Kisottótól. Ezt a család sosem bocsátotta meg neki. Voltak ugyan próbálkozások a kibékítésre, de ezek a fiatalasszonyról lepattantak. A végső csalétek az volt, hogy Éva elment Husihoz és felajánlotta neki az életközösség helyreállításának fejében, hogy fiai helyet kapnak a frissen elkészült Bé kriptában. Husi csak mosolygott és, amikor Éva kifejtette, hogy Husi már biztosan nem kerülhet be a kriptába, mert elvált egy Bétől és ez megbocsáthatatlan, de a fiai bekerülhetnek, Husi már kacagott. Remélem, mondta, hogy nem az én gondom lesz a fiaim temetkezési helye. Kisottonak két évvel később lánya született egyik élettársától és Éva szerette volna, ha itt is nagymamaként működhetne. Icának, a kislány anyjának viszont elvárásai lettek volna egy nagymamával szemben. Ez már nem tetszett Évának, így a viszonyuk hűvös maradt. Lajos időközben meghalt, és Éva másnap megvette a színes tévét.

Kevéssel 95. születésnapja előtt Gizella is távozott az élők sorából, Éva magára maradt. A lakást megvette, immár másodszor és ezzel elérte, hogy Ottó végre kijelentkezzen a lakásból. A két férfit anyaként próbálta irányítani, de nem tartottak igényt rá. Gyakran volt egyedül, ekkor halottaival beszélgetett. Teltek az évek, Kisottó többször lakott nála, amikor ki akart törni élettársa-adta függőségéből. Éva ilyenkor ápolta, látta az elvonási tüneteit, de orvosig nem juttatta el, mert a megbiztosítási kártyáját élettársa széttépte és a magánorvos drága volt. A szekrényben lapuló ékszerekből, egyéb értékekből nem lehetett eladni, mert azok a családi ékszerek voltak, az erdélyi nemesi család étkezéslete, ezüstjei, címeres üvegei. Még nem töltötte be a 40. életévét Kisottó, amikor meghalt. Aktuális élettársa, tudván, hogy elkészített helye van a Bé kriptában, kijelentette, hogy köztemetéssel fogják eltemetni. Évát szíven ütötte ez a szándék, félretéve minden büszkeségét felkereste Husit azzal a kéréssel,

hogy lépjen fel, mint özvegy és szerezze meg a holttest feletti rendelkezési jogot. Husi megtette, így Kisottó a szülei mellett nyugszik a Bé kriptának nevezett halótelepi egységben. A Bé kriptá tulajdonképpen egy templom altemplomában kialakított kriptában 3 darab 3 személyes egység. Husi nevezte halótelepnek, mert, ha az, amiben laknak, az lakótelep, akkor az, amiben halnak, az halótelep, magyarázta fiainak.

A temetés után Éva szerette volna, ha kapcsolata „unokáival” szorosabbá válna. Többször meghívta őket és ilyenkor a család régi történeteiről mesélt. A gazdag erdélyi erdőkről, ahol a dédapjának hordógyára volt, a nagyanyjáról, aki bába volt a budai várban, mutogatta az ékszereket, dísz tárgyakat. Ez mind a tiétek lesz, mondogatta. Ajándékként az értéktelen dolgokat adta, amik legtöbbször a kukában végezték. Elvárta, hogy túrják a kritikáit és segítsenek neki, amit a fiúk egyre kelletlenebbül meg is tettek, végül viszont nem voltak hajlandók meglátogatni őt. Közben tartotta a kapcsolatot Kisottó lányával: Dettivel is, akinek szép kislánya született, ám nem akarta Éva elvei szerint nevelni. Egyre gyakrabban beszélgetett halottaival, úgy vélte, hogy vele laknak. A fiúkkal való végső szakítást is a halottak okozták. Barátnőjével elment egy látó asszonyhoz, akitől rontásvizet vásárolt, majd kidolgoztak egy tervet. A látó asszony vizéből a bosszú alanyának sírkövére kellett kenni és annak holtában sem lehet soha békessége. Sorra vették, hogy az altemplomban nyugvók közül ki ártott valaha nekik vagy családjuknak és bekenték a fedlapokat. Néhány családnak olyan magasan volt a nyughelye, hogy nem érték fel. Éva ekkor füllentéssel lecsalta Husi magas fiát a kriptába, de amikor a fiú meghallotta, hogy miről van szó, sarkon fordult és többé nem volt kapható sem találkozási sem beszélgetési Évával.

Éva elesett a lakásában, kórházba került és üzent Husinak, akit akkor már több éve nem látott. Az asszony meglátogatta és Éva, aki elmúlt 80 éves, kérte, hogy költözzön hozzá, legyen az eltartója. Erre Husi nem volt hajlandó, de látogatta Évát. Korábban már szóba került, hogy Éva idősek otthonába költözik, most Husi megint ezt javasolta. Éva pap ismerőse felajánlotta, hogy segít elintézni az elhelyezést. Az otthonban, amit kinéztek több gyermekkorú pajtása lakik, mondta a pap Évának és Husi lelkesen bólogatott, jó, ha vannak ismerősök, majd hívjon fel, ha beköltözött, búcsúzott el Évától.

Husi várt hónapokig, majd megfedekezett az egészről. Három évvel később Kisottó lánya, Detti kereste meg azzal, hogy Éva kórházban van. Eltartási szerződést kötött, elesett és kórházban van. Senki sem tudja, hogy került képbe ez az eltartó, de arra gondoltak, hogy így akarta Éva megleckéztetni őket. Éva a pappal, aki beköltöztette volna az otthonba, úgy összeveszett, hogy többé nem beszéltek. Eltartója, Józsi, egyben régiségkereskedő is volt. A nagyhangú, agitatív ember, amikor Husi felhívta, szinte megtiltotta, hogy bemenjenek a kórházba. Beszélni nem nagyon lehet vele, mert demens, mondta Józsi, de Husi bement hozzá. Nézte az alvó Évát, a beesett arcot, a hegyessé vált egykor kicsi, kerek orrocskát, szívében a Béék okozta millió tüskével és fájó sebbel elmondott egy halk imát, ezzel elkészítve tőle.

Éva halála után Husi lebeszélte Dettit arról, hogy elmenjen a temetésre. Mit kaptál te attól a családtól, kérdezte, nem anyagiakra gondolsz, hanem érzelmi gyökerekre, arra, hogy mit mondasz az apádról, mid van tőle? Semmim, válaszolta Detti és ennyiben maradtak.

Husi egyik fia kapta meg a közjegyző határozatát arról, hogy Éva után nincs hagyaték. Husi elmerengett a rengeteg ékszeren, értéktárgyon, szobron, porcelánon, ezüst étkészleten és tálak sokaságán, a nemesi címerrel festett üvegeken, amikre Éva olyan büszke volt, amik mégsem szereztek meg neki az oly nagyon vágyott családfői hatalmat. Elképzelte, amint ezek a tárgyak ott sorakoznak Józsi standján és vevőre várnak. Józsi majd költ hozzájuk valami családi legendát vagy, ha nem tud, akkor vesz egyet valami hajléktalantól a kocsmában egy vacsoráért. Husi kuncogott magában: pörköltön vett legenda – ez tetszik!

Pár évvel később Husit beszippantotta a családfakutatás. Ahogy keresgetett, ahogy jöttek az adatok, egyre izgalmasabb lett a kutatás. Elérkezett a Bé családhoz is, kutatni kezdte és

akkor döbbsent rá, hogy semmiféle adata nincs. Józsi, Éva eltartója még az iratokat sem adta oda nekik. Ez a gondolat tovább ment és Husi ráeszmélt, hogy tulajdonképpen Éva meglopta a 3 gyereket. Azok az értékek – a herendi porcelánokat kivéve – Évának és Ottónak közös hagyatéka volt, aminek a felét sem Ottó, sem Kisottó, sem a gyerekek nem kapták meg. Éva, a tolvaj! – gondolta Husi és kutatási kedve szárnyakat kapott. Ahogy jöttek sorra az ősök, közöttük szabó, kádár, temetőőr, téglamester, törvénytelen gyerekek sora és sehol a nemesi ág, Husi egyre vidámabb, felszabadultabb lett. Egész emberi ez a család, gondolta és úgy döntött, hogy a családfa lesz a 3 gyerek öröksége. Eleinte kicsit kesernyésen állapította meg, hogy azért, akármilyen szép és nagy lesz ez a családfa, az üknagymama zafír nyakékével nem vetekedhet, de hamar elhessegette ezeket a gondolatokat. A családfa egyre csak nőtt, terjedelmes lett felfelé és oldalágakon is, rajta sok név, adat, életek pár betűben, és közöttük az egyik Évái.

A Libegő környéke, Budapest

Fotó: **FEIGE MÁRTA**

KOLUMBÁN JENŐ

Az Isten tenyerén

Barkázik a nyárfa
bizakodó ága,
tavasz közeledtét,
reménykedve várja.

Rigó motoz halkan,
tavalyi avarban,
trillázó madárhang,
vidámság a dalban.

Erkélyemen ülök,
hallgatom a pezsgést,
szívemről lepattog,
a fekete festék.

Nagyokat is dobban
– néha már mosolygok –,
könnyebb lett a teher,
amit régen hordok.

Életet kap újra,
termékeny természet,
meglesem a csodát,
tőle leszek részeg.

Bódultan bámulok,
nyugalom szállt belém,
hitetlenként ülök,
egy Isten tenyerén.

Vonzások és taszítások

Vonzások és taszítások
között létezem,
elindulok, és megállok
ez az életem.

Gyönyörködtet mind ami szép,
és taszít a rút.

Kötök békét, de megvívok
minden háborút.

Ha kell akkor simogatok,
vagy öklöm lecsap.

Csókolna is téged a szám,
de ha kell harap.

Mosolyogni is tudok, és
gyengéd is vagyok,
előfordul olyan is, hogy
magamba rúgok.

Kedvem olyan, mint az idő,
Viharos, vagy szép.

Szélsőségek között élek
te utálhatsz még,
de ha nekem majdan egyszer
szívedet adod,
nem elégszem én meg vele.

Többet akarok.

Nem csak a szíved kell nekem,
hanem te, magad.

Ha nem vagy enyém teljesen
semmim nem marad

FÜREDI FERENC

Hazám, a lakótelep

Engem már rég nem érdekelnek
városomban a paloták
az üres, kongó stadion
és tapsikoló ostobák.

Szeretem én a lakótelep
szürkeségét, a kopár fát,
szemközi ablak sárga fényét,
kopott erkélyek fogsorát.

És szeretem mind, aki itt él,
Angyalföldön vagy Megyeren.
Legyen az ország bármely táján:
mind a rokonom nekem.

A mi hazánk itt minden otthon!
Az utcák, közök és terek.
Itt kóborol majd talán egyszer,
a szellemem és a szellemed.

Jóságos kísértetek leszünk,
ha visszaúznak vágyaink,
nyugodtan alhatnak unokáink:
Vigyázzuk színes álmaik.

Emlékek

Ki emlékszik, mi volt tegnap?
Akkor is volt talán egy nap.
Mint a többi, oly unalmas:
Feledhető emlékhalmaz.

És az elmúlt hónapokra?
– Tollamból szétfolyt a tinta
ecsetemen nincsen festék –
Lámpafénytől lucskos esték.

Emlékszel az elmúlt évre?
Hol van pillantásunk fénye?
Mondtuk hej, de bezzeg régen
égtünk egymás szem-tükrében.

Tíz év, száz év olyan mindegy.
Kibányásznánk minden kincset,
idevonszólnánk a mába.
ha nem volna magas ára.

Minden gondolatunk emlék.
Lábunk sem a jelenben lép.
Járni tudtam. Most repülni...

Félek élni, félek halni.

Budapest, 2021.

Füredi Ferenc e két verssel megnyerte a Kassák Lajos költői pályázatot 2021-ben.

EGERVÁRI JÓZSEF

A halór álma és ébredése

– Minden nő az enyém lesz, akit csak akarok, akit csak megkívánok! – vigyorgott a tükör előtt Kormos Lajos, marokra fogta ágaskodó farkát, mely nem volt nagyobb egy letört, vékonyka ágcsomknál. – Enyém lesz a tó, és a falu is. Minden az enyém lesz!

– Jaj, fiam, ne flangálj már állandóan meztelen, én az anyád vagyok!

– Nem tudsz kopogni? – förmedt rá a fiú. – Ez az én szobám.

Anyja vágott egy grimaszt, legyintett, aztán kihátrált az ajtón.

Az első kék fedelű kockás füzetet akkor nyitotta meg, amikor a horgásztónál kinevezték halórnek.

– Lesz itt rend! – újságolta lelkesen otthon. – Vége az ingyen halnak, a folyamatos lopásnak, a tolvajoknak levágjuk a kezét! – közölte határozottan.

– Fiam, legyen eszed, ez egy kis falu, mindenki ismer mindenkit.

– Anyám, te ehhez nem értesz! – torkolta le anyját Kormos. – Fejlődni csak úgy lehet, ha megőrizzük értékeinket, befektetünk a jövőbe, merünk nagyot álmodni.

Kormosné Kocsorák Mariska komoran nézett egyetlen fiára. Huszonnégy éves, csinoska legény, bár kicsit alacsony, nagyapjára hasonlított, aki zömök, makacs ember volt, soha nem tűrt ellenvetést, mindennek úgy kellett történni, ahogyan ő kitalálta.

Kormosban tomboltak a hormonok, friss halóri bizonyítványával a kezében úgy érezte, övé a világ, ha a világ nem is, akkor a falu, ha a falu nem is, de a halastó mindenképpen, mert egy halóri állás felelősségteljes feladat. Nem úgy van az, kérem, hogy a horgász egyszerűen bedobja a csalival tűzdelt horgot, a hal ráharap, a horgász kifogja, és már viszi is haza a zsákmányt. No, nem ám! A zsákmányszerzésnek szigorú szabályai vannak, bármennyi pontyot, kárászt, csukát, amurt, harcsát a pecás kifoghat a gyönyörűen fodrozódó halastóból, bármennyi csalit aggathat a horgára, de tilos a beetetés, és legvégül csak kettő darab halat vihet haza, a többit vissza kell engedni a vízbe, ha tetszik ez neki, ha nem. Ez a szabály.

A halastó nem feneketlen kincsesbánya, bár erről nem volt teljesen meggyőződve, és ez a számára értelmezhetetlen gondolat képes volt elrontani egész napját. Dühödten lökte el magától az üres talicskát a domboldalon kacskaringózó keskeny úton, mely oldalára dőlve állt meg a csalitosban.

Kormos Lajos szigorú halór volt, mindenkinek alaposan megmondta a magáét, akit csaláson, lopáson kapott, kíméletlenül elkobozta a halastó düledező kapujában a megrettent horgászoktól a pluszban kifogott, elmés trükkökkel táskában, gumicsizmában, kalapban és még ki tudná megmondani, miféle helyeken elrejtett halakat. Azonnal kiszabta a büntetést, az eltűnt, felfüggesztést, az örökös kizárást, amelyeket kék színű, kemény fedelű kockás füzetében adminisztrált, nehogy a későbbiekben hibát kövessen el. Ez a kockás füzet idővel aranyat ért, szinte a falu teljes lakossága szerepelt benne különféle címszavaknál, a horgászok, a nem horgászok, a támogatók, a nem támogatók, az ellenlábasok, a tavat szeretők, a horgászatot utálók, no, és persze mindennek a fordítottja is.

Kormos hamarosan kezdte magáénak érezni a tavat, benne a vizet, a vízbe hajló fűzfák ágait és leveleit, a halakat, a békákat, a nádast, a sást, azonban többet akart holmi érzésnél, többet, sokkal többet.

Gyorsan tekintélyt vívott ki magának, a halastó közgyűlés által választott vezetője, Pamlag Karcsi, a volt termelőszövetkezet nyugdíjas elnöke, gyakorló alkoholista mindig megvereggette a vállát, amikor a tónál összefutottak.

– Csak így tovább, fiam! Sokra viheted még! – mondta szigorú tekintettel, és választ sem várva megindult a büfé felé.

Kormos egyetértett vele, lesz még ő Gödönyén valaki, még az is lehet, hogy a falu első embere, tán még szobrot is állít majd neki az utókor. Este otthon kinyitotta a kék színű, kemény fedelű kockás füzetet, és átolvasta az összes bejegyzést.

Másnapról mintha megváltozott volna a fiatal férfi, előzékenyen, udvariasan diskurált a horgászokkal, figyelmét a halastó közgyűlésének tagjaira koncentrált; Hájas Zolinak, a történelemtanárnak három féldeci barackpálinkát fizetett a büfében, Csesznek Albertnek, a művelődési ház vezetőjének segédkezett a halpucolásban, Vadas Ádámnak, a futballklub edzőjének megveregette a vállát a kapunál, mosolyogva elengedte, amikor a szatyrában három csukát és két pontyot talált.

– Úgy is döglöttek már! Vidd csak el őket! – vigyorgott vesébe hatoló pillantással.

A füzetbe minden apró részlet bekerült:

- Kónyad Gáspár, asztalos, két kifogott csuka eltulajdonítási kísérlete – fél évre kitiltva
- Seprős Ármin, vasutas, egy ponty, egy busa – fél évre kitiltva
- Bendek Gusztáv, tanár, két ponty – figyelmeztetve (iskolai osztálytárs)
- Hadas Gerzson, közterület-felügyelő, három ponty – figyelmeztetve (nem árt vele jóban lenni!)
- Priczek Jenő, három csuka, egy ponty – figyelmeztetve (iskolai osztálytárs).

A tó a jövő, a mi jövőnk, mert benne foglaltatik múltunk, jelenünk és jövőnk! Tenni kell a tóért, megőrizni, védelmezni, megújítani, hogy még unokáink is ülhessenek a partján, még ők is bedobhassák a horgot, mert most nincs teljesen jól minden! Tennünk kell valamit, nekünk is meg kell újulnunk, mert ha nem leszünk rá képesek, elkótyavetyéljük a jövőt! Új elnök kell, Karcsi bácsi felett már eljárt az idő, új szelek fújnak, már nem elég a csodára várni, a csodát meg kell teremteni! – hangoztatta faluszerte és a büfé előtt, egy-két pálinka mellett, komolynak látszó magánbeszélgetésekben.

Azon a forró, augusztus végi közgyűlésen elnökké választották. Pamlag Karcsi, a régi elnök nem gratulált neki, pillantást sem vetett rá, köszönés nélkül sétált el mellette. Egyetlen szavazatot sem kapott. Méltósággal vette tudomásul, de többé nem tette be lábát a horgásztóhoz.

Az új elnök vehemensen látott neki feladatainak. Kitakarította a tavat körülölelő erdőt, sétáló utakat vágatott, díszes padokat raktak ki az ösvények mentén, úgy tűnt, a vízpartig futó dombokon mindig frissen van nyírva a fű. A kockás füzetben gyűlte a bejegyzések.

Kormos jó gazdának bizonyult, híre ment a kiglancolt kis falusi halastónak, egyre több osztrák pecás járt át hozzájuk a közeli Ausztriából.

Vityeki bácsi ült a padon, cigarettázott, a seprűt és a gereblyét nekitámasztotta a pad hátuljának. Az új elnök csípőre tett kézzel állt meg előtte.

- Vityeki bácsi, ez munkahely. És nem lehet mindenhol cigarettázni. Ismeri a szabályt.
- Hallottam már róla – bólintott az öreg. Rezzentelen tekintettel bámult a fiatalemberre.
- Akkor?
- Nincs akkor. Elszívom a cigarettámat, aztán folytatom a munkát.
- Ne a vendégek előtt ücsörögjön. Menjen a szerszámtároló mögé, vagy ahová akar. Ezt nem tűröm.

– Ne tőrjed – vonta meg vállát az idős férfi.

Kormos nem szólt semmit, sarkon fordult. Vityeki bácsi régen nagyapja barátja volt. De nagyapja nem élt már. Nincsenek szerzett jogok többé. Örökös jogok főleg nincsenek. Vityeki Frigyes neve mellé egy piros kérdőjel került, vastagon átírva.

A kék fedelű kockás füzet lassan megtelt, a horgászegyesület valamennyi tagjáról szerepelt benne bejegyzés, de még a vendégekről is, a falu szinte összes lakójáról. A fiú

fejében tökéletesen rendszerezve jelentek meg az információk, a kapcsolatok, az „erős” emberek, a jelentéktelenek, a befolyásolhatók, a kötözködők és az okoskodók.

Közeledtek az önkormányzati választások, Kormos is jelöltette magát polgármesternek. A tónak híre ment a környéken, a falusiak alig győzték elszállásolni a tömegesen érkező osztrák, német pecásokat. Régen ősszel megállt az élet a faluban, ám most téli horgászatokat is rendeztek, a művelődési házban gasztronómiai esteket, utána táncos mulatságokat.

– A polgármesteri hivatalnak nem nagyon van pénze – csóválta meg fejét Keravács Zakariás, a polgármester –, de tetszik nekem a talpraesettséged, az elképzeléseid, százezret talán ki tudunk szorítani. Majd értesítelek.

– Az is valami, köszönöm – bólintott Kormos. Hazafelé menet megállapította, hogy Keravács alkalmatlan polgármesternek, csak a saját embereit támogatja. Kék fedelű kockás füzetébe, már a másodikba, újabb bejegyzések kerültek. Napokig bújt a falu költségvetését, a képviselő-testületi ülések jegyzőkönyveit.

A horgásztó szépült, megmozdult a falu, új kerítést építettek, új padok, kiülők, bungalók készültek, a messzebről érkező vendégek már szálláshelyet is találtak a tó partján. A halastó tényleg megszépült, egyre több osztrák horgász töltötte ott idejét, költötte pénzét. Kormos Lajos minden reggel büszkén sétált körbe birodalmában, Vityeki bácsin kívül nem mert szólni senki, ha nem tetszett valami, az eredmények a fiatal elnököt igazolták, egyre több falusinak adott munkát a halastó.

– Hetente kétszer, Vityeki bácsi! Vagy kirúgom! – fenyegette meg az öreget Kormos. – Ha lesz pénzünk, veszünk fűnyíró traktort, de addig tologassa csak a meglévő fűnyíró. Belefér az idejébe.

Az öreg a bajusza alatt morgott valamit, nem lehetett érteni, aztán megfordult, elindult a szerszámoskamra felé.

Az őszi önkormányzati választásokat is Kormos nyerte, már majdnem betelt a harmadik kék fedelű kockás füzet, minden este átolvasta az összes bejegyzést. Keravács megfenyegette, meg fogja buktatni, egy siheder, egy ilyen kis takonypóc nem fogja kiebrudalni kényelmes polgármesteri székéből, erre mérget vehet.

Kormos egy fotót nyomott az orra alá, melyen Keravács és a szeretője a soproni strand medencéjében csókolózott. Vérben forgó szemekkel bámulta a fotót, de egyetlen hang sem jött ki a torkán. Kormos megveregette a vállát, aztán kitessekelte a polgármesteri irodából.

Elégedetten feszített a volt polgármester irodájában. Tetszett neki a bőr forgószék, a faragott íróasztal. Jucikát, az ötven körüli titkárnőt másnap áthelyezte az adócsoporthoz. Öreg és csúnya. Neki egy fiatal lány kell. Eszter. Igen Eszter. Már régen kinézte magának. Nagyon szép lány, Kosaras Demeter, a kocsmáros lánya.

Gödönye néhány hónapon belül átalakult, az új polgármester egymás után nevezte ki a közhatalmú emberek élére egykori osztálytársait, Priczek Jenő lett a jegyző, alacsony, vörös hajú, csenevész férfi, akinek mindig is vágott az esze.

– Az emberekkel el kell hitetni, hogy értük dolgozunk. Néha adni kell nekik, hogy utána legyen mit duplán visszavenni – közölte hidegen. Demeter Anna, a hivatal újdonsült gazdasági vezetője bőszen bólogatott. Már az iskolában is tetszett neki Priczek, de sosem mert közelíteni hozzá, arról pedig fogalma sem volt, hogy a fiú meleg, Demeter Anna pedig alulról súrolta a száz kilót.

– Amit a papír elbír, az mind rendben van – mosolygott a jegyzőre. Priczek nem viszonzta a mosolyt, gondolkodott.

– Sokkal több pénzre van szükségünk! – dörzsölte össze tenyerét. – Pályázni fogunk. Mindenre!

– Jól van, gyerekek, dolgozzatok, meglesz a jutalom – vigyorgott Kormos. – Én akarok egy komolyabb autót, Anna, nézd meg, hogy van-e rá pénz, és mikor rendelhetem meg.

- Eszterke, édesem, mikor leszel már az enyém? – kérdezte a polgármester a csinos, fiatal hölgyet, aki elé tolta a dossziét.
- Itt írd alá – mutatott a lap aljára –, én a titkárnőd vagyok, nem a szeretőd.
- A kettő szinte együtt jár – vigyorgott Kormos.
- Nincs benne a munkaköri leírásomban.
- Beletesszük. Azon ne múljk.
- Egy frászt! – rázta meg fejét Eszter.

– Tisztelt hölgyeim és uraim! – kezdte ünnepi beszédét a fiatal polgármester. – Nekünk céljaink vannak az étellel, olyan nemes céljaink, melyeket mindenáron megvalósítunk, még akkor is, ha vannak ágálók, köpködők, ha vannak olyanok, akik akadályokat gördítenek is elénk. Ők azok, akik itt maradtak a múltból, akik még mindig meg akarják mondani, hogy nekünk mi a jó, akik korlátozni akarnak jogainkban! Ezt nem tűrhetjük! Ők az ellenségeink, a falu ellenségei, a fejlődés ellenségei! Megígérhetem önöknek, amíg én leszek a polgármester, minden erőmmel, minden eszközzel küzdeni fogok ellenük. Ehhez kérem az önök támogatását!

Az a közel száz falusi, akit meghívtak a karácsonyi ünnepségre, felállva tapsolt. A listát Priczek állította össze, „lojális támogatók” volt a címe, vállalkozók, cégvezetők, magasabb kapcsolatokkal bíró személyek, a helyi plébános, a lelkes aktivisták, valamint kigyúrt focidrukkerek, akik rendfenntartásra és rendbontásra is bevethetőek voltak, ahogy a helyzet épp megkívánta.

A polgármesteri hivatal dísztermében a terített asztalok roskadoztak a feltálatl ételektől és italoktól, a meghívottak nem voltak szégyenlősek, tömték magukba a libamájat, a szarvasgombás húsokat, a kaviárt, folyt a whisky és a pezsgő. Kormosnak mindenkire volt egy-két jó szava, mosolyogva sétált körbe, a közönség pedig hálásnak mutatkozott.

Lassan kiépült a rendszer, sok támogatót szereztek, nem csak a faluból, Priczek és Demeter Anna jól végezte a dolgát, a pályázatokból dőlt a pénz, látszólag fejlődött a falu, a főutak, a hivatal, az iskola, a templom megújult, a halastóhoz már nem csak osztrákok jártak, hanem németek, csehek, svájciak, sőt, belgák, hollandok is.

Kormos elégedett volt művével, egyre ritkábban forgatta a kék fedelű kockás füzeteket, csak ritkán olvasott bele egyikbe, másikba, amikor gondja támadt.

– Negyven százalék tisztán visszajön. Az mind a miénk – vigyorgott Priczek. – A Bahamára fogok költözni.

– A fele az enyém, a többin osztozhattok. Már az elején megállapodtunk – húzta fel szemöldökét Kormos.

– Igen, tudom. Úgy is történik. Svájcban van a pénzed, és a gyémántok is. Szólok, ha le kell lépni.

– Én nem akarok lelépni. Én vagyok itt a király, vagy inkább az Isten. Élet és halál ura vagyok – nevetett Kormos.

– Ezzel én nem viccelnék – nézett rá rosszállóan Demeter Anna. – A falu lakóinak többsége elégedetlen. A közmunkáért kapott bér kevés. Juhos Laci hajtja őket, igyekszik befogni a szájukat, de megy a zúgolódás.

– Nem baj, hadd zúgolódjanak, a népnek az a dolga.

– Ne vessünk nekik valamit? Holnapután karácsony lesz – vetette közbe Priczek.

– Jól van. Állítsatok össze csomagokat. Élelmiszert, édességet, ahol van gyerek, kerüljön bele valamilyen olcsó játék is. De ne vigyétek túlzásba.

A karácsonyi mise után Kemenes atya megállította Kormost.

– Bocsásson meg, polgármester úr, szánna rám néhány percet?

- Hogyne, atyám.
 - Nem akarom zavarni, tudom, hogy milyen sokat tett a faluért, új sportcsarnok, focipálya, a templomot is felújította.
 - Akkor mi a baj, atyám?
 - Tudja, kedves polgármester úr, az emberek többsége egyre nehezebben él meg. Kevés a fizetés.
 - Minden törvény szerint van. És nincs is több rá! – fakadt ki Kormos.
 - Tudom, hogy nem egyszerű, nehéz lehet egy ilyen falut kormányozni, de sok lett a gazdag ember, ám még több a szegény.
 - És mit csináljak? Vegyem el a gazdagoktól, adjam a szegényeknek? Ki vagyok én ön szerint, atyám, Robin Hood?
 - Nem, dehogy, ne értsen félre, csak aggódom, félek, hogy lázadás tör ki, az emberek tüntetni fognak.
 - Tüntessenek! Joguk van hozzá. Majd este hazamennek.
 - Annak soha nincs jó vége, ha az emberek zúgolódnak.
 - Atyám! – ragadta meg Kormos a pap reverendáját. – Megszépült a temploma. Megkapta az iskolát is. Tudom, hogy az egyedülálló öregeket rábeszéli, hogy hagyják házukat az egyháza, aztán – érdekes módon – minden ingatlan az ön testvére, és nem az egyház nevére kerül. Sosem tettem szóvá. Csak annyit kértem, ön Isten szolgája, hallgatnak önre az emberek. A hit csodákra képes, és minden eszköz az ön kezében van, hogy lecsillapítsa az embereket. Ért engem, atyám?
 - Teljesen, polgármester úr. Teljesen.
- Néhány pillanatig szúrósan nézett az atya szemébe, aztán kiviharzott a templomból. A pap nagyot sóhajtván törölte le homlokáról az izzadságcseppeket.

Este otthon Kormos elővette a kockás füzeteket. Nem értette, mi a baj, senkit nem hagytak magára, senkit nem hagytak az út szélén, a munkanélkülieknek is biztosítottak közmunkát, csak úgy ragyog a falu a tisztaságtól. Rend van, csönd van, nyugalom van. Mit akarnak még? Persze, tudja, azok lázítanak, akik nem a faluban dolgoznak, hanem átjárnak más településekre, nekik semmi sem jó. Lázadoznak a tervezett footballstadion ellen, de miért is? A sport hasznos a fiataloknak. És neki is hasznos, vigyorodott el. Azt mondják, nincsenek jelentős beruházások, nincsenek új munkahelyek. Nincsenek. Folytattak tárgyalásokat, de ezek az idióta kapitalisták nem értik meg, hogy nálunk másképp mennek a dolgok. Csak a számokról és a hatékonyságról, a képzettségről dumáltak, de azt nem akarták tudomásul venni, hogy a jóindulatnak, az együttműködésnek, a szándéknak is ára van. Beteleپülnek Gödönyére, aztán majd ők akarják megmondani, hogy hogyan kell irányítani a falut, az embereket. Na, azt már nem! Elmúltak azok az idők, öntudatra ébredtek, feltámadt a szittya erő, olyan, mint a forgósél, senki és semmi nem állíthatja meg! Csak hozzák a lóvét, szórakozzanak, költsenek náluk, abból is jól megél majd a falu. És ő is.

- Ismét közeledtek az önkormányzati választások. Biztos volt abban, hogy újrávalasztják.
- Beszélünk kell! – ragadta meg karját a hivatal folyosóján Priczek.
 - Valami gond van?
 - Igen, baj van. Össze kell pakolnunk, el kell tűnnünk.
 - Normális vagy? Tegnap költöztem be az új házamba. A falu legszebb háza.
 - Lajos, vedd komolyan, amit mondok. Felsőbb körökből szóltak, hogy szemet szűrt a falu, bár én azt gondolom, valaki felnyomott bennünket, aki kimaradt a jóból.
 - Elkapjuk. Elintézzük – emelte magasra mutatóujját Kormos. – Velünk senki sem packázhat!
 - Lajos. Értsd meg, a helyzet veszélyes, nagyot bukhatunk.

- Jenő, ne majrézz, megoldjuk ezt is, mint mindent.
- Nem fogod fel, te barom, hogy itt a játék vége?
- Nem, nem lesz itt a vége, hidd el nekem. Én vagyok itt a király, vagy mondhatnám, hogy maga az Isten. Ezt senki nem veszi el tőlünk! Erre megesküszöm!
- Figyelj, én osztálytársad voltam, együtt vittük végig ezt a bulit, de cellatársad nem akarok lenni – közölte hűvösen Priczek. – Én már összepakoltam.

Kormos dühösen legyintett, beült a szolgálati Audijába, kihajtott a halastóhoz. A tó mindig megnyugtatta, ott tudott gondolkodni. Az egyik bungaló az övé volt. Ott tartott minden fontos dolgot. Csak neki volt kulcsa a faházhoz. Nekitámasztotta hátát a vaskos fagerendáknak. Most kezdődhetne az élet, mordult fel, nem, nem vehetnek el tőle semmit. Priczek mindent „lepapíroszott”. Jogilag minden rendben van. Senki sem köthet beléjük.

Lassan beesteledett. Váratlanul megcsörrent a telefonja. A kijelzőn Demeter Anna nevét olvasta. Nem volt kedve beszélni vele, de csak meggondolta magát. Anna síron túli hangon szólalt meg. Lassan, megfontoltan. Azt mondta, menjen be a hivatalba. Nagyon fontos. Priczeknek igaza lehet. Talán már ott vannak a rendőrök.

Zuhogni kezdett az eső. Keresett egy nagy utazótáskát, a titkos iratokat, belegyömöszölte. Még négy táska lett tele a cuccaival. Ki sem tudja vinni egyszerre a kocsig. A bungaló oldalának támasztva talált egy talicskát. Az öreg Vityeki műve, dohogott, nem vitte a helyére, de kapóra jött. Villámlott, ömlött az eső. A talicskára dobálta a táskákat, a tópart melletti sétányon elindult a kapu felé, olyan gyorsan, amennyire csak tudott. Az egyik kanyarban lecsúszott a lába a térköves útról, a talicska megbillent, lába belesüppedt a saras, vizes fűbe. Kificamította a bokáját. A fájdalomtól felordított. Igyekezett lábra állni, de képtelen volt rá, mintha csak kést forgattak volna lábfejeében. Erőtlenül hanyatlott a fűre, az erős fényű lámpa alatt feküdt.

– No, csak nem, fiatalúr? – magasodott fölé Vityeki bácsi. – Mi volt ilyen sürgős, hogy az esőben talicskát ragadj? Még sosem láttalak dolgozni.

– Jaj, de jó, hogy itt van, Vityeki bácsi. Kificamítottam a bokámat, nem tudok elvergődni a kocsimig. Ezeket az iratokat sürgősen be kell vinnem a hivatalba – könnyörgött a fájdalomtól eltorzult arccal Kormos.

– Aztán miféle iratok ezek? Mit keresnek itt? – csodálkozott az öreg. Az egyik táska zipzáráját széthúzta, kivett belőle egy műanyag szobrot.

– Ahhoz semmi köze! – mordult fel Kormos. – Inkább segítsen.

– KORMOS LAJOS POLGÁRMESTER ÚRNAK, A GÖDÖNYEI SAKKSZAKKÖR LEGKIVÁLÓBB STRATÉGÁJÁNAK – olvasta hangosan az öreg.

– Tegye le azonnal! – ordított rá a férfi.

– Nofene, te tudsz sakkozni? – vigyorgott az öreg, aztán egy laza mozdulattal a tóba hajította a diszkoszvetőt ábrázoló műanyag szobrocskát, mely néhány pillanatig a tó vizén hintázott, majd elsüllyedt.

– Semmi köze hozzá! Azokban a táskákban minden az enyém! Hogy merészelte beledobni a vízbe, maga vén hülye! – dühöngött a polgármester.

– KORMOS LAJOS POLGÁRMESTER ÚRNAK, A GÖDÖNYEI SZÉPSÉGVÉRSÉNY LEGSÁRMOSABB ZSŰRITAGJÁNAK – folytatta a felolvasást Vityeki bácsi. Hangosan felröhögött, szívből jövőn, néhány pillanatig meg sem tudott szólalni. – Szóval, te kis seggdugas, te vagy a legsármosabb? A népeknek tényleg elment az eszük – jegyezte meg, miközben a műanyag, aranyszínű nőt ábrázoló díjat a vízbe hajította.

– Az az életem, Vityeki bácsi, ne dobálja be a vízbe! – könnyörgött megsemmisülve Kormos.

– Ha ez az életed, akkor keress másikat – dohogott az idős férfi. – KORMOS LAJOS POLGÁRMESTER ÚRNAK, A GÖDÖNYEI FUTBALLCSAPAT LEGKIVÁLÓBB TÁMADÓJÁNAK – betűzte lassan a halastó gondnoka. – Te gyerek, nagyapád forog a sírjában. Ő nagyon rendes ember volt, de te a körme alatti piszokkal sem érsz fel.

Felnyalábolta a táskát, valamennyi műanyag díjacskát belezúdította a tóba. Kormos feljajdult, aztán csak feküdt mozdulatlanul a fűvön, a zuhogó esőben. Úgy érezte, szíve jéggé fagyott, már nem is dobog. Menekülne, de nem tud.

– Tudod, fiam, te nagy szemfényvesztő vagy.

– Én a tóért, a faluért dolgoztam! – csattant fel Kormos. – Azt akartam, hogy mindenkinek jó legyen.

– És jó lett?

– Jó lett.

– Egy frászt lett jó! – toppantott Vityeki bácsi. – A négyezer falusiból talán százan jártak jól veled, a többiek egyik napról a másikra élnek. Persze, nem te vagy a hibás. te csak egy ügyes csibész vagy a haverjaiddal együtt, meggazdagodtál, az orránál fogva vezetted a népeket kacifántos beszéddel, egymásnak ugrasztottad őket, magadhoz ragadtad a hatalmat, de nem tudtad igazán, hogy mit kezdj vele. Annyira nem voltál okos, hogy megértsd, mindenkit nem lehet eltiporni, nem lehet a sárba nyomni.

– Én nem bántottam senkit! – kelt ki magából Kormos.

– Te nem. Megtették helyetted a csicskáid. Soroljam a neveket, akiket kirúgtál a hivatalból, az iskolából, a könyvtárból? Azokat távolíttattad el, akik értettek a szakmájukhoz, hivatásukhoz, helyettük a hozzád lojális falusiak kerültek, akik soha nem kérdőjelezték meg a döntéseidet, akik vakon bólogattak. Nem csak te vagy a hibás, fiam, hanem azok, akik ezekkel a nyamvadt műanyag díjakkal elhitették veled, hogy te vagy a király, akik anyagi előnyökért, állásféltésből bólogattak neked reggeltől estig. De te nem csak király akartál lenni, hanem Isten, az viszont még nem sok embernek sikerült, legalábbis én egyet sem ismerek.

– Én jót tettem a faluval! – ordította Kormos. – Megköszönhetnék, de nyilván valaki feljelentett, mocskos árulóvá vált, most romba dönti, amit felépítettünk.

– Tévedsz. Ismét tévedsz. Attól, hogy valaki nem ért veled egyet, hogy nem méltányolja a módszereidet, nem része a te hűbéri rendszerednek, attól még lehet rendes ember, még akarhat jót a falunak.

– Jól csináltam, én voltam az egyetlen alkalmas ember, aki a falut felemelhette. És fel is emeltem.

– Jól csináltad. Közben néhányan meggazdagodtatok, a többség pedig lecsúszott. Kaptál esélyt, hogy elismerjenek, tiszteljenek és szeressenek, de nem éltél vele, a tiszteletet, a szeretetet ki kell érdemelni, azt kikövetelni nem lehet.

– Megtudom, hogy ki volt az áruló, ki volt a szemét besúgó, kicsinálom, megígérem! – sziszegte dühösen és elkeseredetten Kormos.

– Te már senkit sem fogsz kicsinálni, fiam, már elveszítetted a hatalmat, a faluban futótűzként terjedt délután, hogy hamarosan jönnek érted a rendőrök.

– Ne legyen ebben olyan biztos, mindent papírral tudok igazolni, semmit sem fognak találni.

– Priczek barátod már meglépett. Láttam délután, amint pakolta a bőröndöket, táskákat az autójába. Csikorgó kerekekkel indult a háza elől.

– Nem, engem sosem hagynak el a barátaim! Én tettem naggyá őket.

– Te csak bűnrészessé tetted őket. Mindent elvesznek majd tőletek. Semmitek sem marad, csak a rabruha, a cella négy szürke fala, az örök lépteinek monoton koppanása.

- Maga egy vén bolond. Semmit nem ért a világból.
- Lehetséges, hogy én már vén bolond vagyok, de Eszter még fiatal. Az utóbbi időben sokat segítettem neki fénymásolni mindenféle papírokat.
- Eszter? Az lehetetlen, hiszen szeretem. Odavettem magam mellé. Azt akartam, hogy legyen a feleségem – felelte döbbenten Kormos.
- Magad mellé vetted, de gyorsan ráébredt, hogy ti nagy gazemberek vagytok. Neki köszönheted, hogy hamarosan csattan csuklódon a bilincs, úgyhogy megtanulhatsz végre rendesen imádkozni a pap barátoddal együtt.
- Nem a barátom – közölte komoran Kormos. – Talán tényleg nincsenek barátaim, csak szövetségeseim voltak. És álmaink, melyeket majdnem sikerült megvalósítani.
- És az emberek álmával mi van? – csattant fel Vityeki bácsi.
- Mindenki álmodja a maga álmait! És tegyen érte – vetette oda Kormos.
- Jól van, fiam. Ahogy gondolod. Úgy látom, megérkeztek a rendőrök. Én visszatolom ezt a talicskát a helyére. Aztán hazamegyek. Iszom egy pohár bort. Holnap korán kelek, horgászni akarok. Harcsapaprikást kívánok. A hétvégén pihenek, hétfőn pedig leszedem a horgászto kapujáról a táblát, melyen az áll: Kormos-tó! Mert többé már nem az.

Visegrád, Duna-part

Fotó: **DARVAS JUDIT**

SZEPESI JOLKA

Az ebéd maradéka

Először lassabban lépdelek, majd a látómezőben
fehér hiányok gyűlnek,
megszűnik a folytonosság,
újra kell nézni mindent,
megkapaszkodni, ha sodornak a vissza nem térő
kétségek.
aztán újra gondolni, megszámolni megvan-e még
az előző pillanat
hiába sietnek körülöttem,
tudom, ilyenkor célravezetőbb csöndben maradni
és ráérezni mikor kell előhúzni a kiváltságokat,
de csak módjával, mert szükségét magam is elhiszem
és akkor a lélek csak szárad tovább,
míg eltűnik, akkor a test is követi és
maga után hagyja a tányéron az ebéd maradékát.

Emlékfoszlányok

Gyermekként ami van, az természetes,
a testnek jóleső, a kézzel megfogható,
a Vasorrú bába még a Rengeteg erdőben él,
szakadó láncú hinták kétsaroknyi távol,
itt sebekkel borított józsefvárosi házak

guggolnak körém,
jégkristály csilingelésű fázós villamosok,
magányos, liba-zöld falaknak dőlve a szünetben,
páncél cipővel azonos színű vért,
magam előtt tartani sosem felejttem.

KETTKÓ ISTVÁN

Nyárvégi hullámverésben

Hallod-e szíved dallamát, mikor fénylik a csókom
ajkadon...? – látod, nem kell soha félni a szótól,
súgd csak fülemb: szép volt ez a nyár – mérges porspórák
szállanak reánk, az úton hangosan béget a fáradt
birkanyáj; fáj ez a múltó gyönyör édesem...? – nézd csak,
a nap már elmerül a vízben, induljunk hát haza – kóbor
szelek járnak, a rét felett fáznak az árnyak.

Karolj belém, úgy mint régen; szívd be az álmos
délután jószagú illatát; ködök hullanak, párás
fényben ragyog majd az est, mikor nyílik az égbolt,
kivillan kerek arca a holdnak –, tőled az évek
is futnak; örök fiatalság ragyog, tűzpiros véred
mosolyog arcodon; mióta enyém sóhajod, féltem
álmaid; napjaid tengerszép hullámozását védem.

Az élet háború; vesztes, győztes évszázadokból áll...
csatáztunk mi is eleget; tépett szélmalom véres
testünk; rongyos a szánk –, csókjaink végleges árát
rég elittuk hitelben már –, üresen énekel, száraz
mosollyal néz ránk sosemvolt zsebünk... várnak az ágyak,
gyerünk, kössünk békét; meglátod, ízlik az élet,–
testedből virág fakad, öröme az égnek.

SÁRKÖZI LÁSZLÓ

Költészet

Szonett-koszorú

(részlet)

X.

Más utakon keresed s igazát nem a módszere adja:
mind, ami szép – rezonál tudatodban. Az ösztön, a lélek
gyermeki s ingatag; elszakad: ifjan a vér a kalandra

bármikor ugrik. A társadalom toleráns, az a nézet;
élje magát ki az ember, amíg lehet, úgyis eléri
végzete: házasodik. Gyereket nevel és fizetési
gondjai lesznek, öregszik, eléri az ágyban a véget...

Fog tudatod s tavaszod megidézi az egyszeri élet;
vágysz, amit sose, mint aki csak padon ült s szeme színe
nézte a lányt: piros arca, csodás fara! combjai íve
dallamosak. Hatökör, hiszen erre se robban a vére!

Mert ami és aki szép, az a szívzsineged maga tartja,
fogja erősen a tested, a lelkedet is neki kéne...
vonz pokol, ég, de nem érsz se emitt, se amott soha partra.

SÁRKÖZI LÁSZLÓ: *Dedikáció az örökkévalóságnak*, 2005
<https://mek.oszk.hu/04200/04270/04270.htm>

CZÉGÉNY NAGY ERZSÉBET

Képzelet II.

a nap lassan bukik
a horizont alá, vérbe
fúl az alkonyat, állok
az ablaküveg mélán
hanyatt-dőlt délutánjában,
arcom helyett téged látlak,
szemed kékségéből
eltűntek a felhők, és a
képzeletben keringőznek
körüöttünk az angyalok.
táncra hívsz, karod átkarol,
hozzád simulva egybeolvad
vérrendszerünk, a zene
beépül ideghullámainkba,
s már mi is csak dallamok
vagyunk, szállunk a végtelenben,
földig hajolnak a fák körülöttünk,
majd hegyek és óceánok felett
suhanunk, kitágul az űr,
s megérkezünk,
ahonnan egyszer,
a kezdet kezdetén
elindultunk

Kivetülés

az éjszakai álomképek
kivetülnek szobám
magányára,
idegpályámon íjként
feszülnek pillanataink,
rámhajolsz, szemed
táguló világegyetem,
kezed érintésétől
megnyílnak a falak,
suhanunk ragyogó
csillagködökön át,
amerről jöttünk
még a kezdet kezdetén,
hitünk magasban tart,
visz, valami még nem látható
végső állomás felé,
angyalok kísérik utunkat,
hogyan soha el ne tévedjünk.

NAGY JÁNOS

A Fény neked (2022.09.07) – 1. ÉV (A szerelem hullámai I.)

Csend borul a tájra, színes virágok bomlanak, tejút ködös álmokkal, hisz szeretlek, szem-száraz álmokkal, az életünk hurok, messziről jövők, arcod látni, volt üvöltő pokol, vérző talpakkal feléd csak feledés libben, a múlt rebben árnyainkban – minden szerelemtől részegült éjen, én a botló ember vagyok, de én vagyok, neked,

Csöndes szél, magány, oly kevés vagy, mint talált gyémánt, te vagy a kibeszélt múlt, mint gyűrött-álom, átölelsz, felemelsz, és vársz rám vársz, de ki ő, neked hattyú álmaival, a határtalan sarki fényben, egy arc, egy fagyott csók, ami a tiéd, mint átszellemült virág kezemben. Az érted szóló dalban, amikor elhagyod értem a csendet, álom-csontvázak, egy lángoló magába fordult angyallal most a magasban, a szél csak vadvilág szavaimban, megsimogat, ahogy csóкод, de a szél ölel, csókomat alázza, és nyomorult szeptember hív, vetkőző testedben, én aki vagyok –

egy, talált tárgy vagyok, az úton, akit lihegő hétköznapiok csendjében barna szemedben kerestél, és talált fagyott mozdulat neked, amit találsz, és ki vagyok én, ha halott csillag a csókom, az éjben, aki várt, egy férfi, aki álmait vitorlái szelében fogja össze.

Hófödte földeken, Kárpátok- aranyhálójában szarvasod vágat, egy vert élet mögötte, a ködöt ülő álmok, árnyak elmaradt szavakká válnak – a vágatás misztériuma, szárnyalsz, szeretsz, senki nem hiszi el neked, te szóvá válsz hirtelen, én leendő feleségem, én évgyökeret álmodok, Te rám nézel, én rád, annyit mondsz, érted a holnapot, eladom mint Júdás 30 ezüstért, eladlak. Magamnak.

Én gyönyörű asszonyom, én neked a hervadás leszek, a végtelen tér, egyszer a halál kezében majd, kihunyó álmokkal, hamvadó kitartó szerelemmel, ahol Istenre vágytál, és én tudtam Istent, és én lettem csak neked ebben az elátkozott időben

A. TÚRI ZSUZSA

(pálmaház)

Párában
egy füledt
pálmaházban
a csend felett
gomolygó
félhomály van,
csillogón
veri vissza a csempe
a sovány fényt pislogva
éjjelente,
s időnként
a nyúlós langymelegben
lepkeszárny,
vagy éppen virág rebben,
szelíden,
ahogy magamban hordlak,
most mikor
már kétséges a holnap,
lassanként felszívódik az élet,
de a régi álmok fehérek,
s áttetsző tejüveg van köztünk,
mindegy már,
életre honnan jöttünk,
össze sem kötjük már a sorsunk,
de meghat,
hogy hasonlóak voltunk,
s előtör szívből fakadva talán
néha egy hang, s
az ócska magány,
a csalódások előttünk hevernek,
lassan negyven éve,
hogy szeretlek,
oly tisztán, mint hívő alázat,
titokban,
mit az ünnep áthat,
nehezül a szív,
lassul egyre,
s összecseng
mintha mese lenne,
századok
harangja szavával,

összemos
tegnapot a mával,
minden csak
ismétlődik egyre,
ritkábban játszunk édelegve,
a megszokás irányít,
kegyetlen, de hadd legyenek
szép emlék fejedben.

(a gyermek)

A gyermek már
nem ugyanaz a gyermek
aki csészealjsemekkel bámult
végtelen csodálattal
akiért
aki által
aki miatt történt minden
akinek te voltál a biztos pont
alfa és omega
azt a gyermeket
nem találod meg soha

elsodorta az idő

messzire messzire messzire tőled
szemfényvesztés minden mozdulat
hinni mindig csak
valami hihetetlenben érdemes
a csúcsokról csak lefelé
vezet az út

életed végéig itt marad
az emlék
az illatok
de a szeretet már csak
részvét
szánalom
életed végéig tartó
kegyetlen
gyász

HOLÉCZI ZSUZSA

Lesz egy titok ami összeköt

Negyedik hónapja tartott a viszonyuk. Lopva találkoztak, eleinte csak eldugott kis cukrászdákban randevúzva, vagy a hegyoldalban csatangolva fogták egymás kezét. A férfi minden mozdulatát, minden rezdülését leste, sosem fogyott ki a bókokból. És minden találkozásuk másnapján egy verset küldött neki: egy verset arról, milyen csodás volt együtt! Felidézte a mosolyt az arcán – miközben a kacsákat nézte a Feneketlen tó partján – vagy a válláról lecsúszó selyem blúz suhogását, miközben türelmetlenül hámozta le róla a ruhát a kölcsön lakásban. Mindent, de mindent versben örökített meg, ami közös pillanat volt, és ettől ő újra nőnek érezte magát. Otthon már régen nem kapott bókokat, csak éltek egymás mellett a monoton hétköznapiakat, és ő egyedül érezte magát a férje mellett.

És mégis: mióta András pár hete kijelentette, hogy ő már „borított” otthon, és folyton azt kérdegeti, ő mikor teszi meg, folyton csak hárít. Mikor a férfi az utolsó találkozásukon közölte, hogy talált egy alkalmas lakást kettőjüknek a fiai iskolájának közelében, rögtön tiltakozni kezdett, hogy ő nem akar a külvárosba költözni. Azt hitte, ezzel egy időre megúszhatja a faggatózást, hogy ő mikor jelenti be a válást a férjének. De nem: András rögtön rávágta, hogy akkor hétvégén keres másikat itt a belvárosban, mert neki Zsóka a világon mindennél fontosabb, és éjjel már jött is a vers a démoni asszonyról, aki nélkül nincs értelme az életének. „Nekem csak te vagy már a világom, és ha elhagysz, csak a halált vágyom” – olvasta a zaklatott vers utolsó soraiban, és ettől szinte megrettent. Képes lenne megölni értem magát? – döbbsent meg a verset olvasva, és szinte önvádat érzett, hogy ő nem tudja ilyen mélyen szeretni. Bele akart merülni a szerelembe, beburkolózni abba a boldogító érzésbe, hogy valaki rajong érte, többnek, szebbnek akart látszani mellette.

Egymás mellett feküdtek az olcsó motel szobában. Érezte magán a férfi nyirkos tenyerének érintését, amint izgatott mozdulatokkal magához húzta, miközben azt suttogta: „örökké tudnék így feküdni veled”. Ő szinte elborzadt ettől az érintéstől, de azért azt válaszolta „én is” – miközben belepirult a hazugságba. A férfi ezt a pírt szerencsére vallomásnak vette, lehunyta a szemét és a fülébe súgta: Zsóka én meghalnék érted. Döntened kell: ő vagy én? Látod, én már mindent feláldoztam: nem számít már, hogy a fiaim közelében legyek, találtam lakást a munkahelyed közelében, ki is veszem holnap. Képzeld, az ablakból látni fogom, ha kilépsz az utcára, tudni fogom, mikor érsz haza, és csókokkal foglak elhalmozni minden nap.

Az asszony arcán döbbenet tükröződött. „Te minden percemet ellenőrizni akarod?” – kérdezett vissza, alig leplezve elképedését. Majd, hogy a kérdésnek élet vegye, így folytatta: „Értsd meg, nagyon szeretnék veled élni, de nekem még időre van szükségem. Légy kicsit türelmes, hamarosan mindent elmondok otthon.” Ezzel kibontakozott a férfi öleléséből, sietve öltözni kezdett egy elfejtett vacsora-meghívásra hivatkozva. Úgy érezte, ki kell hátrálnia ebből a kapcsolatból – amíg nem késő.

Tett egy kitérőt az anyja háza felé, aki nagyon megörült a váratlan látogatásnak. Vezetés közben többször hátranézett: valahogy az az érzése volt, András talán követi, lesi hogy hová megy. Na nem – gondolta dühösen – még csak az kellene hogy féltékenyen lesse minden lépésem!

Hazaérve a lakásukba már a férfi üzenete várta: „ne haragudj, soha nem kényszerítenélek semmire! Csak épp megőrülök érted, és úgy érzem, bolondot csinálsz belőlem. Döntened kell: velem leszel vagy vele?” Nem válaszolt azonnal, de látta, hogy a férfi örült tempóban pötyög a telefonon, és hamarosan jött az új vers: „Élet vagy halál?”

Nem volt bátorsága, hogy megnyissa az üzenetet. A konyha felé vette az irányt. Italt keresett a hűtőben, de csak egy megkezdett pálinkát talált. Nagyot kortyolt az erős szeszből, érezte amint az ital égeti a torkát. Nem törődött vele, újra kortyolt egyet, majd leült a férje helyére. Már tudta, meg kell szakítania ezt a betegítő kapcsolatot, mely mindkettőjük vesztét okozhatja. „De mi lesz velem az ő rajongása nélkül?” – tépelődött magában, majd lassan magához húzta a telefont, és anélkül, hogy elolvasta volna az új verset, csak ennyit írt: „engedj el.”. Ezután újra és újra ivott néhány kisebb kortyot. Mire a férje hazaért, az italtól fátyolos tekintettel nézett rá, és kérdésére, hogy „de hát mi történt veled?” az asszony csak annyit mondott: „Kiadtam a szeretőm útját”.

Mert a régi mondás szerint a gyerek és a részeg ember mindig őszinte.

Fotó: FÁBIÁN MÁRIA

SZEDŐ TIBOR

Emlékgallyak

Feltépett sebek fájnak,
szívemben gyászgyertyák gyúlnak.
Deres hajad már nem kócolhatom,
cigarettd füstjét nem szívhatom.

Hajnali fényre nyílik szemem,
érces hangodat felidézem.
Szobád falai őrzik emléked,
még most is hallom halk léped.

Boldogság ösvényét együtt jártuk,
lábnyomunkat magunk mögött hagytuk.
Tavaszbba életet lehelt jókedvünk,
ősz színei közt elvegyült testünk.

Te voltál életem ritmusa,
könnyem gyöngye arcomat mossa.
Mennyországból tekintesz le rám,
hiányzol, Drága Hermina nagymamám.

Budapest, 2022. július 20.

FÖLDESDY GABRIELLA

Ernő és a többiek

Három hónapja meghalt Ernő, idős barátom, beszélgetőtársam. Már évek óta egyre gyengébb állapotban volt, sok öregkori betegség kínozta. Mindezt türelemmel viselte, alkalmi és állandó látogatóit kitörő örömmel fogadta, minden apró törődésért végtelenül hálás volt. Évek óta gondozónő ápolta saját lakásában.

Ernő néprajzkutató volt, dunántúli népszokásokat kutatott, korábban délszláv kisebbségi ügyeket intézett még a rendszerváltás előtt az illetékes minisztériumban. Nyugdíjasként és özvegyé válva sem tétlenkedett, néprajzi témájú köteteket adott ki, saját gyűjtéseit publikálta.

Ernő volt a negyedik a sorban, aki itt hagyott bennünket, jól összeszokott, kis társaságunkból már csak ketten maradtunk: Anna és én. De miért is fontos mindez? Akik már nincsenek közöttünk, mind idősek voltak, megették kenyerük javát, pozitív kisugárzásuk nyomait itt hagyták környezetüknek, és főként azoknak, akik közeli ismerőseik voltak.

Kis társaságunk kb. tíz éve működött, összejöveteleink nem voltak rendszeresek, évente három-négy alkalommal találkoztunk, és nem is volt mindig ott mindenki. Ám a találkozás mindig ünnepnek számított. Nem volt állandó helyünk sem, általában kedvelt kávéházaink egyikében találkoztunk, de megesett, hogy valamelyikünk lakásán jöttünk össze, vagy Balatonfüreden találkoztunk. Füred mindannyiunk kedvelt, kedvenc helye, András számos könyvet írt Füred múltjáról, Anna az ottani múzeum igazgatója volt évekig, László és jómagam évente kétszer is Füreden nyaraltunk egy régimódi üdülőben. Marietta is sok szállal kötődött Füredhez, Ernő pedig többször volt lakója a szívkorháznak. Egyik beszélgetési témánk épp ezért a Balatonnak ez az északi parti gyöngyszeme volt, és mindaz, ami ott történik.

Mind a hatan rendszeresen, vagy helyyel-közzel publikáltunk. Főbb témaköreink a néprajz és a helytörténet, műtárgyak gyűjtése, az aukcionálás problémái jöttek szóba, de otthonosak voltunk a régi magyar irodalom, a korszakos történelem és a színháztörténet útvesztőiben is. Ismeretségi köreink elég kiterjedtek voltak, sok volt az átfedés, a néprajzosok ugyanis kivétel nélkül mind ismerik egymást, mivel kevesen vannak. Már az is épp elég lett volna, hogy megbeszéljük, közös ismerőseink éppen hol vannak, mivel foglalkoznak, vagy éppen mi történt gyerekeik, unokáik háza táján. Utóbbi téma messze volt a pletykától és mindenfajta rosszízű személyeskedéstől. Beszélgetéseinket inkább a humor, a szellemesség, jókedv, könnyedség hatotta át, semmint rosszmájúság. A káröröm, a vádaskodás, sőt még a felemelt hang is távol állt mindnyájunktól.

Legelőbb László ment el közülünk. Váratlanul, egyik napról a másikra, infarktusban, és teljes szellemi fegyverzetben hagyott itt bennünket. Köztünk ő tudott legtöbbet a szakrális műtárgyakról, maga is műgyűjtő volt. Korábban műtárgyak restaurálásával is foglalkozott, néhány széthullásnak indult tárgyat mesteri módon hozott helyre, egy-két munkáját az Orvostörténeti Múzeum őrzi. Barátja volt Borsos Béla művészettörténész, az ő számára is végzett műtárgyfelújításokat. Borsos Béla 1991-es halála véget vetett a gyümölcsöző kapcsolatnak.

Másodikként András hagyott itt bennünket. Ez az esemény igazi döbbenetet hozott számunkra. András ugyanis nagy valószínűséggel öngyilkos lett, egy őszi napon levetette magát a mélységbe, amikor fia és fiának családja külföldön voltak nyaralni. Tettének semmi előzménye nem volt, és senki nem tudja okát, még azt sem, volt-e oka egyáltalán, vagy csak egy rossz pillanatnak rossz döntése mindez. Történész és levéltáros végzettséggel rendelkezett, ezt a tudását több mint negyven éven át magas színvonalon kamatoztatta. Hatalmas életművet hagyott hátra, több mint harminc kötet jelent meg tőle, szinte mind Balatonfüred, Veszprém és a Dunántúl helytörténetével, építészetével, tájaival, földrajzával, természeti és épített örökségével foglalkozik. Mi, a többiek, semmit nem vettünk észre vívódásaiból, esetleges lelki problémái ugyanis nem kerültek felszínre előttünk.

Sorban harmadikként Marietta esett ki a sorból. Hatunk közül ő volt a legidősebb, ezt tudtuk, de éveinek pontos száma csak halála előtt egy évvel derült ki, amikor egy villamosmegállóban állva valaki meglökte, és ő elesett, medencéjét törte. Bekerült a Fiumei úti baleseti kórházba, és látletet készült állapotáról. Ez a látletet árulta el korát. Megfeledkezve az óvatosságról, amikor lakásán meglátogattuk Annával, a kezembe nyomta az orvosi papírt, amin születési idejét is rögzítették: 1920. augusztus 23. Ekkor 2019 októberét írtuk, és Marietta végigkínlódta a következő majd egy évet törött medencecsontjával, amikor a következő év szeptemberében a János Kórházban meghalt. Alig egy hónappal múlt száz éves.

Marietta néprajzkutató volt, a Néprajzi Múzeumból ment nyugdíjba, dunántúli népviseletek volt a témája, és a Balaton déli partjának története, szokásai, kultúrtörténete. Szántódon született, ez a terület állt hozzá a legközelebb, két szakkönyvet is írt erről a vidékről.

És az idén Ernő, akiről már írtam, aki idén a kilencvenharmadik évében járt. Ketten maradtunk Annával, kis társaságunk megfogyatkozott, amit őszintén bánunk. Anna Veszprémben lakik, én Budapesten. Szoktunk kettesben találkozni, közös kirándulásaink is vannak, én minden évben járok Veszprémben, Anna is feljön néha Pestre, de hiányzanak a többiek, akik elmentek, és helyettük nem tudunk új tagokat hozni. Valami elmúlt, ami visszahozhatatlan.

Anna történész, irodalmár, néprajzkutató és helytörténész is egyben, számos könyvet, tanulmányt, kisebb-nagyobb cikket publikált, és igazgatója is volt évekig a balatonfüredi helytörténeti gyűjteménynek. Személye a szakmában tekintélynek számít, két monográfiája hiánypótló. Ennek ellenére, néhány éve minden szakmai tevékenységgel felhagyott, nem publikál, nem kutat, ha felkérlik zsűrizésre, recenzió írására, legtöbbször elhárítja. Viszont kertészkedik, önkéntes munkát végez, lányai életét egyengeti. Hatunk közül ő a legfiatalabb. Vidám és életerős, munkájában mindig is megbízható, eredményes, de nem folytatja. Okáról nem beszél, mintha nem is történt volna semmi, csak nyugdíjba ment.

Én még mindig publikálok, sőt, konferenciára is eljutok előadóként, vagy csak hallgatóként. Hívnak több helyre előadást tartani, általában elfogadom a felkérést. Vannak megírandó terveim, évente legalább tíz recenziót írok, több tucat színikritikát, és más műfajok is vonzanak.

Vajon meddig? Annát látva az az érzésem, hogy hamarosan elérkezem egy ponthoz, amikor azt mondom, elég volt, már nem csinálom tovább. Vagy már nem érdemes tovább kutatgatni, írni, a nyomtatott sajtónak meg amúgy is hamarosan vége. Történhet valami, ami rádöbbsent: nincs tovább. Szép volt, jó volt, elég volt. Korunk a változás kora, sokszor naponta, hetente változik a körülöttünk lévő világ. Így lesz-e, nem tudom.

Budapest, 2022. július.

KÖVES JÓZSEF

Történet zenével

Tulajdonképpen az volt a furcsa az egészben – mesélte E., a zongoraszakos –, hogy tudtam: álom az egész, és nemsokára fölébredek. Pedig olyan plasztikus volt a kép, hogy ki tudtam volna tapintani a billentyűket, a falakat, mindent.

A vizsgakoncertemnek hatalmas sikere volt. Klasszikusokat játszottam, mint általában, mert a klasszikusokkal, azt hiszem, többet tudok elmondani.

Mert soha nem magamnak játszottam. A zene számomra szentség, amivel közelebb kerülhetek az emberekhez, amivel elérhetem, hogy figyeljenek rám és megértsenek.

A vizsga után sok újság írt rólam. „Új zenei tehetség” – hirdette az egyik délutáni lap, a másik (munkatársának elmondtam, hogy négyéves korom óta játszom) Csodagyerekből felnőtt virtuóz címmel írt rólam dicsérő sorokat. Sok ostobaságot is írtak (ezért is volt olyan plasztikus az álom, mintha valóság lenne), de nyilatkozatomnak azt a részét, amelyet lényegesnek tartottam – s amit egyébként ébren is őszintén vallok – szinte szó szerint közölték. Az egyik újságíró (azt mondta, nem ért a muzsikához, botfülű) megkérdezte, szerintem mi a zene funkciója korunkban. Villámkérdés volt, gyorsan kellett felelnem, s bár azt mondtam, amit valóban gondolok, a tömörítés banálissá tette válaszomat.

– A zene – mondtam –, mint minden művészet, indirekt pedagógia. Az igazi művész jobbá, emberebbé teheti az embereket.

– S ön képesnek érzi magát erre? – kérdezte egy fiatalember.

– Természetesen – bólintottam. – Különben nem ülnék zongorához.

Akkor valamelyikük azt kérdezte, miért csupán klasszikusokat játszom. Játsszom én mást is, feleltem, de úgy érzem, a klasszikusokkal egyébe nőttem: Chopin, Csajkovszkij, Liszt az elsősorban, akinek a tolmácsolását őszintén merem vállalni.

– Mert a művészetben nem szabad hazudni – magyaráztam.

A nyilatkozat megjelent, az álom áttűnt, mint egy filmkép, s én újra dobogón voltam egy hatalmas teremben, amely leginkább az Erkel Színházhoz hasonlított. Leültem a zongorához, s amint elkezdtem a programot, megmerevedett a hallgatóság.

Ettől a pillanattól aztán mintha kettévált volna az álom. Egy szerre láttam a billentyűkön futkározó ujjaimat – mintha üldözték volna egymást, s ugyanakkor láttam magam a nézőtérrel, s láttam hallgatóim arcát is. Ünnepi áhítat ült mindnyájuk szemében, játékom különös állapotba hozta a nézőket. A második sorban egy kövér hölgy hatalmas keblei hullámoztak, ritmikus mozgásukat percenként megtörte valami epedő és nosztalgikus sóhaj. Mellette komoly férfi ült, szemüvege alól úgy gördültek orrára a súlyos könnycseppek, mint az acélgolyók.

Sikerült egyébe válnom a tömeggel. Egy kopasz férfi a tizenhetedik sorban szipogva követte a B-moll szonátát, Chopin remekét, lehunyta szeme mögött is láttam, hogy határozottan holnap reggel visszateszi azt a negyvenezer forintot, amit vállalatja pénztárából ügyesen kiemelt. Egy brutális apa megsimogatta kisfia szőke fejét, és szégyenkezve nézte a gyerek szeme alatt éktelenkedő tintaszínű foltot. Magában megesküdt, hogy soha többé egy ujjal sem nyúl a fiához.

Dübörgő vastaps közepette hajoltam meg a zongora mellett. Fáradt voltam, homlokom fénylett a verítéktől, de a közönség reagálása felfrissített. Éreztem, minden álmom és vágyam valóra vált: pedagógus voltam a dobogón, sikerült mély érzelmi kapcsolatot teremtenem a hallgatósággal.

Az öltözőben egy sötét ruhás férfi várt. Hosszúkás kopasz fején megcsillant a tükör feletti lámpa fénye.

– Uram! – állt fel lelkes mosollyal. – Amit ma ön itt produkált, az több a csodánál! Ha nem lennék ateista, azt mondanám, magát az Isten küldte, hogy megváltsa a világot. Ön nagy művész, uram, a játéka tisztulást hoz...

– Köszönöm, de kicsoda ön?

– A p...-i börtön igazgatója vagyok.

Hökkenten meredtem rá.

– És mit óhajt tőlem?

Helyet foglalt az egyik kárpitozott széken. Lábát keresztbe vetette, kényelmesen hátradőlt.

– Hm... Hol is kezdjem? Nézze, én is pedagógus vagyok. Elvem, hogy a börtön nem büntető-, hanem nevelő intézmény. Az a célunk, hogy a büntetési idő alatt új embereket faragjunk az elítéltekből. Új embereket, akik a büntetés letöltése után becsületes és hasznos közösségi emberek lesznek. Tudja, mi előadásokat tartunk az elítélteknek, munkára neveljük őket, sőt, gyakran szakmát is kapnak...

– Ez nagyon érdekes – feszengetem –, de nem értem, miért mondja el nekem...

– Most akarok rátérni – nézett rám udvarias mosollyal. – Sajnos, sokszor nagyon nehéz a dolgunk. Higgye el, nem egyszerű feladat elvetemült, a lelkük velejéig vásott gonosztevőket átforgatni. Gyakran hosszú évek munkája megy veszendőbe: a szabadulttal újra találkozhatunk, mint visszaeső bűnös. Ön a tehetségével sokat segíthetne nekünk. Ön született nevelő...

– Értem. Egyszóval azt kívánja tőlem, hogy játsszak a raboknak...

– Az elítélteknek... – javított ki az igazgató. – Mi nem használjuk a rab szót, éppen mert börtön helyett nevelőintézet kívánunk lenni. Igen, számítok önre. Ön sokat segíthet! Van-e ennél nemesebb feladat? Önnek, ha úgy tetszik, kötelessége, hogy támogassa céljainkat. A társadalom érdekében...

– Rendben – vágtam közbe. – Vállalom.

Egy hosszúkás, ételszagú teremben ültek a rabok, egyforma szürke ruhákban. Feszengetek a padokon, sugdolóztak, néha egy-egy csoport hangosan felröhögött valami egymás között elsütött durva 104 tréfán. A smasszer ilyenkor fenyegetve feléjük pissegett, erre – kis ideig – elhallgattak.

Felnyitottam a kopott pianínó fedelét, leütögettem a billentyűket. Méltósággal, ünnepélyesen ültem le, már mozdulataimmal is a szépség és az emberség ünnepévé kívántam emelni a különös koncertet. Beethovennel, Rachmaninovval kezdtem, majd Chopint játszottam, s már az első számok után dübörgő taps hangjait verték vissza a vastag falak. Egy sovány, sötét arcú férfi pihegve bámult rám az első sor közepéről. Sikerült elkapnom szemének megváltozott, könnyes pillantását, benne a tisztítófűz fénye lobogott.

A program végén a rabok lehajtott fővel, megrendülten vonultak zárkáikba, kísérőik között. A kopasz börtönigazgató elragadtatva szorongatta jobbomat:

– Hihetetlen! Esküszöm, hihetetlen! – hajtogatta. – Maga, maga, ön... Meg kell ismételni, feltétlenül meg kell ismételni.

Azon túl gyakran koncerteztem a börtönben. Harmadik fellépésem után egy hatalmas szál pasas, akit apagyilkosságért ítétek el, sírva csókolta meg a kezem, és azt rebegte, hogy örökké hálás lesz, mert sikerült visszaadnom a szívét.

Csak egyetlen rab – illetve hát elítélt – akadt, akire nem hatott sem a büntetést, sem a zene. Tizenhétszer ítétek el eddig, többnyire betöréses lopásért, rablásért, most legutóbb pedig szándékos emberölés kísérletéért kapott hosszabb büntetést.

Nem hatott a gazemberre a művészetem! A börtönigazgató mesélte, hogy egyik koncertem után leütötte az őrzőjét, amikor az vacsorát vitt neki, pusztán azért, mert vékonynak találta a kenyérszeletet.

Ez csakazértis-hangulatot váltott ki bennem. Sértette a hiúságomat, hogy nem tudok hatni rá. Én magam kértem az igazgatót, engedje meg, hogy egy alkalommal csak neki játsszak.

Hatalmas termetű ember volt, két pofáját telt zacskószerűvé formálta a természet és a gonoszság. Mélyen ülő kis szemétől először megijedtem. Sötéten és rosszindulatúan foglalt helyet az őr noszogatására.

Megremegtem. Tudtam, hogy most nem lesz könnyű dolgom.

Úgy határoztam: csak Chopint játszom, mert nincs zeneköltő térben és időben, aki ennyire meg tudja bolygatni az emberi érzelmeket, akiben annyi szenvedély, tiszta áhítat és szent lobogás találkozik s egyesül. A lengyelek isteni adományként tisztelik ma is, szívének romantikus története mítosszá vált.

Emberem a műsort feszengve, unatkozva ülte végig, egy gyufaszálat rágcsált sárgás fogai közt, s mert belelátam gondolataiba, tudtam, ha nem állna kint a fegyveres őr, már régen rám borította volna a pianínót.

De nem tágitottam. Célommá és akaratommá vált ennek az embernek a megnyerése, s a következő koncertemen úgy éreztem: nyeregben vagyok. Lehunyt szeme mögé láttam: fűzek alatt üldögél a zöldben, előtte a nyugodt, szurokszínű vízből tavorózsák tárulkoznak az égre, talán Żelazowa Wolába, Chopin szülőházába repítette az etűd. Jobbjával nyájasan simogatta a füvet, s harmatos könnyek ülték a szemén. Egy futamnál úgy rezzent össze, olyan tiszta, szinte gyermeki ijedtséggel, hogy tudtam, most indult el az emberség felé.

Arra gondolt, hogy még nem késő, még újra kezdheti az életét. Ha kiszabadul, tán kertész lesz és virágokat fog ültetni, hogy azok hirdessék a természet szépségét s a jóságot mindenütt, amerre emberek élnek.

– Apám! – sírt föl egyszerre hangosan.

Biztos voltam a sikerben. De még ráadást akartam adni, a kozmoszba akartam felvezetni, túl a földi zene légkörén, ahová eljutni csak keveseknek adatik meg. A Berceuse-be kezdtem, táncoltak az ujjaim alatt a fekete-fehér billentyűk.

Emberem aléltan figyelte a zene természetfölötti hullámain, és sírt. Tisztán, egyenesen. Egy pillanatra felnéztem...

S ekkor az elítélt hirtelen felüvöltött, nekem ugrott, mint egy vadállat, átszorította a torkomat, és addig fojtogatott, míg holtan nem terültem el a pianínó mellett, a hideg kövön.

Az örök berohantak, lefogták a tomboló gonosztevőt. És akkor én, az áldozat megkérdeztem:

– Ember! Nem értem, miért tette ezt?

Az elítélt vörös volt a dühtől. Ordítva fordította fejét az örök felé:

– Hát nem hallották? Hamis hangot ütött

MÁNDY GÁBOR

A spórolás bajnoka

A játszótéri padon ült, és egy reklámújságot olvasgatott. Leültem melléje. Köszöntem, ő biccentett. Aztán valahogy elkezdtünk beszélgetni.

– Látom, ön szeret takarékoskodni – szólítottam meg.

Rám nézett, és elmosolyodott. – Naná. Maga nem is képzelni, mennyire spórolós vagyok.

– Hát, nekem is nagyon vigyázni kell a nyugdíjamra, ha ki akarok jönni belőle.

– Ó, ez nekem nem probléma. Tudja – hajolt közelebb, és suttogva mondta, mintha valami titkos tanítást akarna megosztani velem – sok múlik ám azon, hogy mire mennyi pénzt ad ki az ember.

Egy darabig csak bólogattam, de aztán kikíváncozott belőlem a kérdés: – És mondja, hogy csinálja?

– Egyszerűen. Gyakran dobnak be a postaládámba ilyen aukciós ajánlatokat. Maguknál nem?

– Nálunk is. De ezek nálam azonnal a kukában kötnek ki, meg se nézem őket.

– Már bocsássa meg, hogy ilyen mondok, de nem csinálja jól. Tudni kell, hogy mit mennyiért lehet megvenni az üzletben. Itt van például ez a reklámkiadvány. Látja? A Praktikerben ezt a harmonika ajtót 34.990 forint helyett 21.990-ért árulják. 13 ezer forint spórolás! Vagy ezt a fémvázás medence szettet 69.990 helyett 54.990-ért. Az plusz 15 ezer. Nem is beszélve erről a felfújható állószőrfről. Most 169.990 forint helyett csak 149.990-be kerül. Uram, most kell állószőrfröt venni!

– De maga mikor szőrözött utoljára? – kérdezem szkeptikusan.

– Én? Soha. Nem is tudok úszni. De nem ez a lényeg. Számolja ki a megtakarítást! Hogy mennyivel jobban jár, ha akciós áron veszi meg. Ez azonban csak a dolog első része!

– Van második rész is?

– Persze. A második rész az, hogy én ezeket a cuccokat még az akciós áron se veszem meg. Az egész árat megspórolom.

– Lenyűgöző – mondtam. – Maga a spórolás bajnoka!

– Az bizony. Kétszer is spórolok. Amikor nem veszem meg az eredeti áron, és amikor nem veszem meg a leszállított áron sem.

– De mire megy ezzel?

– Ó, maga nem is tudja elképzelni, mennyi pénzt takarítottam már meg. Itt ez a kockás füzet. Ebbe írom bele a nem-vásárlásokat. Látja, már félig tele van. És mindig összeadom a megtakarított pénzemet. Például ebben a hónapban már 120 ezer forintot nem költöttem el!

– Szép summa – bólintottam. – És mit kezd majd ezzel a temérdek pénzzel?

– Hát... azt még nem tudom. Talán veszek a piacon néhány kiló krumplit, babot, számócát meg egy nagy darab tarját. Mert nem mindegy, hogy mire költi az ember azt a kis pénzecskéjét.

NYAKÓ ATTILA

Kulisszák mögött

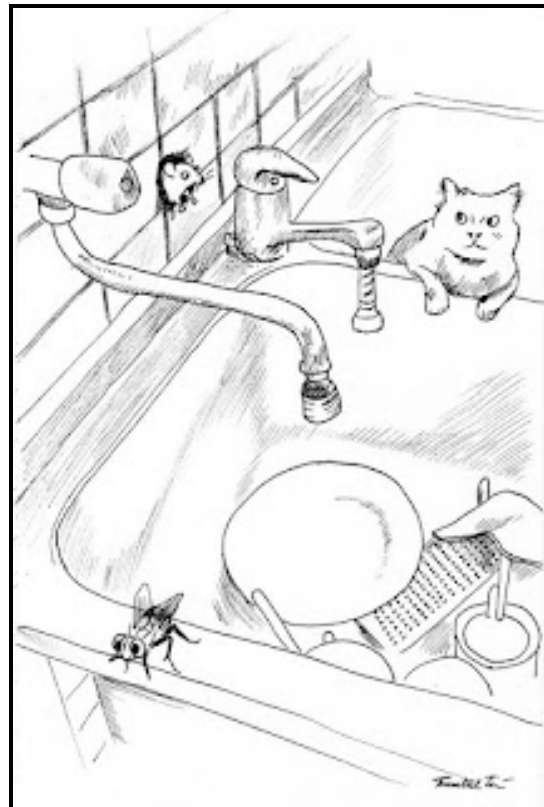
Két papucsállatka amőbázott a csap
tövén, míg alattuk késre száradt ketchup,
s fél csüggedt hurkabél, valahol dél iránt
lekozmaált tepsiben várta a kézilányt.

Birsalmasörbettől bambára részegült
gyümölcsleég körözött, majd zuhanórepült
a kompozíció bal alsó sarkába,
ott verdes azóta unottan, nagy kába

mozaikszemekkel. Pár néhai homár
páncélcsonkjainál egy snájdig svábbogár
épp lábait mossa. Asztalrésből társa
nézi. Készül a nagy összemáskálásra.

Közben az ötödik karika is meglett,
a vesztes feladta, megy, osztódik egyet.
Tudják, a nyitókép, még a kezdő sorok
versünk elején, de hopp, a konyhasarok

árnyából egy cica! Mily kecsesen lépdél,
randevúra készül Egerentyűnével.
Bár ő még nem tudja, benn, a lyukban kajál.
Valaki csöngetett, jaj, csak nem a KÖJÁL?!

https://www.facebook.com/nyako.attila/media_set?set=a.653617708084302.1073741827.100003082367361&type=3

Grafika:

TRAUTSCH TIMEA

GAÁL ERNŐ

Csigaszerelem

Csigafiú s csigalányka,
Csúszik velük fényes nyálka.
Lassan telnek lomha percek,
Amíg együtt "menetelnek".

Sóvárog a csigakamasz,
Csigalányra vágy' a pimasz:
"De jó lenne véle járni,
Bokor mögé besétálni.

Benn a hűsön, hol nincs senki,
Ott lehetne ölelkezni..."
Nagymester az udvarlásban,
El is kezdi hamarjában:

"Kettőnk között hiba nincsen,
Gyere velem, édes kincsem!
Oda hívlak, hol nincs bánat,
Mindenből az öröm árad.

Megállunk egy bokor alatt,
Megcsókolom szép ajkadat.
De azután nincs megállás,
Te leszel a végén hálás."

Heves ostrom addig tartott,
Míg a lányka igent mondott.
Fejével is biccentgetett:
"Egye-fene, -próbáljuk meg!..."

Árnyék alatt testük hevült,
Szerelmük is beteljesült.
Hosszú lett a pásztoróra,
Sokszor kóstoltak a jóba.

Indulnának hát boldogan,
De a lánynak kérése van:
"Ne siessünk nagyon haza,
Van az úton még néhány fa!..."

Bokrok alatt "meneteltek" ,
S áldoztak a szerelemnek.
Jó néhányszor "szólt" már a lány,
Mindannyiszor izzott a láng.

Csakhogy aztán a fiúcska
Heve fogyott - így lett "lusta" .
Elcsitult a lelkesedés,
Ami maradt nagyon kevés.

De a lány kérte jussát,
Meg-messzidta a fiúcskát.
"Nem értelek, Én-galambom!
Te kívántad olyan nagyon.

Most, amikor én kívánom,
Nem érdekel boldogságom?"...
Csigalegény csak hallgatta.
Majd így csattant fel miatta:

"Amíg Neked udvaroltam,
Felcsigázott csiga voltam.
De mióta szemed ragyog,
Elcsigázott csiga vagyok!"

HALÁSZ ERZSÉBET

NYITNIKÉK

Hát milyen emberek vagytok ti? – rázta meg a rémült kislány vállát vad indulattal szeretett tanítónője pár évtizeddel ezelőtt. A családlátogatás dühítette fel. Csak az anyuka volt otthon a gyerekekkel. Arra a kérdésre, hogy egy színjeles gyerek miért hagyja abba a tanulást a nyolcadik után, minden jövőkép nélkül –, abban a biztos tudatban, hogy a gyerek nem meri a valóságot mondani –, javasolta, hogy kérdezzék meg a gyereket. A nyilvánvaló válasz után (hát ugye, ha a gyerek nem akar...) a tanítónő elrohant. A gyerek nyüszítve utána. Akarta mondani, hogy ez itt nem választás kérdése, régen eldőlt: valahol dolgozni, pénzt keresni, aztán férjhez menni. („Látod, a nővéred is otthagya az iskolát, dolgozik, szép ruhái vannak, szórakozni jár...”)

– Ostobaság, korlátozottság –, kiabálta a tanítónő –, és nem volt szabad tovább kísérni.

A gyerek előtt számtalan „jobb-nál-jobb” lehetőség kínálkozott. Pl. pakolászás ide-oda egy boltban („lőti-futi”) –, de munkaköri kötelességének tartotta a főnök, hogy hagyja lerángatni a ruháját. Ő meg, az „ostoba liba” rúgott, kiabált –, így nem találtatott alkalmasnak.

Anna évtizedek múltán is remegő gyomorral reagál, mikor viszontlátja szinte ugyanazt a történetet egy mai 14 évesnél.

– „Közöd?” – csattan a mai „édes-”anya hangja

– „Te tehetsz róla, hogy ez a kis hülye is tanítónő akar lenni, vagy óvónő. Ahelyett, hogy legalább kozmetikus... de modell is lehetne. Én azért nem gürizek, hogy ő gimnazista legyen.,,

– Az apja mit szól? – jut végre szóhoz Anna

– Nem tartunk kapcsolatot – jön a gögös válasz. – Én szültem, én neveltem, ne szóljon bele senki.

Anna előtt egy régi film kezd peregni. Füreden vonszolták a gyereket strandra, jó szórakozást nyújtva a mellettük elhaladóknak. Próbálták kézen fogni, de a srác a komoly 3 évével olyan keményen megtorolt minden érintési kísérletüket, hogy nagy nevetéseket váltott ki a járőrelőkből. Anna, a keresztmama, azért csak próbálkozott. A fák között egy kis résen már látszott a Balaton. Mutatta: odanézz! A gyerek mintha álomból ébredne, futni kezdett arrafelé. Mikor a partra értek, hatalmasat kiáltott: APA!!! (Akkor zajlott a válóper). A gyerek az apját hívta a fájdalmas kiáltással.

Aztán a Bíróság az anyának ítélte a gyereket.

NYITNIKÉK. Ajtókat, szíveket, agyakat.

BŐSZE ÉVA

A csend

A csendek formáltak azzá, mi vagyok,
melyekben elmerülten a szív is hallgatott...

Voltak fájdalmas csendjeim
s voltak magasztosak.

Erőt növelt a hallgatás,
cserébe szavakból glóriát!

Óh, csendek csendje! Ringatás,
megható-édes, muzsikás...

Benned szunnyad vita, vágy,
tompítod a lelkek bánatát.

Nincs nálad kín, szenvedés,
csak alig hallható számvetés...

Ha szállnak körötted sóhajok,
csendedben finom hang vagyok,
mint hangszerből szálló dallamok,
jövőt ígésző látnokok.

Csendedben magamba révülök,
boldog idődtől enyhülök.

Vezeklem megélt életem,
csendedbe rejtem fényjelem...

VASI FERENC ZOLTÁN

Élményvers XIV.

Miről is beszélhetnék?
A gneiszről, mi megbonthatatlan?
A plazmatikus hazugságról?
Az örökről, mi soha fel nem fogható?
Az elmaradt örömökről? Változtathatatlan.
Beszélek némán, kezem-szemem szerint
a szeméremről, mely önérdekből mélyre merül.

Élményvers XVI.

Nőben a férfi.
Férfiben a nő.
A barát sohasem
lép teljes közeledbe,
bár azért barát,
hogyan szennyeidet elnyelje.
Olyan kerekítetten négyszögletű láda,
akit halála után tudunk
így-úgy, de emlékeinkben
tartani – megismételhetetlenül.

VIHAR BÉLA

Varsói jiddis színésznőhöz

Jiddis géniusz Mirjam.

Varsó.

szülte a gettó rézmenórája alatt,

barcheszt gyúrtak asszonyok

és az írásmagyarázók kinyitották a könyvet.

Különös nyelvemben talmudisták és halászok muzsikája száll

rétek, templomok, pogromok, pópák és régi városok felett,

melankólikus csengők sírnak

a Szármata pusztán

apád szakállja is a szláv üst felé hajlott, ázsiai parasztok gyűrűjében -

jid és lovacska, - isten elfáradt galambszárnyai...

Gyöngybetűs kommentárok és halavány virágok kertjében játszottad gyermekséged

míg túléltél a zsinagógán és szüleid házain

Goethe és Balsém leánya lenni fekete sémi szemekkel,

vágyakkal,

átokkal,

Európával,

engedd megáldanom kosztümöd párizsi csíkját,

messzi vőlegényed vagyok én, számon idegen pecsét,

állok az utcán és arcodat keresem,

vedd észre a csillagot homlokomon,

engedj több lenni járókelőnél

hiszen te vagy az én menyasszonyom, az időtől eljegyzett, igazi,

ajándékokat hozok néked,

lehettem e lábad elé,

mért vagyok eldobatva,

mért vagyok eldobatva, hol lelked fehér sugárból vetkezik.

HABOS LÁSZLÓ

Halandó vagyok...

„Hitre égett gyalázat”
(Olmosy Ferenc)

Bibliának törvényét szegni
balgaság, mégis, ha jó az éj
az éhező alkalomra vár.

A szent eljövendőt hiába
várod, a börtönőr rabokat,
a besúgó ezüstpénzt számol.

Ma még nem harangoztak, poros
az oltár, s a gyáva pap sehol,
elmarad hát a feloldozás.

Halandó vagyok, kit megfigyel
az Isten, de nem lelek karót,
hogyan porba véssem vétkeinket.

BÁRDOS LÁSZLÓ

A MEGISMERÉS SZENVEDÉLYE, György Somlyó: *Que cela* (Épp ez). Poémes 1962-1985. Belfond, Paris, 1986

Ez a gyűjtemény Somlyó György harmadik francia nyelvű kötete. A modern költészet iránt érdeklődő francia olvasó, aki a kisebb nemzetek irodalma előtt sem csukja be szemét-fülét – vajha többen lennének! most már a maga folyamatosságában tekintheti át a magyar költő érett, kiforrott lírai korszakát, mintegy két és fél évtized munkásságát. A kölcsönös, a viszonzott befogadás, elsajátítás ritka példája e kötet elődeivel együtt, s a magyar olvasó csakis elégedetten veheti tudomásul, hogy a francia lírát nemcsak fordító, de minden ízében magáévá élő, asszimiláló Somlyó „második anyanyelvén” is újra megszólalt.

Az 1974-es *Contrefables* című kötetet egyetlen fordító jegyezte: Guillevic. Az új válogatás már az övéin kívül Paul Chaulot, Michel Deguy, Marc Delouze, Charles Dobzynski, François Gachot, Lorand Gáspár, Pierre Lartigue, Paul Lecocq, Bernard Noéi, Tímár György adaptációit is magában foglalja. A névsor után egy megegyezés a szerző közreműködéséről tudósít, s ez a jelen esetben jóval több filológiai műhelyadatnál: Somlyó részvétele versei francia megfogalmazásában szervesen következik nyelvi gondolkodásából, kifejezéselvéből, egész költészettanából, melyben egyébként szokatlanul otthonosan tájékozódhat a modern lírában járatos francia olvasó, ráismerve akár még saját nyelvének szellemére, saját költészetének formátípusaira is egyik-másik költeményben. Nem én állítom ezt – dehogy is mernék egy föltételezett francia anyanyelvű olvasó szövegértéséről nyilatkozni –, hanem François Gachot az előző kötet recenziójában.

Sajátosan *francia* köteté lett így az *Épp ez*, még fölépítése, ciklusbeosztása is tartogat újdonságot a magyar kiadások ismerői számára. A gyűjteményeit újra meg újra megkomponáló Somlyó e kötetben is új rendbe állította egyes verseit: a homogénebb *Piero della Francesca*, a *Mesék* s a *Cantata Tremenda* után például új ciklusként hat *A seb és a kés* című, melynek legtöbb verse a magyar gyűjteményes kötetben (*Árián éneke*) az *Épp ez* cím alá sorakozott.

A fordítók pontosan és érzékenyen, legnagyobbbrészt veszteség nélkül ültették át a szövegek bonyolult jelentésviszonylatait, sokszoros előre- s visszautalásait. Mondhatni: anyanyelvi szinten értik e líra legfőbb témáját s ihlető energiáját: a *megismerés* szenvedélyét, mely meg akarja nevezni minden dolog rejtett lényegét, elsősorban pedig az összefüggések, a „korrespondenciák” mibenlétét. Analitikusan kibontott tárgy- és fogalomleírásai, a dolgok egyirányú kapcsolódását tagadó merész inverziói, közbevetéseket, beékeléseket halmozó mondatszerkezetei meggyőzően, az eredeti szöveg hitelével hatnak franciául. Csak az orvostudományi szakszókincs szembetűnő jellege és sikeres költői áthangolása miatt hivatkozom a *Fable de ce que nous ne racontons pas* (*Mese arról, amiről nem mesélünk*) Lorand Gaspar-féle francia szövegére. Különösen örültem a *Cantata Tremenda* című öszövétségi tárgyú költői példázat teljes fordításának; ez a bűn önnemző sokszorozódását, önkény és ösztönösség pusztító együttműködését leleplező lírai oratórium (Dobzynski fordítása) az életmű egy kevésbé méltatott vonására, etikai, különösen történetetikai irányultságára vet fényt.

Nélkülöznünk kell azonban e költeményben is, a kötet néhány más darabjában is a rímelt, noha a *Cantata* rímes hosszú sorainak franciában is megvan a maga hagyománya, a verset, például Claudel műveiben. Hogy a francia olvasó is nélkülözi-e a rímet, azaz óhajtaná-e az eredeti ismeretében? Nem merem megválaszolni a kérdést. Mindenesetre sokatmondó, hogy a *Piero della Francesca*-ciklus legkövetkezetesebben megrímelt fordítása alatt – Georges Tímár neve áll.

A viszonylag nagy létszámú fordítógárdában a már eltávozottak mellett szerepelnek az élő francia líra majd minden nemzedékének képviselői, munkájuk eredménye mégis egységes tónusú, egyenletes színvonalú versgyűjtemény lett. Érdemes-e ujjal mutatni egy-egy félreértésre? A recenzens csupán dicsérő szavainak hitelesítéséül idézne két negatív példát: a *Mese-zárójelekkel* „felbonthatatlan zárójelek” szókapcsolata az ellenkezőjére fordul franciául: „Décomposables parentheses” (*Fable-avec paranthéses*). A már említett *Fable de ce que nous ne racontons pas* egyik különlegesen szövevényes mondatában pedig a „muscles ossifiés sur un secret” utolsó szószerkezete rémlik tévedésnek: az eredetiben „Egy titkon [titokban] elcsontosodott izom-köteg” olvasható. A rokoni ráismerés inspiráló élménye azonban nem volt elég: a fordítóknak e költészet másféle beágyazottságát, eltérő történeti élményhátterét is meg kellett érteniük. S át kellett menteniük az avantgarde elemekben, a felfeltűnő konkrét versi, vizuális nyelvi eljárásokban is ható racionalitást, formafegyelmet, mondattani műgondot. Ebben a más nyelvű közegben még kivehetőbb Somlyó alapvonása, a költészet iránti bizalma, nyelv és líra ősegységét valló felfogása, mely napjaink francia költészetéből éppen hiányzik, vagy legalábbis megrendült, megfogyatkozott. Az *Ember és lant* egyik tömény, nagyon is költőjére valló paradoxonával: a költészet az, „aminek a hiánya nélkül semmi sem egész”, Lorand Gáspár szavaival: „Sans le manque de qui rien n’est entier”.

Nagyvilág, 1987/7

*

FETYKÓ JUDIT

Ausztrália messze van^{*}

Péter horkolva aludt a másik szobában. Lajos visszazökkent az emlékezésből a jelenbe, morózus lett, hogy Péter itt ragadt mára. Máskor is előfordult, akkor nem zavarta, de ma a horkolása a jelenlétén túl még külön idegesítette. Az utóbbi napokban egyre több dolog bosszantotta Péterrel kapcsolatban, gyakran felmerült benne: hogy van ez? Mit tud Péter, hogy mellette marad Olga? Mi tartja még mindig ezt a nőt a férje mellett? Valahogy gátat kéne szabni ennek a nagy összejárás barátkozásnak.

Hetek óta nappalra kihúzta a telefonzsinórt, csak estére rakta vissza, mikor már úgyse kereste senki. Várta, hogy tíz óra legyen és felhívhassa Ildit. Tudta: ez van. Telefonban mondanak egymásnak okosságokat. Csak érzelmekről ne. Vágyról se, bár vágy, az van, főleg az van, néha úgy feszíti, hogy majd szétrobban tőle. Lehet megint megkeresi azt a falubeli nőt, aki már párszor eljött hozzá „ismerkedni”. De Ildinek vágyról? Egy szót se. Meg kell tartani ezt a keveset. Több egyelőre úgyse lesz.

Lajos ismét azon kezdett agyalni, hogy elhibázott döntés volt ide kiköltözni. Tavasszal biztató volt, a nyár is elment. Úgy mindenhez képest nem volt rossz ez a nyár, de ha megjön a tél, és hófalak lesznek? Akkor csak a munka. Esténként Péterék, a kocsma, vagy Péter. Ez a barátság nem biztos, hogy kitart télig. Kata valami olyat mondott, hogy az egyedül élő férfiak

^{*} azonos című színdarab regényváltozata (<http://mek.oszk.hu/10500/10529/>)

majd mindegyike rászokik a szeszre: „Veled is megeshet, maradsz és beállsz a falu bolondjai közé, minden faluban van belőlük” Hát! Igaz, ami igaz, az idén jól belehúztak a pálinkázásba. Felvillant benne Békeváros, utólag sajnálta, hogy ott is elhamarkodta a döntést. Maradhatott volna. Végül is mindig, minden munkahelyén maradhatott volna, és mégsem bírt maradni. Néhány hete Vajda Zoli is emlegetett valamit, hogy nem mehet a végtelenségig ez az itthonról dolgozás.

Tíz óra. Lajos pár mondat után elkészönt Ilditől, üresnek érezte a beszélgetést. Vajon vissza kéne hívni pár perc múlva? – tűnődött. – Vagy ő visszahív? Esetleg? Nem. Nem fog visszahívni. Távolodik. Ez is távolodik. Kihúzta a telefont, fejére csapta a kalapját, elindult, minden cél nélkül járta a falu utcáit. Láta, Olga még fenn van, fény van a szobájukban. Nézte a függönyön áttetsző fényt, felmerült benne, hogy talán be kéne menni. Mit mondana? Hogy Péter kiütötte magát és alszik? Ezt közölje? Tovább ment.

Olga már nem várta haza erre az estére Pétert. Majd hajnal felé megjön. Ismerős volt a helyzet, Lajosnál ragadt, megint ott alszik, talán sokáig beszélgetnek, vagy csak egyikük mondja a magáét, vitatkoznak, isznak, míg belefáradnak, aztán csak vannak és hallgatnak.

Elővette a fényképalbumot, nézte fiatal önmagukat, mikor még nem rontott rá Péterre a betegség. A nászútjukon készült képeket, ahol Péter magas, nevetős, izmos férfi volt. A gyerekek képeit. Aztán az ásványos dobozt, amit neki állított össze a férje. Többféle rózsakvarc, ametisztek, hegyikristályok, opál. Egy smaragd, amit egy ásványbörzén vett ajándékba. Eszébe jutott, mikor még mindketten tanultak, és Péter várta, hogy mikor halad el a fiúkollégium előtt. A fiúk fütyültek utána. Péter soha. Nézte, a szeme csillogott. Ez a tekintet egy idő után folyton vele volt. Hónapokig mindketten keresték az alkalmat, mikor véletlenül találkozhatnak, ezek a készakarva-véletlenek napjuk részei lettek. Megjegyezve, a másik mikor, hol szokott vásárolni, egyes útszakaszokon áthaladni, újságot venni. Hónapokig beszélgetésekkel, sétákkal telt az idejük. Annyit tudtak már egymásról, szinte beleolvadtak a másik lényébe. Mindkettőjükben tombolt a vágy a másik után, mégsem siettek.

Belefeledkezett az emlékekbe.

Tizenegy óra után elcsendesedett a falu, elvélve jött egy autó vagy motor az úton. Meleg szeptember eleji este volt, a levegőben a kiskertek nyárvégi virágainak illata, a beérő gyümölcsöké, a már lehulló leveleké, a múltó nyaré. A gyerek aludt, igénybe vették az iskolakezdet első napjai. Olgának megint üresnek tűnt a ház, hogy az idősebbik fiuk ismét a rokonnál tölti a hét napjait, mostantól ismét csak hétvégére jön haza. Az asszony sokat töprengett, hogy jól döntött-e. Elszállt az idő, a nyár eleji elhatározás, hogy költözzenek vissza a városba, semmivé lett. Az iskola megkezdésével meg már nem volt értelme a gyereket átvinni a kisvárosi iskolából a pestibe. Jövőre? Jövőre már középiskolába fog járni. Akadályok. Mindig akadályok. Alkalmazkodni... vajon milyen ős, tél jön rájuk? Mintha Péternek ismét kezdődne a bénulása, de nem mond semmit. Titkolja? Vagy rosszul látná?

Kintről halk autózúgás, ajtócsapódás, léptek hallatszottak. A kutya halkan vakkantott, mint aki ismerőst lát. Olga kiment a házból, hogy lássa ki érkezett. A valaki bizonytalanul lépegetett a lapos vulkáni kőből meg téglából kirakott feljárón. Az asszony felkapcsolta a villany.

– Szervusz, drága Olga! Eltévesztettem a házat – Vajda Zoli volt a jövevény. – A többiek? Péter, Lajos? – arcon csókolta az asszonyt.

– Ma egész nap odavan. Lajosnál. Talán még az éjjel hazajön. De te? Hogy-hogy ilyen váratlanul?

Hellyel kínálta Vajdát a teraszon, nem akarta, hogy a benn felébresszék a gyereket.

– Egész nap nem vették fel a telefont. Egyik se. Ez valami új szokás?

Olga hallgatott. Tudta, hogy Péternek ma megint egész nap mehetnékje volt, a gyerek iskolában, ő munkában, a házban senki. Csöröggetett az a telefon.

– Megkértem a férjedet, adja egyik verse néhány sorát mottónak a kiállításomhoz. Ehhez egy meghívás is jár, egész napra meg az azt követő éjszakára másnap estig, elég nagy a ház nálunk. Mindannyioktoknak. Hétvégén lesz, együtt jöhettek a legénykéekkel.

– Elfogadjuk – Olga örült a meghívásnak, legalább kimozdulnak. Meg akarta kérdezni, hogy Lajos is ott lesz-e, mert nem említette Vajda. Aztán mégse kérdezte.

– Csak aztán a megnyitó napjára nehogy lemondjátok! Nekem nagyon fontos, hogy ott legyetek – Vajda egy kis szünetet tartott beszéd közben. – Lajos úr? – hangja furcsán rezgett, ahogy Lajos nevét kimondta.

– Ma még nem volt itt, ha jól tudom. Péter is keveset. Igen benne vannak az okoskodásban meg az ivásban. Nála nem voltál?

– Üres a ház. Minden tárva-nyitva, sehol egy lélek. Még visszamegyek. Lajost képletesen magammal akarom vinni. Legalább azt megmondom neki, hogy vége az itthonról való munkának, eztán naponta be kell járnia. Beszélek a fiúval. Tud már róla, és nem zárkózott el.

– Tud? Ahhoz képest... – Olgában valami reményféle sejlett fel: ha Lajos napjai a munkahelyén telnének! – Jó ötlet! Nagy ötlet! Csak menjen vissza! Nem neki való ez a hely – keserűség és elutasítás rezgett a hangjában.

– Mi van veled? – lepődött meg a férfi. – Hiszen eddig állandóan azt mondogattad, milyen jó, hogy Péter nincs egyedül.

Olga hosszan hallgatott.

– Megváltoztak a dolgok – szólalt meg nagy sokára.

– Megbocsáss, de megjósolhatatlan volt, mi fog belőle kisülni!

– Kisülni? – Olga felnevetett. – Kisült. A legrosszabb. Ma már megint csak ide a „szomszédba” mentetek volna. Ausztráliába. Péter teljesen belekeseredett, nehéz lesz kiverni a fejéből ezt az örültséget – gondolkodott, hogy mondja, ne mondja, végül mégis. – Beszélhetnél a fejükkel.

– Fogok. Még akkor is, ha összeveszünk. Próbálj megnyugodni. Sokkal nagyobb bajban is higgadt tudtál maradni. Rendkívüli türelmed van – mióta ismerte őket, átlátta, hogy itt minden az asszony kitartásán, elfogyhatatlan türelmén múlik.

– Elfogyott. Úgy érzem elfogyott. Nem megy tovább – nyelte a könnyeit, majd hagyta, hogy végiggördüljenek az arcán, maga is meglepődött, hogy sír, hogy tud sírni. Nagy levegőt vett, uralkodott az érzelmein.

– Erős vagy! – a terasz esti világításában nem vette észre, hogy a nő sír. Olga igazított a haján, ujjaival óvatosan letörölte az arcát. – Most az egyszer még próbáld meg! Szeretted. Sokáig szeretted. A gyerekek... Lajost meg elviszem innen, ha úgy kell becsomagolnom is ha másként nem megy. Amint említettem, elegem van a távmunkásságából. Mindegy, hogy a jövő héttől, vagy később. Még nem tudom, mit mondok neki, de beszélek vele – Mikor kész helyzet elé állítják, nagyra törő önmegvalósítási tervei szoktak lenni, gondolta.

– Ugyan! Hagyd! Rajtunk már ez sem segít! – nem volt kedve hozzá, hogy elbeszélje, mik járnak a fejében hónapok óta. Miket döntött el.

– Olga, ne haragudj, de most mennem kell. Felhajtom a föld alól is ezt a két disznót, és megpróbálok valamit. Magam is erősen érdekelt vagyok benne, hogy Lajos visszajöjjön, és akkor talán ti is helyrerázódtok. Biztosat azért nem ígérek.

Vajda elment. Olgának maradtak felkavarodott, beszűkült gondolatai, érzelmei meg a csendes meleg őszi este. Ha még egy hete jött volna – suttogta maga elé. – Elkésett, mint minden ebben a szerencsétlen életben.

Csapódott a kapu, halk motorzaj hallatszott. Olga visszasüppedt a gondjaiba. Mérlegelte, hogy vajon elég erős lesz-e, hogy megszakítsa ezt a helyzetet. Végül nincs más választásuk ha túl akarják élni hullámvölgyüket, ami már túl soká tart, és egyre mélyebb, egyre több buktató van az útjukon, ami lassan kétfelé kezd ágazni. Érezte, hogy valami örökre lemult. Látott már annyi széthullt házasságot, a munkája nagy részét is az elromlott emberi

kapcsolatok történeteinek meghallgatása töltötte ki. Hiába a megtapasztalt, a megtanult tudás, mikor ő, akinek az a dolga, hogy mások életének rendbetételét segítse, maga kerül krízisbe. Most ők is járhatnának párterápiára, talán olyas valakihez, aki nem volt a munkatársa. De mit újat mondhatna az nekik? Vagy ott hogy adnák elő magukat? Péter, aki kételkedik a lelki gyógyítóknak, annál jobban hisz az egyén akaratában – hajlandó lenne-e rá? Kétségek. Csupa ha és csupa vajon. Ha már vajon, akkor vajon Péterben maradt-e annyi szeretet, akarat, hogy abba kapaszkodva visszazökkenjen a még élhető szintre? Akarat. Péterben? És bennem? – tette fel magának a kérdést. Vajon jó volt-e, elég volt-e az a állapot, amiben még egy éve éltek? Nem volt jó, bár még élhető volt. Minden esetre nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb volt, több örömmel járt. Akkoriban még gyakran tudtak nagyokat beszélgetni, ketten vagy a gyerekekkel, és ami fő, együtt nevetni, néha egészen kis dolgokon is. A nevetés... Ó, igen! A nevetés! Az is eltűnt. Valamikor aztán tűnt el, mikor ez a nagy barátkozás elkezdődött Lajossal. Az asszony megtapadt ennél a pontnál, értékelte önmagát, és megállapította, hogy most odébb kéne lendülni Lajostól, tovább kéne mozdulni a gondolataival. Pont úgy, ahogy ebben a helyzetben lehet. Feltette hát a kérdést: féltékeny vagy Lajosra? A Lajos-féle barátságra? Vagy az zavar, hogy Péternek más kapcsolata is van, mint te? Hogy a kis zárt világokon túlra is kilépett? Na persze, az átmeneti rajongásokkal is kilépett, és furcsa mód ezek mégse várlak zavaró tényezővé. Mi van hát benne, vagy inkább benned, hogy most épp Lajost látod a legfőbb gonosznak? Ki ez a Lajos? Hogy nőtte ki ennyire Lajosnak magát ez a Lajos, mikor néhány éve még sehol se volt, azt se tudtuk róla, hogy a világon van. Mi van ebben a Lajosban, ami olyan kíváncsi lett Péternek, hogy eltelt, betelt vele. Mit sugall ez a Lajos. Mi az a hívószószzerű gondolat, ami Péterből kihozta ezt az önvesztélyesen nagy elvágódást? Eddig is tudatlanul ott szunnyadhatott benne, csak egy külső megerősítés, épp ez a Lajos kellett hozzá, hogy a felszínre törjön? Az okozathoz külső okot keresel. Ugyanúgy akarod mentegetni, ahogy mások is általában mentegetik szeretteiket, hogy mindig valaki más a hibás, a másik vitte bele, hatott rá, hogy ezt, vagy azt tegye. Beleképzelem, hogy magától úgyse akarta volna? Mit keresel? A bűnhöz bűnbakot? Nem! – Meg kell találja a megoldást. Ki kell kényszerítenie Péterből a változást, ha még van benne hajlandóság a változásra, még akkor is, ha az végső elszakadással is járhat, ha rosszul sül el.

Ismét elővette a régi fényképeket, igyekezett azokra koncentrálni, ami elég nehezen ment. Fényképek, házasságuk első éve, a gyerekek, a család. Péter, mikor szabadidejének nagy részét olvasás töltötte ki, más férfi meccsre járt, ő meg inkább olvasott. Akkoriban gyakran megnéztek kiállításokat, nyaranta elutaztak a vidéki városok szabadtéri színházainak előadásaira. Kapaszkodókat próbált találni.

Ismét elemezte önmagát, és megállapította, tudhat bármilyen szakmai módszert, mikor saját maga van benne a csávában, hát bizony nemigen tudja önmagán alkalmazni, ugyanolyan elveszett és bizonytalan, mint bárki más a világon. Vajon mégis kell majd valaki, aki csupán mert független külső személy, átsegítheti őket ezeken az árkokon?

Mit remélek? – kérdezte ismét önmagát. – Még mindig tagadom, hogy valami elmúlt, egyfolytában tiltakozom ellene, nem tudok belenyugodni? Hogy jutottunk ide? Péternek hogy lett elég ez az életmód, hol vészett el a korábbi? Lehetek már korábban is jelek, amikre nem figyeltem oda... talán lehettek. Nem foghatom rá, hogy csak az utóbbi időben kezdődtek, és értek viharos gyorsasággal idáig. Úgy látszik, bár elegendő van az egészből, és igen dühös, tehetetlen és sértett vagyok, mégis egybe akarom tartani magunkat. Van-e ebből a veszteségsorból kilábolás? Vagy eltemethetem korábbi önmagunkat, mikor még egyikünk se változott meg? Mikor is kezdődött? Soha nem elemeztem magunkat. Éltünk, megvolt a család saját mindennapi ritmusa. Változtunk? Én is megváltoztam? Az idő mindig változtat, még akkor is, ha nem veszem észre. Igen. Változtam. Megváltoztam? Valószínűleg. Hova változok még? Lassacskán nekem is lesznek különböző panaszaim, amiknek semmi köze a testemhez, mind az életünkből fakad? Jöhet a légszomj a szívszenzációk és társaik? Nem!

Nem akarom! Hiszen ha csak az akaratomon múlna, hogy bekövetkezzenek – igyekezett ezen a gondolaton átlépni, de már ott nyomult a következő. – Kell-e még nekem Péter? Kell? Nem? Ha nem kell, mert vitathatatlanul könnyebb lenne az életünk nélküle? – Örült vagy, súgta a lelkének az a része, amit szívnek lehet nevezni: nem lenne Pétered, ezzel megszabadulnál mindattól, ami fizikailag vele jár, és nem lenne a fiaitoknak apja. Valahol, Isten tudja hol élne és kínlódna nélkületek.

Kínlódna – jutott ismét erre a gondolatra. – Hamarosan nem lesz képes egyedül élni, legalábbis abban az állapotában, ahova a betegsége tart, már nem. A gyerekek? Mit szólnának a gyerekek? Hétvégi apázás lenne? Vagy ahogy nőnek, maguktól is mennének az apjukhoz, amikor csak tudnak? Rég látják, hogy valami nincs rendben, ragaszkodásuk az apához mégis változatlan. Az utóbbi években inkább Péter volt az anyjuk is, hisz ő foglalkozott úgy velük, ahogy az anyák szoktak. Ez lett. A napi utazgatásom a munkába. Kiért, miért utazgatsz te naponta? Ha már itt tartunk, ennél a napi bejárásnál. Mégis! Mi a lényege mindennek? Kell-e még nekem Péter?

Múlt az éjszaka. Olgában felvillantak különböző gondolatok, ismét és ismét oda jutott, hogy ők nem kerülhetnek olyan helyzetbe, amibe általában mások, nem lehet hogy a végső megoldás náluk is a válás legyen. Egyre biztosabb volt abban, hogy a barátokat el kell szakítani egymástól, hogy a házasságuk valahogy helyreálljon. Megállapította: még mindig egyben akarja tartani az életüket, bár meglehet, ha épp neki kéne valami mondai egy másik nőnek hasonló helyzetben, csak egy kérdés jutna eszébe: jó lesz-e ez neked? Lesz-e emberi, anyagi biztonságod? Nyugalmad? Szerencsére nincs két hasonló, azonos helyzet.

Elfáradt, szeme égett a kialvatlanságtól. Lassan pirkadt. Mire megvirrad, el kell döntenie, hogy mit tegyen. Szunyókált egy keveset, de még ebben a felületes alvásban is csak egyre örültek benne a gondolatok, kerengtek a felsejlő álmokképek, melyek közt meg-megjelent a kaland, az Ausztrália, Péter vágyakozó tekintete, hogy még valahova, egy igen nagy útra eljusson, amit csak az utóbbi időben óta látott meg benne.

A reggel fényével elkezdődött egy új nap. Az álmofoszlányok gyorsan tűnni kezdtek, sikertelenül próbálta megtartani őket. Míg a gyereket készítette az iskolai buszhoz, egyre ott motoszkált a fejében Péterrel kapcsolatban: utazás, kaland, dac, végső elszántság, halálfélelem.

Felmerült benne, amit eddig is látott: a barátok! Barátok? Na, azért nem olyan nagy ez a barátság, túl sok benne a rivalizálás, a másik pizskálása. Két kamaszlélek férfi testben. Nem is olyan fiatal férfi testben. Rendetlen, ötletelő kamaszok – ezen a gondolaton felnevetett. — Ezt a gyerekességet eddig mért nem vette észre Péterben? Mintha csak most jött volna ki belőle, mintha ezek ezt együtt indukálták volna egymásból. Nos, akkor legyen hát a megoldás ezek szerint. Gyerekekkel gyerekek megfelelő szinten kell beszélni, azt érti meg. Legfőképpen nem eltántorodni ettől a beszédmódtól, mert ha megérzi, hogy ismét a felnőttökhöz szólok, akkor ugyanoda jutunk vissza. Fegyelmeznem kell magamat. Magamat főleg, hogy ne sajnáljam meg közben, ne legyen lelkiismeret furdalásom, hogy mit csinállok vele. Legalábbis átmenetileg, de lehetséges, hogy hosszabb távon is ez kell, míg kilódul a marhaságaiból. És hanem lódul ki? Akkor, ha együtt maradunk... Együtt maradunk? Ha együtt, akkor lesz három gyerekem. Mikor felnőnek a fiúk, akkor meg marad egy örökgyerek? Megint itt az akkor, a ha. Vajon? Ne elemezz, ne variálj, ne reménykedj! Cselekedj! Elvégre ebben a bizonyosságban már lassan kiveszett belőled a remény – bízta magát.

Éjjel tizenegy óra volt, mire Lajosnak elege lett az éjszakai járkálásból, és hazament. Péter még mindig horkolva aludt, észre se vette, hogy valami történt körülötte. Lajos nem volt álmos, felhangolódott, úgy érezte, hamarosan minden a helyére kerül körülötte. Bizakodás töltötte el. Most épp abban biztos: egyedül kell lennie, hogy kitisztuljanak a gondolatai. Ledőlt a nappaliban a heverőre, nézte az éjszakai kertet. Haza kéne küldeni Pétert.

– Meleg van. Hallod, Péter? Péter! – az nem válaszolt, de a horkolás abbamaradt. – Meleg van.. Péter! Kijöhetnél már végre! Átalszod ezt a gyönyörű éjszakát – választ nem kapott. Emelt hangon kérdezte: – Hallod? Péter!

A másik szobából mocorgás, léptek zaja hallatszott, Lajos tovább beszélt:

– Péter! Haza kell menned!

Micsoda felkavaró két hónap volt! Évek óta nem volt ilyen nyaram! Ezek a nők... – gondolta. Majd kezdett belelendülni a mondókájába:

– Tudod, Péter, sosem gondoltam, hogy ha találkozom Katával, csak barátság marad köztünk, vagy annyi sem. Nem mintha most magyarázkodni akarnék neked de talán nem fogsz annyira utálni, ha tudod – meglebbentek a függönyök, a nyár végi falusi éjszaka illatát hozta a szél. – Persze a telefon. Felzaklatott a hangja – naná, hogy felzaklatott, gondolta még az is eszébe jutott, hogy Péternek ebben is szerencséje volt, hónapokig levelezett meg telefonozott a nővel, neki meg az az egy félnap jutott, és semmire sem ment vele. – Néha mást képelek, ha hangról ismerek valakit – nem rajtam múlt, gondolta, és tudta, ha ez a Kata csak kis jelét is adja, hogy lehetne valami, hát ő tesz a barátságra. De nem adott az semmi jelet, egy egészen kis jelet se. Hosszan hallgatott.

Péter a másik szobában kezdte összeszedni magát.

– Azért jól megszerveztétek! – tért vissza a nyár júniusi vendégségre. – Ha tudom, hogy jön, akkor sem lett volna másként. Nem csodálom, hogy belehabarodtál. Valami varázsa van – az utolsó mondatokat némi iróniával mondta.

– Gúnyolódj csak! Te sem vagy közömbös iránta. Nyújtáná ki feléd a kezét, nem bírnál nemet mondani. Tojnál te magasról rám, a barátságra – jött elő Péter, kezében ásványvizes palackkal.

– Valószínűleg – mondta kelletlenül. – Úgy láttam, nem akar tőlem semmit.

– Tőlünk nem – Péterben ismét felmerült, hogy azért lehet, mástól akar valamit, de ahhoz neki meg Lajosnak mi köze, ha így lenne is – Ildi, talán. Ha azt is el nem kúrtad.

– Fogalmam sincs, hogy állok vele. Ma két mondat után befejeződött az esti beszélgetés. A tízórai telefonálás – magában folyatta: mondhatom, évek óta nem találkoztam ilyenekkel, kitérnek a barátság elől. Persze előbb hagyják, hogy felizguljak, aztán ők nem akarnak semmit. Micsoda parádés szerepeket játszanak!

– Ezeknek a gondolkodásuk..., Kata mondatát folytathatná Ildi, ha Ildi félbehagy egy mondatot, akkor Kata vagy Olga – mintha kigyakorolt szövegeket mondanának, mint egy színdarab szereplői, akik bármikor az életben ragyogóan hagniznak, jutott ismét eszébe.

Péter keze ökölbe szorult, szemtelenségnek érezte felesége említését. Megütöközött rajta. Mit képzelsz ez? Hogy jön ide Olga? Hogy meri Olgát szóba hozni?

– Mióta barátnők ezek? – kérdezte Lajos, mert eddig valahogy nem jutott eszébe, hogy ezt megtudakolja. Észre se vette, hogy Péter ingerült lett felesége nevének említése óta.

– Unásig ismerik egymást – válaszolt vonakodva, hogy kielégítse Lajos kíváncsiságát, és haladják már túl ezt a témát. Már megint szaval meg álmodozik itt, aztán következik az önsajnálát című szám, gondolta. – Olgával is. Bizonyos dolgokról egyfajta közös gondolkodás alakult ki köztük. De Olgának első a család – jól megnyomva ejtette ki ezt a mondatot. – A lányok meg... Láttad. Mindketten megkeményedtek, valami megváltozott bennük – úgy érezte, barátja szeretné, ha valami rosszat hallhatna, vagy valami furcsát. Nem tudott és ha tudott volna akkor sem akart volna ilyesmiről beszélni. – Jó barátok, jóban, rosszban. Semmi rosszat nem tudok mondani róluk, ha azt akarsz hallani. Túllelkizted nekik magadat. Semmi újat nem adtál ezzel elő. Hallanak rengeteg ilyet, ez a munkájuk, unásig ismerik az emberi gondolkodást, talán épp attól lettek ilyenek.

Talán Olga is ezért bírt eddig velem maradni – gondolta.

– Igen. Évek óta nem lelleztem ennyit. Csak mikor a válasom után pszichológushoz jártam. Az is nő volt. Beszéltem, hallgatott, semmit nem mondott, néha belekérdezett meg

velem értékelte, amiket összehordtam neki. Ezek is. Akármelyikkel beszéltem, valamit elindított, amit a másik tovább vitt. Ráéreztek egymás szavaira. Szóval évek óta ismerik egymást? Évek óta... A hársat sem éreztem meg évek óta, a nyár illatát. Mikor Ildi lekísértem hozzátok, előjött annyi gyerekkori emlék. A virágok, anyám levendulái, a sifonszag, a tiszta szobáé. Tartósítani kéne ezeket a pillanatokat.

– Nem lehet. Ilyenkor hagyd magad bennük! Engedd szabadjára a gondolataidat! Néha az is sokat segít. Megfogni úgyse lehet a pillanatot. Csak pillanat. Aztán marad az üresség. Mindenütt az üresség, főleg itt benn – mutatott a fejére. – Idézd csak azt a hársat!

– Jó lenne visszatalálni! Abba a nyárillatú nyugalomba, a kisgyerekkor tudatlanságának nyugalomába.

– Mikor a legbetegebb voltam, egyszer elfogott a vágy egy régi nap után: Olgával Spanyolországba utaztunk, én vezettem. Az autópálya mentén virítottak az oleanderek, dúsán, rózsaszínben, fehérben, püspöklilában. Mint itthon az akác, úgy nő ott, olyan, mint a gaz.

Úr Isten! – gondolta. Miket hordok itt össze, miket adok ki magamról. De azért folytatta.

– Akkor, kétségbeesésben felidéztem az oleanderek látványát, azt az édeskés, kesernyés illatot. Sokáig csak úgy tudtam elaludni, ha erre gondoltam. Egy picurka szépség abban a tehetetlen betegségben. Olga gyakran mondja, azok az első évek, amikor minden szép volt, az utazások, azok tartanak meg bennünket, hogy kibírjuk ezt az egészet.

Vajon ő meddig bírja velem? – gondolta.

– Ilyen. Igen, ilyen. Az az egész, az a néhány óra, az a néhány különlegesen szép perc, vagy pillanat. Nyugalom, ami maga a boldogság volt, így utólag meggondolva.

Lajos feje körül néhány szúnyog kerengett, felkelt és bedugta a konnektorba a folyadékos szúnyogriasztót, a szer illata beleáradt az éjszakába.

– Nézd, Péter. Érzem, időnként érzem, hogy felzaklatok mindenkit magam körül. Átadom a belső vibrálásomat. Már elég rég ismersz, de erről még sose beszéltem. Téged is. Ma elmúlt ez a zaklatottságom. Ildi? Nem. Be kell látnom, vele se mentem semmire. Az esti járkálás? Nem tudom.

– Ne keresd mi! Van, az egész, úgy ahogy van. Nincs szükség elemezgetésre, ezt Olga szokta mondani.

– Ebben is többet tudsz nálam – van kitől tudd, gondolta.

– Olga vár. Ideje hazamenni.

– Olga haragszik rám. Igaza van – Lajost nem nagyon érdekelte, hogy Olga haragszik-e, csak kíváncsi volt, hogy Péter erre mit fog mondani.

– Igaz – értett egyet Péter, de nem Lajossal, hanem a feleségével. Majd elmondja, ha akarja – Elmondja, talán egyszer, ne várd, hogy én.

Lajos ezt tudomásul vette, érezte, itt is kitelt neki. Várt egy keveset, majd belekezdett, hogy valahogy ebbe a mai éjszakába jusson már el ennek is a végére.

– Beszéltem Vajdával. Egészen jó ötletei vannak. És elvárásai – mostanság főleg elvárásai, de azt a beszélgetést nem mondom el neked, gondolta.

Péter várta, mik a jó ötletek. Lajos hosszan hallgatott.

– Visszamegyek dolgozni. Mármost naponta bejárok, aztán ha találok valami megfizethető lakást, vissza is költözök.

Várt, hogy Péter mit fog szólni. Az hosszan emésztette a hallottakat, rohangáltak benne a gondolatok, becsapva érezte magát, legszívesebben bevert volna egyet Lajosnak

– Mikor jutottál erre az elhatározásra? – Péter kezdte érteni, hogy ez a sok elgondolkodás, hatásszünet hova vezet.

– Pár napja szólt. Van benne fantázia. Sokkal több önállóságot adnak, mint eddig. Vagy most megyek vissza, vagy ne is menjek. Ez van.

Péterben egyre nagyobb tehetetlen düh támadt.

– Te napok óta játszol itt nekem. Közben meg Ausztrália? Ausztrália, mi? – kérdezte.

– Befejezem a munkát, és nekivágok. Jövő tavasszal. Hamarabb biztosan nem. Velem jössz? A feltételek változatlanok – mondta Lajos.

– Tegnap meg ma egészen másról beszéltél. Hitegettél! Felzaklattál vele, mindent komolyan vettem, amit mondtál – érezte, hogy naivsága határtalan volt, mikor elhitte ezt a tervet. – Hogy mekkora marha vagyok!

– Elment az eszed? A realitások mindig megállítják az embert. Neked könnyű, a te időd végtelen, oda mégy, ahova akarsz, amikor akarsz – eszébe se jutott, hogy Péter ideje mitől tűnik végtelennek, hogy a vissza-visszatérő betegség igencsak véges periódusidőket hagy a másíknak. – Nem játszhatom el ezt az alkalmat.

– Csodálatos! Úgy hitegetsz, mint egy megunt szeretőt! Én meg hagyom, hogy cafka módjára bánj velem! Mintha a beosztottad lennék: Péter, megyünk Ausztráliába. Péter, maradunk, mert nekem most ez az érdekem. Hetente változik a véleményed, én meg forgok utánad. Élvezed, mi? Veled készülök a nagy útra, elhiszem a hazugságaidat, és ez a vége. Mögöttem minden felbomlik, Olgának elege van belőlem.

– Mindig őszinte vagyok, egy szavad se lehet. A feltételeim változatlanok, csak eltolódik valamennyire az indulás.

– A kurva életbe veled meg az őszinteségeddel! – káromkodott.

Egyedül maradt ezzel a ténnyel. Most hogy álljon oda Olga elé: igen, igazad volt, ez egy szemét alak, hogy becsapott. Hogy naiv voltam, gyerekesen naiv.

Érezte, hogy nem bírja ki ezt a feszültséget. Fájt a dereka, mellkasa mintha nehezebben engedné levegőt venni. Nem kéne már a szesz, de most nem bírja ki nélküle, mert mindjárt megőrül saját ostobaságától, és nekimegy Lajosnak.

– Erre inni kell! Erre a tökéletes barátságra! – visszament a hátsó szobába, csörömpölt az üvegek közt.

– Ne igyál. Nem kell inni! Józanon, tiszta fejjel kell átgondolni a lehetőségeket, és dönteni. Ez természetesen rám vonatkozik. Ezentúl nincs búfelejtés.

– Nincs semmi. Hozok valamit.

– Mától nem iszom. De te, ahogy akarod.

– Ma..., ma úgy szügyön döftél, hogy ma még kell! Aztán holnaptól? Meglátom. Jobb lenne, ha reggelig itt maradnék, tán lecsillapodnék valahogy.

– Olyan vagy, mint egy durcás kölyök. És ment a vidéki magányba elhúzódó költő a girbegörbe utcákon – a második mondatnál megváltozott a hangja, mintha felolvasna valamit.

– Csak gúnyolódj! A házat hagyd nyitva, lehet, hogy ide kell jönnöm aludni. Ezzel a nagy barátkozással talán otthon is kitelt nekem.

Péter csoszsanó léptei lassan távolodtak.

Lajos le-fel járkált a szobában, végül leült a terasz lépcsőjére. Tűnődött: én hova megyek? Menni. Menni könnyű. Hol a cél? Ki a cél? Volt ilyen valamikor? Ki fogad el téged, egyetlen Lajos barátom? – elégedetlenséget, dühöt és ellenszenvet érzett az egész világ iránt. – Elegem van belőled is Péter, elegem van, hogy neked van egy Olgád, pedig piszok trógerul viselkedsz vele, mégis van. Elegem van magamból. Ebből a hirtelen csendből. Nekem kellett a csend. Alig negyedéve én hóbörögtem, hogy a csend, a vidék nyugalma kell. Itt van. Semmi nyugalmat nem adott – Arról még maga előtt is mélyen hallgatott, hogy a válása után a vidék, a csend, a föld közelségében állt talpra. – A csendtől meg megbolondulok. No, mit akarsz? Kinek van rád szüksége, úgy ahogy vagy, a baromságaiddal, az ide-oda döntéseiddel? Milyen vagy a mások szemében? Ki vagy te, ha a körötted lévő határoznák meg? Ki vagyok te, magad szerint?

Az utcán halk autózúgás hallatszott, majd egy kocsiajtó finom kattánása. Vajda Zoli visszajött, hátha már előkerültek a barátok.

– Jó estét! Nyitva minden, a ház üres. Hol jártok ti? – mondta egy szuszra Lajosnak. – Péter hol van?

Lajos csak bólintott, semmit nem szólt Vajda kérdéseire. Kezet fogtak. Meglepte a késői látogató, bár ez nem volt szokatlan Vajdától, neki csak éjfél után volt későn.

– Az előbb valamit mondtál? Beszélsz magadban?

– Csak morgok. Magamban beszélek. Megbolondultam – mondta. – Jó bolondnak lenni.

Vajdát most nem érdekelte Lajos lelke.

– Élvezd, ha ennyire jó! Tehát, semmi bajod. Aki azt állítja magáról, hogy teljesen normális, azzal van baj. Van szódád, jeged?

– Akad. Ásványvíz is. Hozom.

– Péter?

– Lement a faluba italért. Itt nincs semmi szesz. Nem bírja abbahagyni.

Vajda mintha látott volna egy furcsán járó alakot az úton, akkor eszébe se jutott, hogy ki lehet az.

– Beszédem lett volna vele. No, mindegy! Mondom, amit neked akarok mondani. A kiállításom megnyitójára igaz baráti szívvel meghívlak. Most. Elég szépen hívtalak? Figyelmeztetlek, hogy nem ismételve a meghívást, tartsd eszedben, és nem leszek tekintettel a feledékenységedre, meg a naponta változó hangulatodra, a véleményeidre. Elvárom, hogy elgyere, és azt is elvárom, hogy ott ne rendezz jelenetet! Ha lesz véleményed, utána elmondod, ha szűk körben összejövünk – elfáradt, kiürült ez a Lajossal való barátkozás, az utóbbi időben már csak úgy volt vele, mint a munkaadója, régi ismerőse.

– Ott leszek. Nem felejttem el – megérezte, hogy Vajda most másként beszél, mint eddig. Volt a hangjában valami távolító.

– Beszélnem kéne Petivel. Várok egy kicsit.

– Kiszámíthatatlan, visszajön-e. Lehet, hogy mégis hazamegy.

Hallgattak. A kert éjszakai neszei felerősödtek a csendben. Eltelt vagy negyedóra, mire Vajda megszólalt.

– Hallom, Ausztráliába mégy.

Lajos nem válaszolt rögtön. Megértette, hogy szinte biztos, valami megváltozott, Vajda beszélhetett Olgával, és most az asszonnyal ért egyet.

– Nem lehetetlen. Rég el kellett volna menni, most is halasztódik. Tavasszal, vagy később – gondolkozott, hogy mondja, ne mondja, de ha már elkezdte, folytatta. – Esetleg Péterrel együtt.

– Esetleg? Péterrel? Na, az érdekes lenne – lelki szemei előtt felvillant egy kép, ahogy Lajos és Péter a vágyott ismeretlenben gyalognak. – A magad részéről mi ez? Menekülés? Megint? Most ide, jövőre egészen Ausztráliába. Csak menekülésként nem érdemes elindulni. Maga a kaland többet érdemel. Tartsd tiszteletben a célt! Nehezebb elérni, mint gondold. Várj vele, míg letisztulnak a gondolataid!

– Soha nem voltak tisztábbak. Mikor eljutok a belső csendig, elindulok.

– A te belső csended! Közben meg ordító ellentéteket szórsz szét magad körül. Feldúlod a barátaid életét. Ideje visszajönni dolgozni, a napi gyűrődés majd észre térít.

– Beszéltél Olgával? – kérdezett rá Lajos.

– Beszéltem – a történetek után csalódtam benned, gondolta. – Most egyre kevesebb a választásod; visszajössz dolgozni, vagy többet nincs rád szükség. Számolj le azzal az illúzióval, hogy neked mindent, mindenütt lenyelnek. Ennek vége. Dolgozol, vagy mégy. Nincs pótolható ember, sem az üzleti, sem a családi kapcsolatokban. A barátságban sem. Ez biztos. Nekem érdekem, hogy menjenek a dolgok, ha nem jössz vissza, felvesszünk valaki mást. Nem vagy pótolható, még akkor sem, ha a baráti körhöz tartozol.

Hallgatnak. Vajda még csak megkönnyebbülést sem érzett, hogy Lajos tudtára adta, mit vár el tőle. Lajos meglepődött, és ezzel biztosra vette, hogy ezzel ez a barátság véget ért, Vajda ezen túl már csak a főnöke.

Valami ismétlődő csoszogásszerű hang hallatszott a kapu felől.

– Visszajött a barátunk – mondta Vajda Zoli. – Nem vártam hiába.

Péter látta kinn a kocsit, megörült Zolinak. Igyekezett befelé. A szokásosnál is bizonytalanabban lépkedett, útközben többször meghúzta a pálinkásüveget.

– Á! Üdvözlöm köreinkben a művészt! – száját szorosra zárta amint a szobába ért, ne érződjön annyira az imént lenyelt szesz. Megölelte Vajdát. Tekintete valahonnan a feje hátuljából jött, a szeme kisé merev volt, közel állt ismét a merev részegséghez.

Az látta, hogy a pár héttel korábbi állapotához képest Péter sokat romlott. Fogyott, nehezebben jár, a légzése is mintha nehezebb lenne, a szesz hatásáról nem is beszélve.

– Barátom, te – kezdte volna, de Péter közbeavatott.

– Te vagy a legjobb barátom! – ettől meghatódott, mert ebben a pillanatban valóban Zolit tartotta legjobb barátjának. Majd folytatta, mert közben feltámadtak benne az hónapok óta elnyomott érzések, s valamilyen módon beszélnie kellett róla, ha pont nem is arról, legalább ahhoz közelebről. – Van még egy nagyon jó barátom, az még jobb barátom, mint te, de arról most nem beszélek. Az egészen más barátság! – szinte maga előtt látta Katát.

– Ki az a másik? Ismerem?

– Van. Nincs. Belezavarodtam – jobb lesz, ha erről most hallgat, súgta a fejében az egyik gondolat, a másik meg odatapadt a nő emlékére, és el nem engedte. – Az egyik legjobb barátom vagy. Lajos is az egyik legjobb barátom! Ő – intett Lajos felé. –, annyira a barátom, hogy úgy átvert, mint a strici a... Csúnya szó. Nagyon csúnya. Nem mondom ki. Ti ketten. Barátaim! Ma olyan ötleteim vannak! – ha Kata ismét szóba áll velem, gondolta, bármire képes leszek. – Ha a felét! Mit, a felét! A negyedét le tudom írni!

– Írtál valamit az utóbbi időben? – kérdezte Vajda.

– Be kell vallanom: nem. Rengeteg ötletem van! De...

– Rosszat tett nektek ez a közelség. Teljesen elengeditek magatokat. Lajos sem csinál semmit. Te se. Mindketten görgetitek az időt, közben kiestek belőle – Zoliban felmerült, hogy talán hiába beszél, holnapra úgyse fog rá emlékezni, bár eddig még soha nem látta annyira ittasnak Pétert, hogy utána emlékeztetkiesése lett volna. – Érted mit mondok? Vagy csak beszélsz?

– Értem. Persze. Elkezdtek rendezni az írásainkat. Azt gondolom, ez átmeneti állapot – tudta, hogy most mellébeszél. Nem rendeznek ők semmit.

Leült, mert már nem bírta megtartani az egyensúlyát, izületei, főleg a dereka kíméletlenül sajgott, a lábaiban az izmok nem akartak engedelmesskedni.

– Lajos végső célja, hogy elmenjen Ausztráliába – folytatta. –. Hogy elmenjen valahova a világ végére. Na! Tőle kaptam az ötletet. Lehet, hogy vele megyek.

– Ötletet kaptál? Ausztrália nem olyan, ahogy az ember a fellángolásaiban elképzei.

– Kaland! – mondta Péter emelt hangon.

Kaland? Kemény kaland volt.

– Megszervezték – jegyezte meg Lajos, akinek megint az járt a fejében, hogy persze, te elmeheztél, neked mindig volt elég pénzed. Ebben a pillanatban kifejezetten dühös és irigy volt Zolira, közel volt a gyűlölet érzéséhez.

– Igen. Itthon megszerveztük. Mindannyian függetlenek voltunk. Repülővel három átszállás. Irdatlan sok pénzbe került az egész. Mihelyst megérkeztünk, az egész más lett. Minden borult. Napokig gyalogoltunk a semmiben. Por, hőség, rovarok. Állandó szomjúság. Minden magánterület. A vízért is fizetni kellett, ha olyanja volt a tulajdonosnak. Koszosak voltunk, mint a disznók. A lelőhelyeken alig van valami, ahol ásni engedtek, az már mind meddő volt.

– Te végigcsináltad. Átélted – Lajos halkán beszélt, de belül egyre nagyobb bosszúságot érzett.

– Most nem kezdeném előlről. Az éghajlat, az ottani viszonyok. Nehéz. Aztán, amit ott találtam, azt nem lehet soknak nevezni. Morzsák – az aranyrögre mutatott, ami egy láncon lógott a nyakában. – Ennyi maradt az ausztráliázásból. Persze, ha hajthatatlanok vagytok, ha kaland kell, az más.

Átlátta a barátokat, nem volt értelme a tovább győzködésnek. Ezek mindketten elrugaskodtak a valóságtól, belelovallták magukat az útba. Majd jön a csalódás. Az talán észre téríti őket. Lajosnak könnyen fog menni, kilép a helyzetből, ahogy mindig, ha valami szorongató, megoldhatatlannal találja magát szembe. Pétert? Pétert meg letaglózza, aztán csak kijózanodik valahogy az útból meg Lajosból.

Csend áll be. Lajos nem tudott mit kezdeni a kialakult helyzettel megint érezte, hogy ő ebből nem jöhet ki jól. Már bánta, nem először, hogy annyit beszélt erről az útról, hogy Péter ennyire beleélte magát. Persze arról nem volt szó, hogy mennyibe kerülne egy ilyen kaland. Pénzük se lenne rá.

Péter figyelte a másik kettőt. Hogy ezeknek milyen könnyű. Ha ő nem lenne ilyen nyomorult, nem függne senkitől. Ennyire nem. Sértettség, dac éledt benne.

–Lajossal megyek. Én vele megyek – bizonygatta, közben meg tudta, hogy semmi nem lesz abból az útból, se most, se máskor. Hogy Lajosnak csak a szája jár, de soha nem fog elindulni.

– Szajkózzátok a képzeleteteket. Mi lesz a családdal? Olga? Mit szól hozzá?

– Megmondtam neki. Nem hiszi, hogy elindulok. Nem vette komolyan. Haragszik. A normális énemmel tudom, hogy jobb, ha örülök az életnek, ahogy van. Mikor elgondolom, hogy mégis megpróbálhatnám, míg lehet. Akár Lajos nélkül – ez a megjegyzés, az „akár Lajos nélkül”, olyan bizarr volt, hogy Vajda keserűen elmosolyodott rajta.

– Többet vesztenél vele, mint amit adni tud egy ilyen út. A leghatározottabban lebeszéllek róla. Legszívesebben megtiltanám neked.

– Én – kezdte Péter, de Zoli közbeszólt.

– Ismétlem: lebeszéllek róla! Jobban kéne értékelni a jelenlegi helyzetedet. Elégedetlen vagy? Egy éve sincs, hogy megjelent a könyved. A semmiből jöttél fel azokhoz képest, akik évek óta nem bírnak befutni. A novelláidból is megjelent néhány.

– Azóta semmi!

– Közölhetnének az újakból – mondta Lajos.

– Semmi. Semmi? Amiket Lajossal átírkálsz, abból egyet se küldj. Nem kell. Mi akadály, hogy leírd az ötleteidet? A feleséged türelmes, alkalmazkodik hozzád.

– Talán, igazad van, de te ott voltál, átélte az utat. Én ne is vágjak neki? Akkor néha bennem a tehetetlen üresség, legalább kitöltöm az úttal – mondta alig hallhatóan.

– Minek beszélek itt neked? Megint sokat ittál. Holnapra kijózanodsz, átértékeled. Nem tudlak én lebeszélni, ha mindenáron menni akarsz. Mesélni más, mint ott lenni. Volt ott néhány olyan nap, amikor azt hittem, soha nem jutok haza.

Ismét beállt a csend. Végül Lajos megszólalt.

– Akartál valamit Pétertől.

Vajda értelmetlennek látta a további beszélgetést. Az egyik részeg, a másik – legyintett – a másik meg józanon is olyan amilyen.

– Holnap. Péter, holnap, felhívlak.

– Erre iszom! – emelte a szájához a pálinkásüveget.

– A legjobb barátod határozottan megkér rá: hagyd abba az ivást!

– Zoli! Te is, Lala! Drága Lajosom! Alig ittam valamit! Hosszú még az idő éjfélig, mire vége a napnak, kijózanodom. Még ma hazamegyek – felállt, a hajlottságból nem bírt a már

megszokottig sem felemelkedni. Lajos látta, hogy jó lenne ha lefeküdne, segíteni akart neki átmenni a másik szobába.

– Gyere! – karolt bele.

Péter eltolta magától.

– Hagyj békén! Nincs nekem semmi bajom

Péter árcsoszogott a másik szobába, Lajos utánament, hogy lássa, közben nem esett-e el, majd mikor Péter ledőlt a heverőre, visszajött Vajdához.

– Hagysz neki valami üzenetet, mire kijózanodik?

– Nem. Holnap telefonálok neki, és megbeszéljük. Te meg már holnap, vagyis ma gyere vissza dolgozni. A tényeket elmondtam, másban meg rossz hatással van rád a vidéki élet.

– Azt is mondhatnád: rossz hatással vagyok a vidéki barátaimra.

– Te mondád. Ezt most hagyjuk. Indulok. Várlak mindannyiokat a megnyitóra, utána hozzánk. Kár, hogy vele – intett Péter felé. – nem lehetett beszélni.

– Ma ilyen – vont a vállát Lajos.

– Nagyon sokat tehetnél érte, ha valóban a barátja vagy. Mikor tartósan együtt vagytok, a legrosszabbat hozod ki belőle. Gyere vissza dolgozni. Mondtam. Holnaptól.

Lajos bólintott, hogy tudomásul vette, amit a főnöke kért. Amit utasított. Mert úgy érezte, hogy a barátság szétfoszlott. Itt a főnök beszélt, még ha udvariassági formák közt is, és nem a barát.

Folytatjuk...

Bodrog, Zemplén

Fotó: **NAGY BERTALAN**